MEDITERRANEAN FUTURES II

2017–2018

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
UNIVERSITY OF PATRAS

MEDITERRANEAN
FUTURES I
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
UNIVERSITY OF PATRAS
2016–2017

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΜΕΛΛΟΝΤΑ II

MEDITERRANEAN FUTURES II

2017–2018

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Επιμέλεια
Γιάννης Α. Αίσωπος

Βοηθός Επιμελητή
Ανδρέας Νικολοβγένης

Σχεδιασμός
Grid Office

Έκδοση
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών

Εκτύπωση/Βιβλιοδεσία
Fotolio & Typicon

© Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2019

CREDITS

Editor
Yannis A. Aesopos

Assistant to the Editor
Andreas Nikolovgenis

Design
Grid Office

Publication
Department of Architecture, University of Patras

Printing/Binding
Fotolio & Typicon

© Department of Architecture, University of Patras, Patras, 2019

Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ:
Γιάννης Α. Αίσωπος, Καθηγητής, Διευθυντής ΠΜΣ
Πάνος Δραγώνας, Καθηγητής
Γεώργιος Α. Πανέτσος, Καθηγητής

MAUD Coodrinating Committee:
Yannis A. Aesopos, Professor, Program Director
Panos Dragonas, Professor
Georgios A. Panetsos, Professor

Τα εργαστήρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός» φιλοξενήθηκαν στο κτίριο της Δημοτικής Πινακοθήκης Αθηνών στο Μεταξουργείο μετά από την ευγενική παραχώρηση του Δημάρχου Αθηναίων Γιώργου Καμίνη δια του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων και του Προέδρου του Κωστή Μπιτζάνη. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στον Καλλιτεχνικό Σύμβουλο και Επιμελητή της Δημοτικής Πινακοθήκης Αθηνών Ντένη Ζαχαρόπουλο και στην Έφορο Κάλλη Πετροχείλου.

Το συγκρότημα του Μεταξουργείου Αθηνών στη διασταύρωση των οδών Μεγάλου Αλεξάνδρου και Μυλλέρου, όπως απεικονίζεται σε μετοχή του 1854.
The Silk Factory complex at the corner of Megalou Alexandrou and Myllerou streets, as shown in a share of 1854.

Το κτίριο έχει ιδιαίτερη σημασία για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών καθώς αποτελεί τμήμα του συγκροτήματος που σχεδιάστηκε το 1833 από το διακεκριμένο Δανό αρχιτέκτονα Hans Christian Hansen και περιελάμβανε την κατοικία του ιδιοκτήτη του οικοπέδου Γεωργίου Καντακουζηνού και κτίριο κατοικιών και καταστημάτων. Το συγκρότημα δεν ολοκληρώθηκε και διασκευάστηκε το 1852 από τον αρχιτέκτονα Christian Siegel για να στεγάσει μεταξουργείο, το οποίο λειτούργησε το διάστημα 1855–1875 υπό τη Σηρική Εταιρεία της Ελλάδος. Το κτίριο της Δημοτικής Πινακοθήκης Αθηνών ενσωματώνει με τον τρόπο αυτό την πρώιμη βιομηχανική και οικιστική ιστορία της Ελλάδας.

The studios of the Master in Architecture and Urban Design program were hosted at the Municipal Gallery of Athens in Metaxourgeio by courtesy of the Mayor of Athens Yiorgos Kaminis by concession of the Culture, Youth and Sports Organization of the City of Athens and its President Kostis Bitzanis. Special thanks go to Artistic Consultant and Curator of the Municipal Gallery of Athens Denys Zacharopoulos, and its Director Kalli Petrocheilou.

The building is of particular significance for the Master in Architecture and Urban Design program since it is part of the complex that was designed in 1833 by the prominent Danish architect Hans Christian Hansen and included the house of the owner of the plot of land Georgios Katakouzinos and a building of apartments and stores. The complex was not completed and was redesigned in 1852 by architect Christian Siegel as a silk factory (in Greek: Metaxourgeio) that operated between 1855 and 1875 by the Hellenic Silk Company. The building of the Municipal Gallery of Athens thus embodies the early industrial and residential history of Greece.

Μεσογειακά Μέλλοντα: ΠΜΣ Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός 2017–2018

Mediterranean Futures: Master in Architecture and Urban Design 2017–2018

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών

Department of Architecture, University of Patras

1ο Εξάμηνο	
Εργαστήριο Σχεδιασμού 1	12 ECTS
Διεπιστημονικό Σεμινάριο 1	6 ECTS
Έρευνα – Μεσογειακά Μέλλοντα 1	6 ECTS
Μάθημα Επιλογής – Θεωρία Αρχιτεκτονικής και Αστικού Σχεδιασμού	6 ECTS
Σύνολο	30 ECTS

2ο Εξάμηνο	
Εργαστήριο Σχεδιασμού 2	12 ECTS
Διεπιστημονικό Σεμινάριο 2	6 ECTS
Έρευνα – Μεσογειακά Μέλλοντα 2	6 ECTS
Μάθημα Επιλογής – Μεσογειακή Πόλη	6 ECTS
Σύνολο	30 ECTS

3ο Εξάμηνο	
Ολοκληρωμένο Εργαστήριο Σχεδιασμού	30 ECTS
Σύνολο	30 ECTS

Σύνολο ΠΜΣ	90 ECTS

1st Semester	
Design Studio 1	12 ECTS
Seminar 1	6 ECTS
Research – Mediterranean Futures 1	6 ECTS
Elective – Theory of Architecture and Urban Design	6 ECTS
Total	30 ECTS

2nd Semester	
Design Studio 2	12 ECTS
Seminar 2	6 ECTS
Research – Mediterranean Futures 2	6 ECTS
Elective – Mediterranean City	6 ECTS
Total	30 ECTS

3rd Semester	
Integrated Design Studio	30 ECTS
Total	30 ECTS

Total MAUD	90 ECTS

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	FOREWORD	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	INTRODUCTION	7
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ 1.1	DESIGN STUDIO 1.1	10
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ 1.2	DESIGN STUDIO 1.2	22
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ 1.3	DESIGN STUDIO 1.3	34
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ 2	DESIGN STUDIO 2	46
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ – ΜΕΡΟΣ Α	INTEGRATED DESIGN STUDIO – PART A	66
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ – ΜΕΡΟΣ Β	INTEGRATED DESIGN STUDIO – PART B	78
ΕΡΕΥΝΑ – ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΜΕΛΛΟΝΤΑ	RESEARCH – MEDITERRANEAN FUTURES	90
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 1.1	SEMINAR 1.1	110
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 1.2	SEMINAR 1.2	111
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 1.3	SEMINAR 1.3	112
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 2.1	SEMINAR 2.1	113
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 2.2	SEMINAR 2.2	114
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 2.3	SEMINAR 2.3	115
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 3.1 – ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	SEMINAR 3.1 – INTEGRATED DESIGN STUDIO	116
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 3.2 – ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	SEMINAR 3.2 – INTEGRATED DESIGN STUDIO	117
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ Μ1 – ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΗ	SEMINAR M1 – MEDITERRANEAN CITY	122
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ Μ2 – ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΗ	SEMINAR M2 – MEDITERRANEAN CITY	123
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ Μ3 – ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΗ	SEMINAR M3 – MEDITERRANEAN CITY	124
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ	BIOGRAPHICAL NOTES	130

Η σύλληψη, η ίδρυση και η λειτουργία ενός μεταπτυχιακού προγράμματος Αρχιτεκτονικής και Αστικού Σχεδιασμού ήταν αδιανόητες όσο εξακολουθούσαν να έχουν κύρος αντιλήψεις όπως ότι ο σχεδιασμός, και στις δυο κλίμακες, συνιστά επαγωγική διαδικασία λογικής επίλυσης προβλημάτων και όχι πρωταρχικά πολιτισμική πρακτική ή ότι, για την ανανέωση και τον εμπλουτισμό του, εξαρτάται από εξωγενή πεδία, θεωρητικά ή εφαρμοσμένα, οπότε η άσκηση σε αυτόν καθ΄ εαυτόν περιττεύει.

Η αύξουσα πολυπλοκότητα των σύγχρονων σχεδιαστικών ζητημάτων και η ανάγκη περιεκτικών απαντήσεων οδηγούν στην αποδοχή του πλουραλισμού, ενός επιλεκτικού πλουραλισμού, ως του σύγχρονου *zeitgeist*. Η επινόηση νέων προγραμματικών συνδυασμών, σύνθετων αρχιτεκτονικών τυπολογιών και περίπλοκων εικονογραφικών εκδοχών, ωστόσο, προϋποθέτει την ταχεία και ουσιώδη κατανόηση ενός ευρύτατου φάσματος δεδομένων που απαιτούν εξοικείωση με τομείς γνώσης, με φαινόμενα και με ερμηνείες πέραν της αρχιτεκτονικής, της οποίας, ωστόσο, τα μεθοδολογικά εργαλεία και ο τελικός στόχος, το *projet*, οφείλουν να διατηρηθούν ως παράμετροι πιστοποίησης του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα.

Το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός» φιλοδοξεί να παράσχει στους φοιτητές του αφ΄ ενός θεωρητική και αναλυτική δεξιότητα και αφ΄ ετέρου εμβάθυνση γνώση των δυο αντικειμένων, με τρόπο που θα συνεισφέρει στην αρχιτεκτονική ως ανανεωτικό πεδίο διανόησης και πρακτικής, σε μια περίοδο που η όποια απήχησή της μοιάζει όλο και περισσότερο δυσερμήνευτη.

Καθηγητής **Γεώργιος Α. Πανέτσος**,
Πρόεδρος, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών,
Πανεπιστήμιο Πατρών

Conceiving, establishing and operating a graduate program in Architecture and Urban Design would be inconceivable as long as some degree of validity could still be attributed to perceiving design on both scales as an inductive process of problem-solving, instead of primarily a cultural practice, or to depending on extrinsic fields, theoretical or applied, for their renewal and enrichment, which meant that reflecting within the discipline itself were redundant.

The increasing complexity of contemporary design issues and the need for comprehensive responses lead to the acceptance of pluralism, a selective kind of pluralism, as the contemporary *zeitgeist*. The invention of new programmatic combinations, composite architectural typologies and complex iconographic possibilities, however, presupposes a rapid and substantial understanding of a wide range of data, and requires familiarity with fields of knowledge, phenomena and interpretations, reaching beyond architecture. It is precisely the methods and final goal of architecture, namely the *projet*, that have to be retained as validation means of architectural character.

The graduate program in "Architecture and Urban Design" aspires to provide its students with theoretical and analytical skills and knowledge of both areas in ways that will contribute to architecture understood as a renewed field of reflection and practice during a period when its appeal seems more and more difficult to decipher.

Professor **Georgios A. Panetsos**,
Chair, Department of Architecture,
University of Patras

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός» έχει ως αντικείμενο τη διεπιστημονική έρευνα και την κριτική εμβάθυνση στη γνώση των πεδίων της Αρχιτεκτονικής και του Αστικού Σχεδιασμού με ιδιαίτερη έμφαση στο σχεδιασμό, σε ανταπόκριση προς τα διαρκώς μεταβαλλόμενα σύγχρονα δεδομένα στον ελληνικό και το διεθνή χώρο.

Αποτελεί απόλυτη πεποίθησή μου πως ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα πρέπει να αναζητεί τη μέγιστη δυνατή εξωστρέφεια, τις περισσότερες δυνατές συνεργασίες με διδάσκοντες –πανεπιστημιακούς και ειδικούς εμπειρογνώμονες–, ιδρύματα και φορείς εκτός του Τμήματος που τα διοργανώνει και πέρα από την ίδια τη χώρα. Κάτι τέτοιο, θα δώσει την ευκαιρία στο πρόγραμμα να αποτελέσει πυρήνα κριτικού λόγου ευρύτερης σημασίας.

Καθώς όμως η φύση της αρχιτεκτονικής και της πόλης είναι πολυδιάστατη, ένα μεταπτυχιακό Αρχιτεκτονικής και Αστικού Σχεδιασμού θα πρέπει να ανοιχθεί και σε άλλους τομείς γνώσης: στην ιστορία, την κοινωνιολογία, την ανθρωπολογία, τη γεωγραφία, την αρχαιολογία, τη γεωπολιτική, τα εικαστικά, την τουριστική ανάπτυξη κ.ά. Αναζητώντας αλληλεπιδράσεις, διευρύνσεις και συνέργιες, προσδιορίσαμε ως ερευνητικό πλαίσιο του προγράμματος τα «Μεσογειακά Μέλλοντα»/«Mediterranean Futures» εστιάζοντας στις πολυμορφίες των αστικών κέντρων της Μεσογείου, τις ιδιαίτερες φυσιογνωμίες των παραθαλάσσιων τοπίων, την καθοριστική σημασία της ιστορίας και των ατέρμονων πολιτισμικών και δημογραφικών ροών, αλλά και τις προϋποθέσεις και τις πολυδιάστατες επιπτώσεις του τουριστικού φαινομένου με στόχο το σχεδιασμό των «μελλόντων» των φυσικών και κατασκευασμένων τοπίων της Μεσογείου. Για την εκπλήρωση του στόχου αυτού, μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα «ταξιδεύει» κάθε χρονιά σε διαφορετική μεσογειακή πόλη που αποτελεί το αντικείμενο μελέτης του – το 2018 στη Βηρυτό, το 2017 στη Μασσαλία.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας καταγράφει τη δομή, τα εργαστήρια σχεδιασμού, τα σεμινάρια, τις ερευνητικές εργασίες αλλά και τις δραστηριότητες της δεύτερης χρονιάς 2017-2018 του προγράμματος. Τα αποτελέσματα υπήρξαν ακόμη καλύτερα και από εκείνα της πρώτης χρονιάς, δεν μπορούμε λοιπόν παρά να συνεχίσουμε με ακόμη μεγαλύτερο ενθουσιασμό.

Καθηγητής **Γιάννης Α. Αίσωπος**,
Διευθυντής ΠΜΣ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων
Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών

The Master in Architecture and Urban Design Program aims at the interdisciplinary research and the critical deepening of knowledge in the fields of Architecture and Urban Design with particular emphasis on design, in response to the constantly changing givens in both the Greek and the global context.

It is my absolute conviction that a graduate program should seek maximum outwardness and the most collaborations possible with teachers –academics and specialists–, institutions and universities beyond the Department that organizes them and beyond the country itself. This will give a graduate program the opportunity to become a nucleus of critical discourse of wider significance.

Given the multidimensional nature of architecture and the city, a Master in Architecture and Urban Design program should open up to broader areas of knowledge: history, sociology, anthropology, geography, archaeology, geopolitics, visual arts, tourism development etc. Seeking for interaction, expansion and synergies, we identified "Mediterranean Futures" as the research framework for the program focusing on the diversity of urban centers of the Mediterranean, the particular physiognomies of its coastal landscapes, the importance of history and the endless cultural and demographic flows, as well as the preconditions and multidimensional impacts of the tourism phenomenon in order to design the "futures" of the natural and constructed landscapes of the Mediterranean. To accomplish this goal, among other activities, the program "travels" every year to a different Mediterranean city which becomes its subject of study – in 2018 to Beirut, in 2017 to Marseille.

The book you hold in your hands records the structure, design workshops, seminars, research papers and activities of the second year 2017-2018 of the program. The results were even better that those of the first year, so we can only continue with even greater enthusiasm.

Professor **Yannis A. Aesopos**,
Director, MAUD, Department of Architecture,
University of Patras

Γιάννης Αίσωπος, Ηλίας Ζέγγελης
Yannis Aesopos, Elia Zenghelis

Εργαστήρια Σχεδιασμού

Design Studios

Ευχαριστούμε πολύ όσους συμμετείχαν ως κριτές στις παρουσιάσεις των εργαστηρίων σχεδιασμού: Maroun El-Daccache, Adrian Lahoud, Hala Younes, Αριστείδη Αντονά, Έβελυν Γαβρήλου, Στέλλα Δαούτη, Ηλία Ζέγγελη, Δήμητρα Κατσώτα, Μυρτώ Κιούρτη, Θανάση Μάνη, Γιώργο Μητρούλια, Κωστή Πανηγύρη, Στέλλα Παντελιά, Λεωνίδα Παπαλαμπρόπουλο, Αγάπη Πρώιμου, Μιχάλη Ραυτόπουλο, Άλκηστη Ρόδη.

We would like to thank all who participated in the design studios reviews: Aristide Antonas, Stella Daouti, Maroun El-Daccache, Evelyn Gavrilou, Demetra Katsota, Myrto Kiourti, Adrian Lahoud, Thanassis Manis, Giorgos Mitroulias, Costis Paniyiris, Stella Pantelia, Leonidas Papalampropoulos, Agapi Proimou, Michaeljohn Raftopoulos, Alcestis Rodi, Hala Younes, Elia Zenghelis.

Μηχανή παραθαλάσσιας τουριστικής κατοίκησης

Seaside Tourism Inhabitation Machine

Γιάννης Α. Αίσωπος
Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων,
Πανεπιστήμιο Πατρών,
Διευθυντής ΠΜΣ

Yannis A. Aesopos
Professor, Department of Architecture,
University of Patras,
Director, MAUD

Πλαίσιο
Η παραλία αποτελεί μια ζώνη φύσης ανάμεσα στη στεριά και τη θάλασσα –ένα όριο ασαφές και μεταβαλλόμενο– και το κύριο πεδίο στο οποίο εκτυλίσσονται και νοηματοδοτούνται οι θερινές διακοπές.

Στην παραλία εναποτίθεται ένας μικρότερος ή μεγαλύτερος αριθμός τεχνητών στοιχείων/«εξαρτημάτων άνεσης» –ομπρέλες, μικρές σκηνές, στέγαστρα, ξαπλώστρες, πετσέτες, ψάθες, αναψυκτήρια, μπαρ. Συνήθως, λίγο πιο πίσω, το «πλαγκτόν» των τουριστικών κατοικιών, διαρκώς εξαπλωνόμενο μετασχηματίζει το παραθαλάσσιο τοπίο σε αστικοποιημένη περιφέρεια της πόλης.

Στην παραλία ξεδιπλώνεται μια εντελώς διαφορετική μορφή συνύπαρξης, μια διαφορετική κουλτούρα από εκείνη της πόλης: η κουλτούρα του σώματος (body culture). Στην παραλία, όλοι, εκδεδυμένοι από την αστική ενδυμασία –που διαφοροποιεί, κωδικοποιεί και, εν τέλει, προδιαθέτει και προκαθορίζει συμπεριφορές– μοιάζουν «ίσοι». Η κολύμβηση, η έκθεση του σώματος στον ήλιο και στα βλέμματα των άλλων, η ανάγνωση και η μουσική, η θαλάσσια και παραθαλάσσια άθληση και οι εφήμερες συλλογικότητες, συγκροτούν την εμπειρία της παραλίας.

«Μηχανή»–Εναπόθεση–«Παχιά» νέα στρώση
Το εργαστήριο ασχολείται με το σχεδιασμό μιας «μηχανής» εφήμερης, πρωταρχικής παραθαλάσσιας τουριστικής κατοίκησης για 60–100 άτομα σε ένα ιδεατό, άνυδρο, παραθαλάσσιο Μεσογειακό τοπίο με ξηρό έδαφος, με διάσπαρτους θάμνους και βράχια χωρίς δρόμους ή άλλες υποδομές.

Η «μηχανή» παραθαλάσσιας κατοίκησης πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια «παχιά» νέα στρώση που «εναποτίθεται» στο παραλιακό τοπίο και, στο τέλος της θερινής περιόδου, όντας αναστρέψιμη, μπορεί να αποσυναρμολογείται και

Framework
The beach is a strip of nature between sea and land –a vague and changing boundary– and the main field on which summer vacations take place and acquire meaning.

A smaller or larger number of artificial elements or "comfort accessories" are placed on the beach – umbrellas, small tents, canopies, deck chairs, towels, woven straw mats, beach bars. Most often, a few meters further back, the "plankton" of tourism housing, ever-expanding, transforms the seaside landscape into an urbanized periphery of the city.

A completely different form of coexistence unfolds on the beach, a culture much different from that of the city: the culture of the body. On the beach, everybody, undressed from their urban costumes –which differentiate, codify and, after all, predispose and predetermine behaviors– seem "equal." Swimming, the body's exposure to the sun and the gazes of others, reading and listening to music, sea and seaside sports and ephemeral collectivities make up the experience of the beach.

"Machine"–Superimposition–"Fat" New Layer
The studio deals with the design of a "machine" for ephemeral, primary, seaside tourism inhabitation for 60–100 people placed on an arid seaside Mediterranean landscape with dry soil and scattered shrubs and rocks, with no streets or infrastructure.

The "machine" for seaside inhabitation should be perceived as a new "fat" layer that is "superimposed" on the beach landscape and, at the end of the summer season, can be dismantled and removed, leaving no traces. The "fat" section of the "machine" allows for the incorporation

να απομακρύνεται. Η «παχιά» τομή της μηχανής επιτρέπει την ενσωμάτωση χώρων κατοίκησης στο εσωτερικό της. Περιλαμβάνει χώρους διαμονής, φαγητού, συλλογικών δραστηριοτήτων και υποστήριξης.

Η «μηχανή» κατανοεί τη φυσιογνωμία του τοπίου –τα φυσικά και γεωγραφικά στοιχεία που το συγκροτούν και το χαρακτηρίζουν– και προσαρμόζεται σε αυτό.

Η «μηχανή» έχει στόχο την παραγωγή απόλαυσης στην παραθαλάσσια διαμονή. Ενσωματώνει περισσότερα ή λιγότερα στοιχεία του φυσικού τοπίου και στοχεύει στην ενεργειακή αυτονομία, σε ένα ελάχιστο (περιβαλλοντικό) αποτύπωμα, στην απεξάρτηση από τις όποιες υποδομές.

Η «μηχανή» εφήμερης παραθαλάσσιας τουριστικής κατοίκησης προτείνει μια νέα ερμηνεία της «άνεσης» για έναν «νέο τουρίστα» που εκτιμά ανεπιφύλακτα την αρχιτεκτονική, ως ιδέα και χωρική εμπειρία.

Βοηθός διδασκαλίας: Ανδρέας Νικολοβγένης

of inhabitable spaces. The "machine" consists of spaces for living, eating , bathing, collective activities as well as service spaces.

The "machine" seeks for the production of pleasure during seaside living. It embodies a smaller or larger number of elements of the natural landscape and aims to be energy autonomous, to have a minimum (environmental) footprint and remain independent from any form of infrastructure.

The "machine" for ephemeral seaside tourism inhabitation proposes a new interpretation of the notion of "comfort" for a "new tourist" who appreciates architecture unequivocally – architecture as concept and spatial experience.

Teaching Assistant: Andreas Nikolovgenis

Άννα-Μαρία Λιόγα **Μηχανισμός κατοίκησης**

Ο μηχανισμός-ομπρέλα κατοίκησης παραλαμβάνεται κατά την άφιξη στην παραλία και τοποθετείται ελεύθερα στο τοπίο, ορίζοντας τον χώρο που ανασκάπτεται δημιουργώντας υποδοχές κατοίκησης και αποθήκευσης. Η άμμος της εκσκαφής χρησιμοποιείται για τη δημιουργία των κοινόχρηστων χώρων που φέρνουν τον επισκέπτη σε επαφή με το τοπίο, το οποίο, μετά το τέλος της τουριστικής περιόδου, «επουλώνεται» φυσικά.

Anna-Maria Lioga **Inhabitation Apparatus**

The folding umbrella-inhabitation apparatus is received upon arrival at the beach and placed freely in the landscape, defining a personal space. The area below the umbrella is excavated to create sleeping and storage space. The sand that was excavated is used for the creation of all communal spaces. This process brings the habitant in close contact to the landscape which, after the end of the tourist season, "heals" naturally.

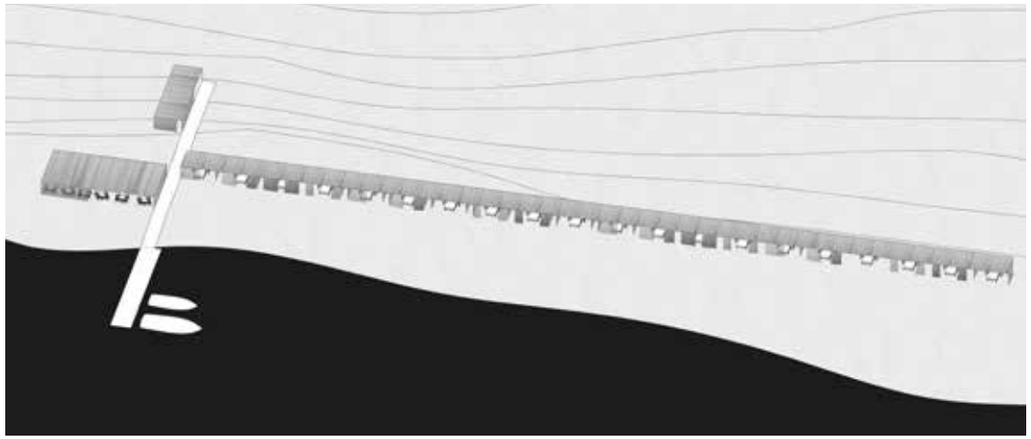

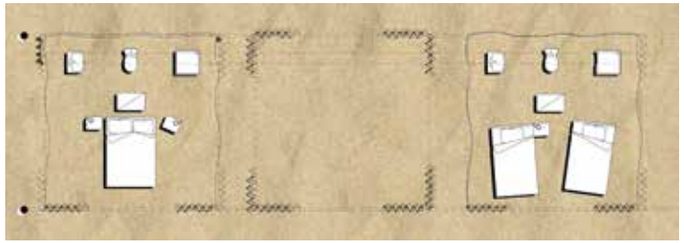

Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου **Διάφανα δωμάτια**

Τα δωμάτια χωρίς περίβλημα, εξοπλισμένα με τα κλισέ αντικείμενα που χαρακτηρίζουν την παραθαλάσσια τουριστική αρχιτεκτονική, στοχεύουν να παράξουν μια διαφορετική εκδοχή τουριστικής κατοίκησης. Ενώ μοιάζουν με τυπικά δωμάτια, αναιρούν τα όρια και την ιδιωτικότητα, εκθέτοντας το ανθρώπινο σώμα, σε μια συνεχή επαφή με την άμμο και το παραθαλάσσιο τοπίο της παραλίας.

Daphne-Christina Papadopoulou **Curtain Walls**

Transparent rooms without an envelope, equipped with the cliché objects of seaside tourism architecture, aim to produce an unprecedented version of tourism inhabitation. Despite the fact that these rooms seem ordinary, they lack boundaries and privacy and expose the human body which remains in a continuous interaction with the sand and the beach landscape.

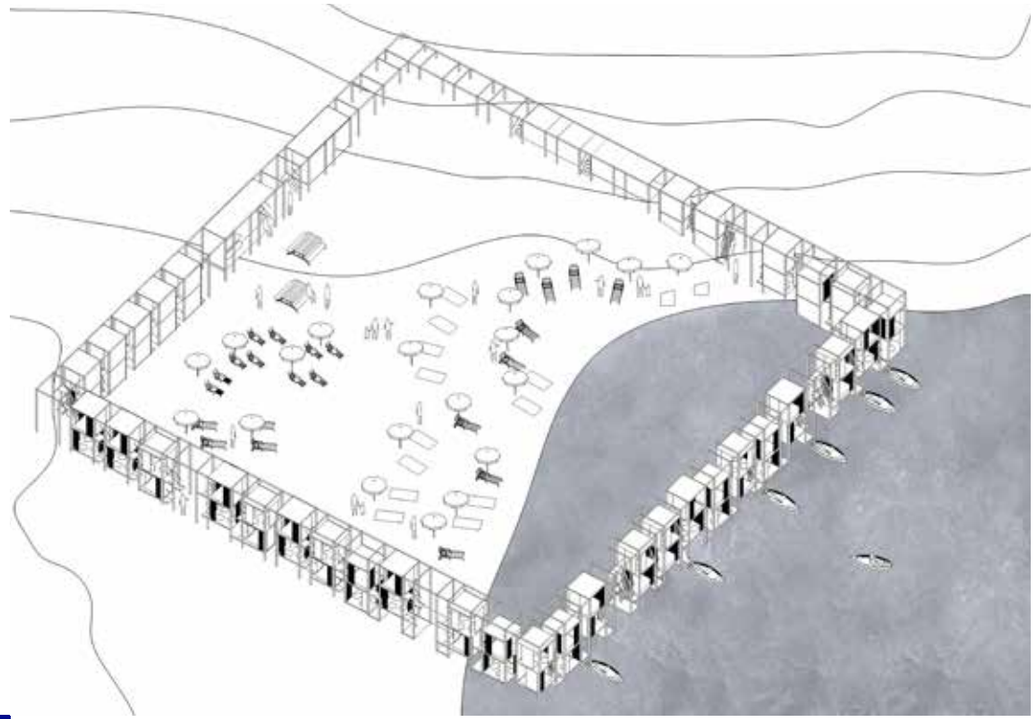

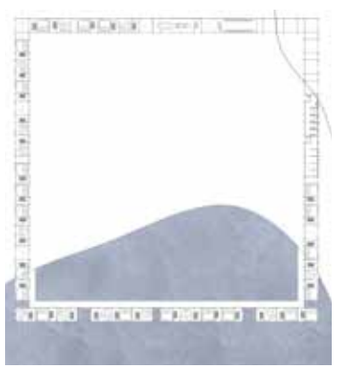

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης **Seaside Tourism Machine**
Αρχιτεκτονική και φυσικό τοπίο συνυπάρχουν σε μια αντιθετική σχέση, η οποία αποστασιοποιείται από τα κλισέ του ωραίου και της άνεσης. Πρόκειται για μια σκαλωσιά, απογυμνωμένη από στοιχεία ελκυστικότητας, αισθητικές αξιώσεις και αναφορές σε αναγνωρίσιμες εικόνες. Απομένει μόνο το δομικό σύστημα που συναρμολογείται και αποσυναρμολογείται εύκολα, δίχως να επιβαρύνεται ο φυσικός υποδοχέας, η παραλία.

Eleftherios Papamichelakis **Seaside Tourism Machine**
Architecture and landscape coexist in a contradictory relationship distanced from the clichés of beauty and comfort. The proposal is a scaffolding with the minimum footprint, stripped from any attractive element, aesthetic claim or reference to a recognizable image. What remains is the generic structural system, which can be assembled and disassembled easily without wearing away its natural receptor, the beach landscape.

Άννα-Μαρία Λιόγα **Anna-Maria Lioga**

Γιάννης Αίσωπος, Πάνος Δραγώνας, Κωστής Πανηγύρης, Ηλίας Ζέγγελης
Yannis Aesopos, Panos Dragonas, Costis Paniyiris, Elia Zenghelis

Στίγματα χρόνου

AREA / Architecture Research Athens,
Στέλλα Δαούτη, Μιχάλης Ραυτόπουλος
Αρχιτέκτονες
Γιώργος Μητρούλιας
Επίκουρος Καθηγητής,
Τμήμα Αρχιτεκτόνων,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στην ταινία επιστημονικής φαντασίας *Oblivion* (2013) σε μια κατεστραμμένη από πυρηνική καταστροφή Γη το 2077, ο τελευταίος άνθρωπος πρωταγωνιστής Jack Harper λίγο πριν φύγει για πάντα από τον πλανήτη βρίσκει ξεκούραση σε μια απλή καλύβα τοποθετημένη σε ένα δάσος δίπλα σε μια λίμνη με ελάχιστα αντικείμενα και ανέσεις, μερικά βιβλία και μερικούς δίσκους. Ο Jack περνάει τις τελευταίες του ώρες στη Γη βάζοντας έναν δίσκο Led Zeppelin, πίνοντας λίγο καθαρό νερό από τη λίμνη και ξαπλώνοντας πάνω στο γρασίδι έξω από μια αρχέτυπη καλύβα. Αυτή η ξύλινη καλύβα στο δάσος, τόπος ονειροπόλησης και προστασίας σύμφωνα με τον Gaston Bachelard, όπου ο άνθρωπος βρίσκει τη θέση του πάνω στη γη και γίνεται ένα με τη φύση εμφανίζεται ακόμη και σήμερα στο φαντασιακό μας.

Ιστορικά η ιδέα αυτή είναι μέρος ενός ευρύτερου ρεύματος που άρχισε να διαμορφώνεται λίγο μετά τα μέσα του 18ου αιώνα, με την εμφάνιση του παραθερισμού, όταν μεγάλα πλήθη από κατοίκους των πόλεων άρχισαν να συρρέουν στην εξοχή, επιθυμώντας να αναζωογονηθούν σωματικά αλλά και ψυχικά. Ο άγγλος Ρομαντικός ποιητής William Wordsworth υποστήριξε ότι η πόλη οδηγεί σε συναισθήματα ολέθρια για τη ζωή και τη ψυχική υγεία του ανθρώπου: άγχος, φθόνο, περηφάνια, συνεχής επιθυμία για υλικά αγαθά. Αντίθετα η φύση έχει ευεργετική επίδραση σε όποιον βρίσκεται κοντά της. Ακόμη και μερικές μόνο ημέρες ή και ώρες σε επαφή με τη φύση μπορούν σύμφωνα με τον Wordsworth να μας προσφέρουν σκηνές, που μας συντροφεύουν σε όλη μας τη ζωή και κάθε φορά που τις επαναφέρουμε στη μνήμη μας μάς προσφέρουν ανακούφιση.

Με αφορμή τα λεγόμενα «Στίγματα χρόνου» του Wordsworth θα επιχειρήσουμε να ξανασκεφτούμε την ιδέα του παραθερισμού, πέρα όμως από την εξιδανίκευση της φύσης που κληρονομήσαμε από το Ρομαντισμό. Σε μικρή απόσταση από το κέντρο της Αθήνας, στην περιοχή του Βοτανικού, βρίσκεται το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο το οποίο θα αποτελέσει το επίκεντρο του προβληματισμού μας. Στο μέσο της διαδρομής προς το Αιγάλεω, αριστερά της Ιεράς οδού απλώνεται μια έκταση με έντονη βλάστηση: καλλωπιστικά φυτά, δενδροκομείο με καλλιεργούμενα δένδρα διαφόρων ποικιλιών, αμπελώνας και εκπαιδευτικοί αγροί συνθέτουν μια πράσινη όαση σε μικρή απόσταση από το κέντρο της πόλης.

Μικρές κατασκευές κατοίκησης / διαμονής θα υποστηρίξουν τα «Στίγματα χρόνου» έτσι ώστε θεατής και αντικείμενο θέασης να ταυτιστούν μεταβάλλοντας τον επισκέπτη σε παραθεριστή στο κέντρο της πόλης. Εδώ η «αύρα» της βουκολικής φύσης του Ρομαντισμού (δανειζόμενοι τους όρους του Walter Benjamin) θα προβληματικοποιηθεί μέσα από τη «συμμετοχή» του παραθεριστή στις διεργασίες του Γεωπονικού Πανεπιστημίου, συσχετίζοντας τον χρόνο της διαμονής του με τους ευρύτερους χρονικούς κύκλους της αγροτικής παραγωγής. Οι προτεινόμενες δομές θα διερευνήσουν τη σχέση αυτή επιχειρώντας να οδηγήσουν σε μια νέα επίγνωση της θέσης μας μέσα στον κόσμο και το φυσικό περιβάλλον.

Βοηθός διδασκαλίας:
Ιάσονας Χουσεΐν

Spots of Time

AREA / Architecture Research Athens,
Stella Daouti, Michaeljohn Raftopoulos,
Architects
Giorgos Mitroulias
Assistant Professor,
Department of Architecture,
University of Thessaly

In the science fiction movie *Oblivion* (2013), Jack Harper is the last person on Earth after it is destroyed by a nuclear disaster. Shortly before leaving the planet, he seeks refuge in a simple hut nestled in a forest next to a lake, with few comforts, some books and some records. Jack spends his last hours on Earth by listening to a Led Zeppelin album, drinking fresh water from the lake and lying on the grass outside the archetypal hut. This wooden hut among the trees, a place of dreams and protection according to Gaston Bachelard, where man finds his place on the Earth and becomes one with "nature", appears even today in our imagination.

Historically, this idea is part of a wider current that began to take shape just after the middle of the 18th century with the appearance of "summer vacations", when large crowds of city dwellers began to flock to the countryside, wishing to be physically and mentally rejuvenated. The English Romantic poet William Wordsworth argued that the city leads to feelings of peril for the life and mental health of man, including anxiety, envy, pride and the constant desire for material goods. On the contrary, "nature" has a beneficial effect on anyone near. Even a few days or hours of contact with nature can, according to Wordsworth, offer us scenes that accompany us throughout our lives; and every time we bring them back to memory, they offer us relief.

Starting with Wordsworth's so-called "Spots of Time ", we will attempt to rethink the idea of the sojourn in nature, beyond the idealization of Romanticism. Just a short distance from the center of Athens, in the area of Votanikos, lies the Agricultural University, which will be the focus of our reflection. Midway en route to Aegaleo and to the left of the Iera Odos, it is home to a stretch of intense vegetation: ornamental plants, an arboretum with different varieties of cultivated trees, vineyards and educational meadows constitute a green oasis, a short distance from the city center.

Small dwelling structures will support "Spots of Time" so that on-lookers and the looked-upon subject [i.e. landscape] become one, transforming the visitor into a vacationer within the city center. Here, Romanticism's bucolic "aura" of nature (borrowing terms from Walter Benjamin) will be problematized through the "participation" of holidaymakers in the operations of the Agricultural University, as the timeframe of the sojourn is intertwined with the broader time cycles of agricultural production. The structures proposed by students will explore this relationship by attempting to lead to a new awareness of our position within the world and the natural environment.

Teaching Assistant:
Iasonas Houssein

Σινεμά Zagara, Céline Condorelli – AREA, εγκατάσταση, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Γεωμετρίες*, Στέγη Ωνάση.

Zagara Cinema, Céline Condorelli – AREA, Installation, Agricultural University of Athens, *Geometries*, Onassis Stegi.

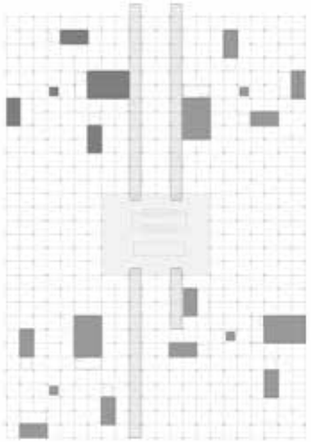

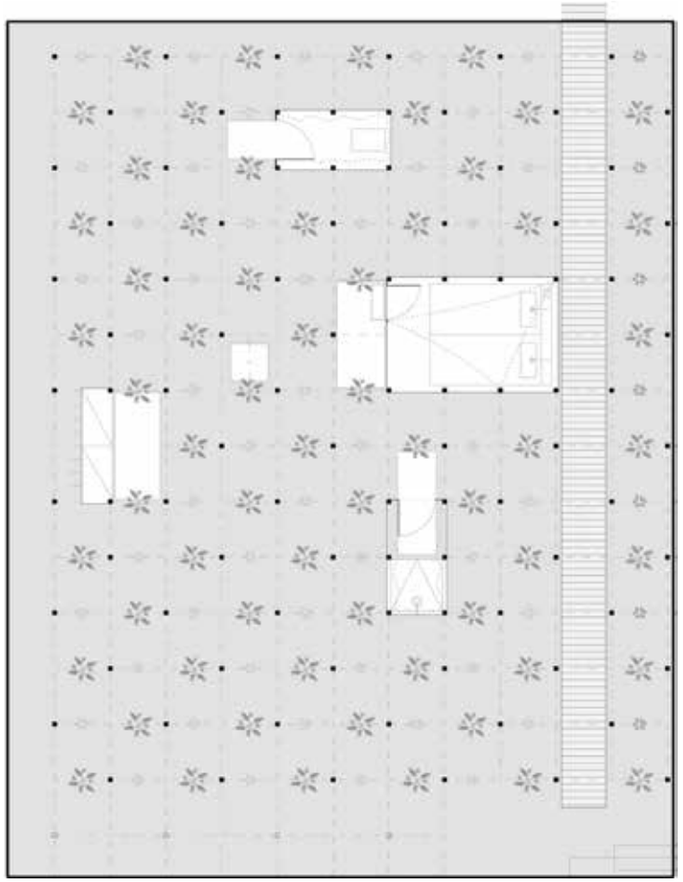

Ελένη Αδαμίδου **Plant Society**

Συγκαλλιέργεια ονομάζεται η συνύπαρξη διαφορετικών φυτών που δημιουργούν σχέσεις αλληλεξάρτησης. Τα διάφορα είδη φυτών τοποθετούνται εναλλάξ στον αγρό για αύξηση της αποδοτικότητας και μείωση των ασθενειών. Προτείνεται ένα τρισδιάστατο πλέγμα που υποστηρίζει τα φυτά και τις μονάδες κατοίκησης, οι οποίες διασπείρονται στο αγροτεμάχιο. Μετά τη συγκομιδή, ένα κοινό δείπνο ολοκληρώνει τον κύκλο της καλλιέργειας.

Eleni Adamidou **Plant Society**

Aggregate is the coexistence of different plants that creates interdependent relations. Different plant species are placed in an alternate manner in the field seeking production efficiency and reduction of diseases. A tree dimensional mesh structure supports the plants and the living units. After harvest, a communal dinner completes the crop circle.

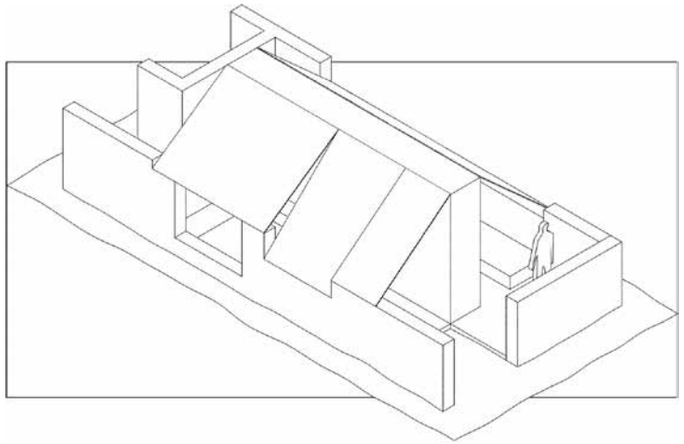

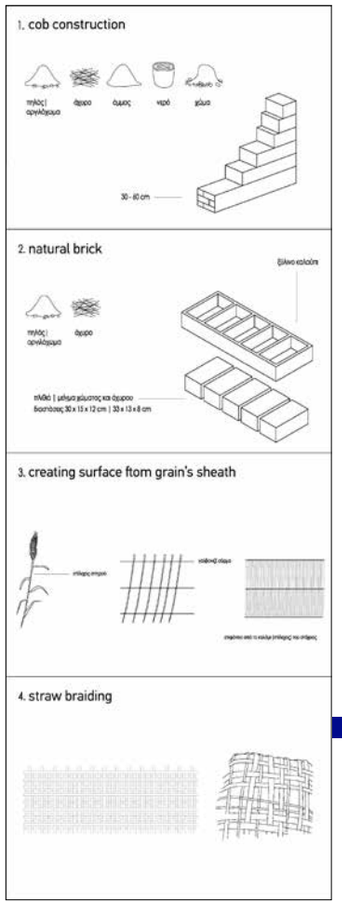

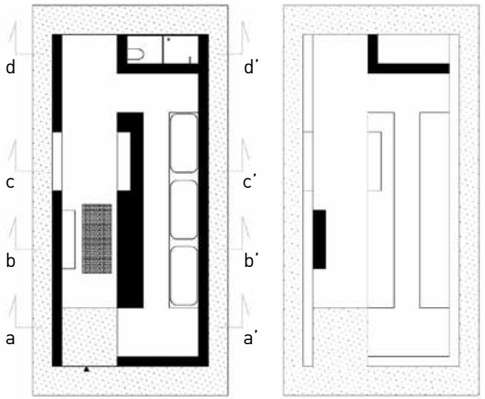

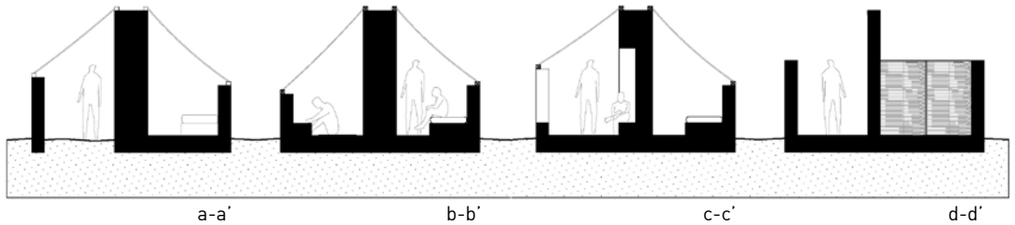

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης **Κατοικήσιμο έδαφος**

Η γη σχετίζεται με αρχέτυπα πρωταρχικών μορφών της κατοίκησης. Οι καλλιέργειες των σιτηρών, που βρίσκονται στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, είναι ο τόπος σύνδεσης της αρχιτεκτονικής με τη γη. Η κατοικία θα παράγεται από χώμα και στελέχη σιτηρών (cob), κατά τη διάρκεια εργαστηρίου που θα πραγματοποιείται επί τόπου. Οι συμμετέχοντες θα είναι και οι κάτοικοι του έργου.

Eleftherios Papamichelakis **Inhabitable Soil**

The land is acossiated to fundamental forms of inhabition. The cultivations of wheat, located in the Agricultural University of Athens, will be the connecting point between architecture and the land. The soil and the stem of wheat (cob) will be building for a space for habitation. A workshop will take place on site and its participants will be the inhabitants of the project.

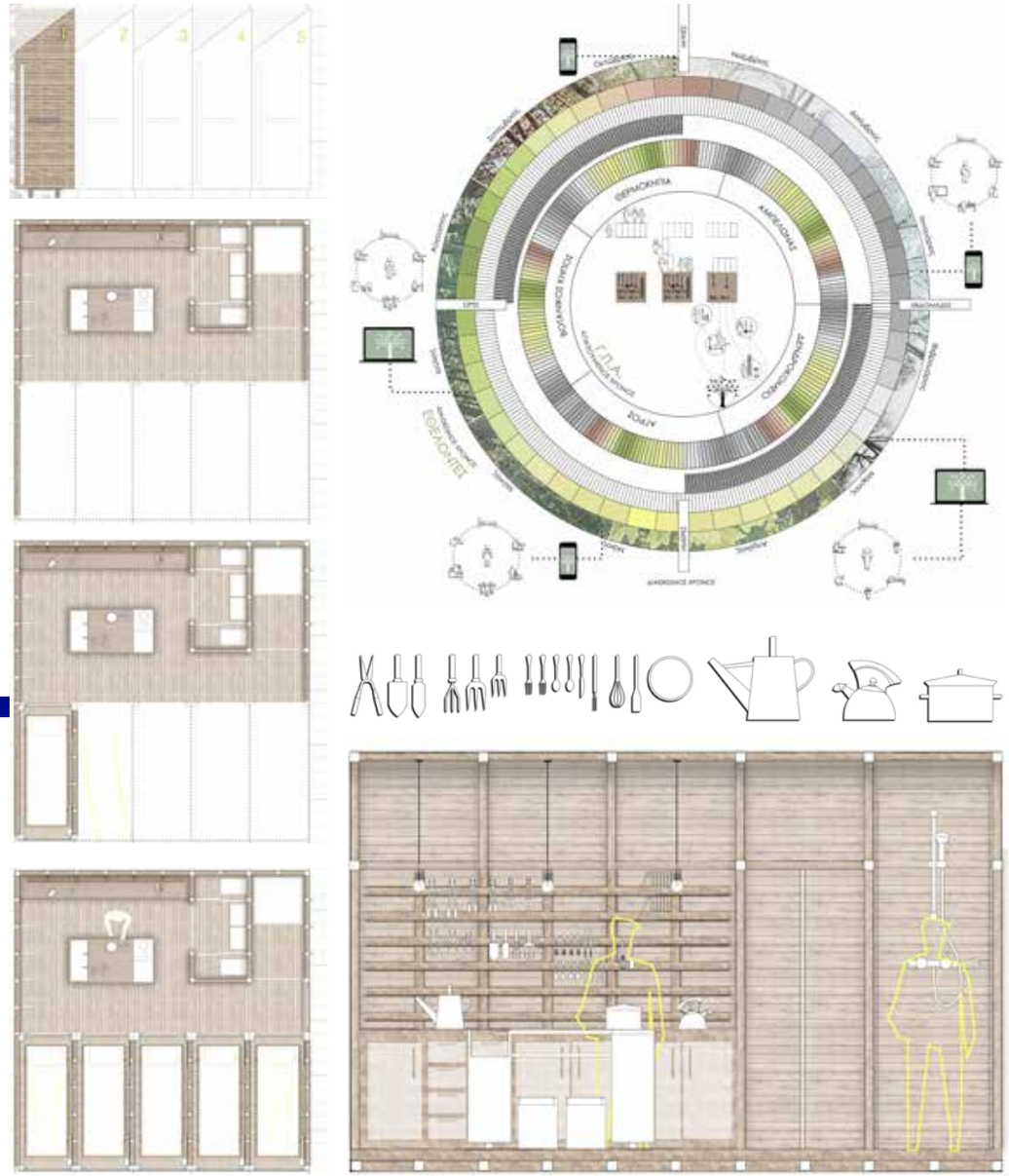

Άννα-Μαρία Λιόγα **Lots of Time**

Η αποθήκη-κουζίνα αποτελεί τη βασική μονάδα κατοίκησης και εθελοντικής εργασίας στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σε αυτή προσαρτώνται κινούμενες, ατομικές μονάδες ύπνου, για τους εθελοντές. Το σύστημα οργανώνεται μέσω μιας ψηφιακής εφαρμογής που παρουσιάζει τις απαραίτητες γεωπονικές εργασίες, τον αριθμό των εθελοντών που χρειάζονται για αυτές και τη διαθεσιμότητα των κλινών.

Anna-Maria Lioga **Lots of Time**

The kitchen-warehouse is the main unit of habitation and voluntary work in the Agricultural University of Athens. Movable individual sleeping units for each volunteer can be attached to it. The system is organized by a digital application that shows the necessary agricultural work to be done, the number of volunteers needed and the availability of the sleeping units.

Ελένη Αδαμίδου **Eleni Adamidou**

Αριστείδης Αντονάς | Aristide Antonas

Γιώργος Μητρούλιας, Μιχάλης Ραυτόπουλος
Giorgos Mitroulias, Michaeljohn Raftopoulos

Ιάσονας Χουσεΐν, Μιχάλης Ραυτόπουλος, Γιάννης Αίσωπος,
Λεωνίδας Παπαλαμπρόπουλος, Αριστείδης Αντονάς, Γιώργος Μητρούλιας
Iasonas Houssein, Michaeljohn Raftopoulos, Yannis Aesopos,
Leonidas Papalampropoulos, Aristide Antonas, Giorgos Mitroulias

Ελίνα Ιωάννου | Elina Ioannou

Retiré / Αέρα: Προσεγγίσεις της μεσογειακής πόλης από ψηλά

Κωστής Πανηγύρης
Καθηγητής,
Τμήμα Αρχιτεκτόνων,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παύση της οικοδομικής ανάπτυξης μετά τη χρεωκοπία το 2010 παγίωσε το σχήμα της Αθήνας σε ένα τυχαίο αστικό στιγμιότυπο από πολυκατοικίες διαφόρων εποχών με σποραδικά χαμηλότερα κτίρια και κενά καταστήματα και διαμερίσματα. Η ανήσυχη κορυφογραμμή της πόλης αποτυπώνει τη σπασμωδική ανάπτυξη και τις αλλεπάλληλες αλλαγές κανονισμών ως τις αρχές του 21ου αιώνα.

Έκτοτε, ενώ το προγραμματικό περιεχόμενο της πόλης συρρικνώνεται, η φυσική συρρίκνωση (κατεδάφιση) μεγάλων τμημάτων της πόλης μοιάζει αδύνατη και κάθε συστημική επέμβαση μεγάλης κλίμακας δείχνει ουτοπική σε ένα περιβάλλον ακραίας πολυϊδιοκτησίας αφενός, ισχνών δημόσιων πόρων αφετέρου. Το σχήμα της πόλης είναι μάλλον ένα στερεοποιημένο γεωλογικό ίζημα παρά μια δυναμικά διαμορφούμενη οντότητα ανταποκρινόμενη στην οικονομική και κοινωνική δυναμική. Οι κτιριακοί σχηματισμοί αποτελούν ένα νέο έδαφος, μια παγιοποιημένη *αστική γεωλογία*.

Ο *αέρας* ως δικαίωμα καθ' ύψος δόμησης σε μια οικοδομή αποτελεί, εδώ και πολλές δεκαετίες, κτηματομεσιτικό προϊόν. Συνδέεται με τη ρευστή εικόνα της πόλης καθώς θεμελιώνει νομικά και ιδιοκτησιακά τη δυνατότητα της καθ' ύψος επέκτασης των κτιρίων.

Τα *ρετιρέ*, όροφοι σε υποχώρηση πάνω από το μέγιστο ύψος, αποτέλεσαν προνομιακά τμήματα των πολυκατοικιών ενώ ήταν τα πρώτα που επανακατοικήθηκαν στις ελάχιστες περιπτώσεις που επιχειρήθηκε αναζωογόνηση κάποιων ρημαγμένων αστικών περιοχών (Κεραμεικός/Μεταξουργείο).

Η εικόνα της Αθήνας από ψηλά χαρακτηρίζεται από την κατακερματισμένη μικροκλίμακα της ατελούς κορυφογραμμής και των ρετιρέ. Παρουσιάζεται σαν μια γιγάντια άτυπη πόλη συγχρόνως τρομακτική, όπως οι περιαστικές συσσωρεύσεις ακραίας φτώχειας σε πόλεις της Νότιας Αμερικής, αλλά και γοητευτική, όπως η αρχιτεκτονική των Κυκλάδων και των γήινων παραδοσιακών οικισμών της Βόρειας Αφρικής. Από ψηλά, τα εξαιρετικά σημαντικά τοπιακά και ιστορικά σημεία αναφοράς της πόλης, επισκιασμένα σήμερα από την πλημμύρα των πολυκατοικιών, γίνονται ξανά αντιληπτά με λαμπρότητα.

Ο χώρος που ερευνάται στο εργαστήριο είναι ο αέρας, ο ασχημάτιστος εναέριος χώρος της πόλης, ως ζώνη επανασύνδεσης της συμφορημένης, δυσχερούς πόλης με το θεαματικό και το ιστορικό δυναμικό της. Ογκοπλαστικά, διερευνώνται οι επιπτώσεις νέων πιθανών στερεών στο επίπεδο του δρόμου και στη συνολική κορυφογραμμή. Προγραμματικά εξετάζεται η κατοικία και οι μεταλλάξεις της σε σχέση με την ειδυλλιακή ένταση της συνθήκης και τις σύγχρονες δημογραφικές συνθήκες.

Βοηθός διδασκαλίας: Ανδρέας Νικολοβγένης

Retiré / Air: Approaches of the Mediterranean City from Above

Costis Paniyiris
Professor,
Department of Architecture,
University of Thessaly

The cessation of building development after the 2010 bankruptcy rigidified Athens' shape to a random urban snapshot of polykatoikias from various eras with sporadic low buildings and vacant lots, evacuated shops and apartments. The irregular cityscape reflects the spasmodic urban growth and the successive regulation changes up until the early 21st century.

While the programmatic content has been shrinking since, the physical shrinkage (demolition) of large city parts seems impossible and any systemic large scale operations look utopian in an environment of extreme fragmentation of ownership and scarcity of public funding. The shape of the city is now much more a solidified geological sediment rather than a dynamically configurable entity that responds to economic and social dynamics. The building formations are a new ridgescape, a stabilized *urban geology*.

"*Air*," a legal prerogative over future floor additions, has already been a real estate commodity for several decades now. It is related to urban fluidity as it legally establishes the height expansion prospect of buildings.

"*Retiré*," set-back floors above the maximum height, were to become choice property pieces and went through to be the first repopulated apartments in the few cases where the revitalization of some decaying urban areas was attempted (Kerameikos/Metaxourgeio).

The image of Athens from above is characterized by the fragmented micro-scale of its incomplete skyline and the retirés. It presents itself as a giant informal city, simultaneously frightening and charming, resembling dwelling accumulations of extreme poverty around South American cities, but also echoing the architecture of the Cyclades and the earthy North African traditional towns. From the top, the immensely significant natural and historical landmarks of Athens, today eclipsed by the sea of polykatoikias, are gloriously visible again.

The research field of the studio is the air, the unformed urban airspace, as a reconnection zone between the congested and distressful city to its scenic and historic dynamic. New shapes are tested against their potential impact both at street level and on the overall city ridgescape. The program deals with habitation and its programmatic mutations, in relation to both the idyllic intensity of the situation, and the contemporary demographic trends.

Teaching Assistant: Andreas Nikolovgenis

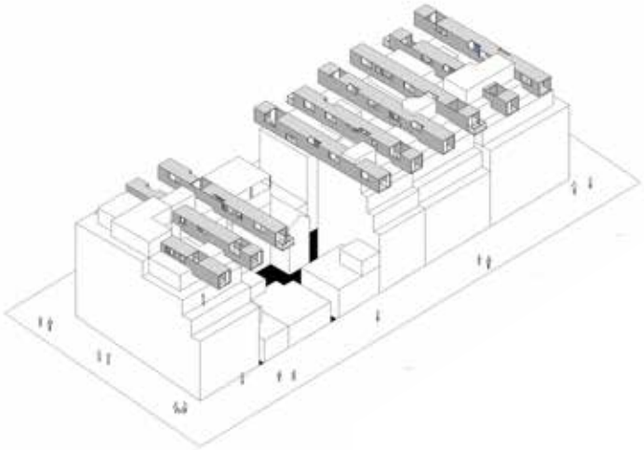

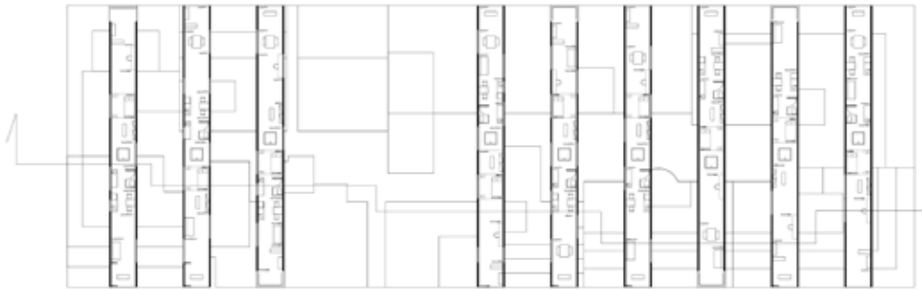

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης **Parasite Tubes**

Το υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα της πολυκατοικίας επανερμηνεύεται μέσω της κατοίκησης σε ένα «νέο έδαφος» το οποίο ορίζεται από γραμμικούς όγκους-«παράσιτα» που διατρυπούν τις πολυκατοικίες στο ύψος των ρετιρέ και λειτουργούν ως νέες μονάδες κατοικιών. Η ένθεση των παρασίτων εντός της κτιριακής μάζας των πολυκατοικιών προκαλεί την επαφή των μόνιμων κατοίκων με τους νέους κατοίκους των παρασίτων.

Eleftherios Papamichelakis **Parasite Tubes**

The reinterpretation of the existing building stock of polykatoikias is made through the inhabitation of a "new ground", a new topology, defined by linear tubes-"parasites" that cut through the existing buildings at the level of the retirées. The insertion of the parasites into the building volumes brings into contact the older residents with the new ones.

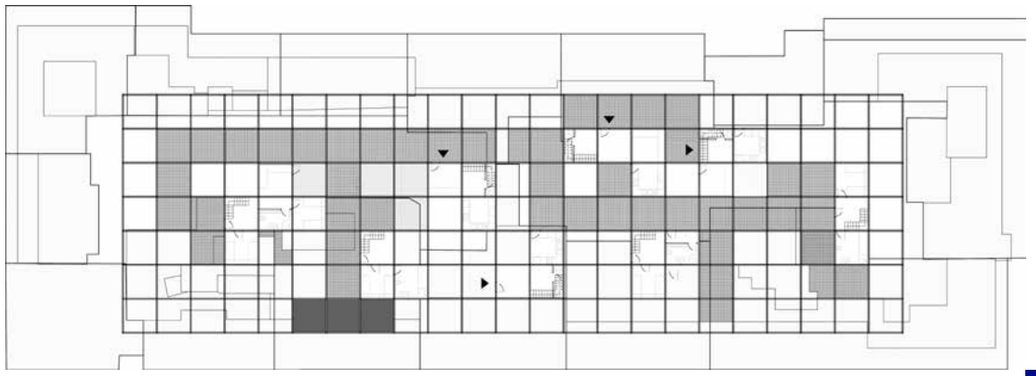

Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη **Εγ[κατοίκηση]**

Η πρόταση προτείνει τη δημιουργία μιας ελαφριάς κατασκευής, στην οποία συνυπάρχουν η κατοίκηση με τις συνήθεις εγκαταστάσεις που συναντά κανείς στα δώματα των πολυκατοικιών, όπως κεραίες τηλεόρασης, δορυφορικές κεραίες και ηλιακοί συλλέκτες. Το τρισδιάστατο παραλληλεπίπεδο πλέγμα δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον και διαμορφώνει μια νέα κορυφογραμμή για το αθηναϊκό αστικό τοπίο.

Areti Vasiliki Katramadaki **Inhabiting**

The project proposes a light structure in which living spaces coexist with the various service facilities, such as TV and satellite antennas and solar panels. The orthogonal space-frame creates a new environment and defines a new skyline for the Athenian urban landscape.

Κωστής Πανηγύρης, Πάνος Δραγώνας, Δήμητρα Κατσώτα, Γιάννης Αίσωπος
Costis Paniyiris, Panos Dragonas, Demetra Katsota, Yannis Aesopos

Έβελυν Γαβρήλου, Γιώργος Μητρούλιας, Ανδρέας Νικολοβγένης, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης
Evelyn Gavrilou, Giorgos Mitroulias, Andreas Nikolovgenis, Eleftherios Papamichelakis

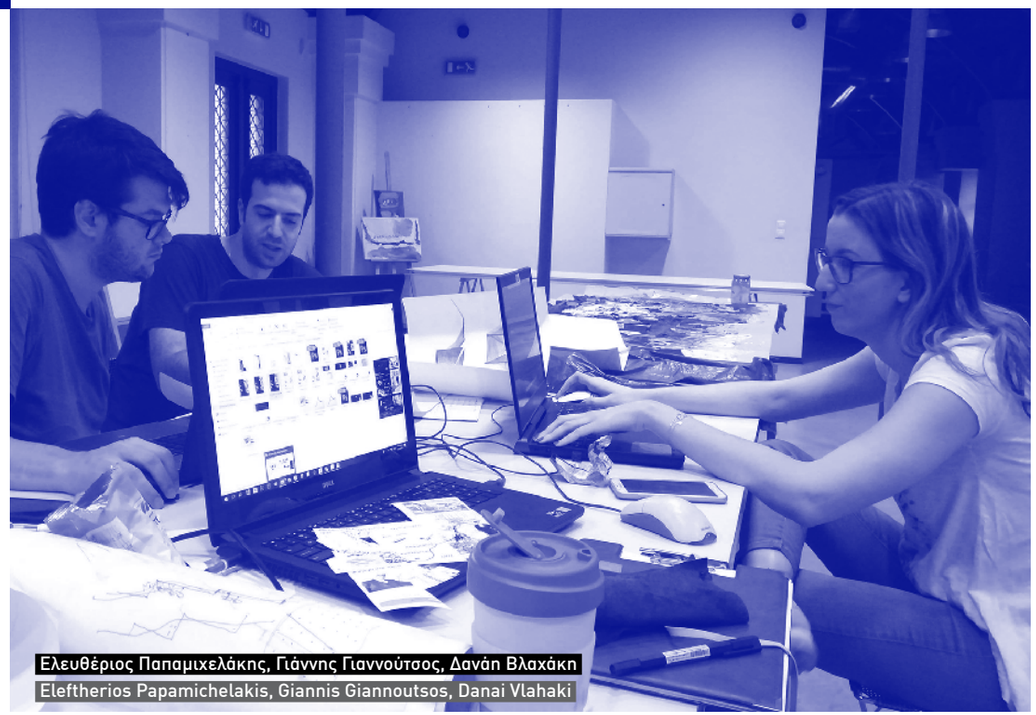

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Γιάννης Γιαννούτσος, Δανάη Βλαχάκη
Eleftherios Papamichelakis, Giannis Giannoutsos, Danai Vlahaki

Κωστής Πανηγύρης, Ηλίας Ζέγγελης, Στέλλα Δαούτη, Ανδρέας Νικολοβγένης
Costis Paniyiris, Elia Zenghelis, Stella Daouti, Andreas Nikolovgenis

Η πόλη ως σημαντικό περιβάλλον: Το "Blue Line" Project στη Βηρυτό

Ηλίας Ζέγγελης
Αρχιτέκτων, Καθηγητής

Οι στόχοι του εργαστήριου ήταν, αφενός η ανταπόκριση στο παρεχόμενο πλαίσιο «Mediterranean Futures» του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, και, αφετέρου, στους στόχους του διεθνούς διαγωνισμού «Η πόλη ως σημαντικό περιβάλλον», που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Casabella* το 1972.

Τα ζητούμενα του διαγωνισμού καλούσαν για προτάσεις για μια πόλη της επιλογής των συμμετεχόντων και την υπόδειξη ιδεών που να ερμηνεύουν «τις υποθέσεις που έχουν προαχθεί μέσω της θεωρητικής ανάλυσης της πόλης ... με σαφείς και συγκεκριμένες προτάσεις, σε μελέτες για το υπάρχον αστικό περιβάλλον». Το περιεχόμενο του προγράμματος εξήγγειλε πως στόχος του διαγωνισμού ήταν «να εκκινήσει νέες ιδέες, να ενθαρρύνει νέες θεωρίες και να προκαλέσει νέες προτάσεις για τη μετατροπή της πόλης ... με την ελπίδα να εδραιωθούν νέες σχέσεις ... για μια συλλογική κοινωνία».

Η άσκηση του εργαστήριου, καλούσε τους σπουδαστές να δώσουν μια νέα ερμηνεία των παραπάνω ζητουμένων, διάμεσου μελετών για την περιοχή της εκβολής του ποταμού της Βηρυτού. Ο ποταμός, που μετασχηματίστηκε σε κανάλι από σκυρόδεμα το 1968, διαχωρίζει την περιοχή της Karantina και τον λιμένα της Βηρυτού από τη γειτονιά της Bourj Hammoud. Η Karantina είναι μια περιοχή που περιλαμβάνει βιομηχανικές και εμπορικές χρήσεις καθώς και χρήσεις υποστηρικτικές του λιμένα αλλά και γκαλερί και νυχτερινά κλαμπ. Η Bourj Hammoud είναι μια χαμηλού εισοδήματος, πυκνοδομημένη περιοχή που συνδυάζει κατοικία και βιοτεχνία και περιλαμβάνει παλαιά στρατόπεδα προσφύγων. Η περιοχή των εμπορευματοκιβωτίων του λιμένα αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου αγαθών στον Λίβανο και τη Συρία. Στο σημείο που ο ποταμός της Βηρυτού φτάνει στη Μεσόγειο, σχηματίζεται ένας μεγάλος λόφος απορριμμάτων, ένα μη προσβάσιμο σημείο έντονης περιβαλλοντικής μόλυνσης.

Αιτούμενα των εργασιών του εργαστήριου, που όλες μαζί θα συγκροτούσαν το "Blue Line" project, ήταν:

1. Ο επανασχεδιασμός και η ανάπτυξη των περιοχών της Karantina και της Bourj Hammoud, καθώς και του παράκτιου μετώπου μέσω της διαπλάτυνσης του δέλτα του ποταμού
2. Η δημιουργία μιας πορείας κατά μήκος του ποταμού με τη μορφή πράσινου δημόσιου χώρου με διαδρομές, πεζοδρόμους και γέφυρες καθώς και ποδηλατοδρόμους, που δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο πράσινο που απουσιάζει από τη Βηρυτό
3. Η ανάπτυξη επτά διαφορετικών προτάσεων κατά μήκος του ποταμού που θα βοηθούσαν στην ενοποίηση του αστικού ιστού και την επανένωση των διαχωρισμένων τμημάτων της πόλης
4. Η αξιοποίηση του λόφου απορριμάτων και η επίλυση του προβλήματος της μόλυνσης.

Βοηθός διδασκαλίας: Γιάννης Καρράς

The City as Significant Environment: The "Blue Line" Project in Beirut

Elia Zenghelis
Architect, Professor

The objectives of the project were to respond to the "Mediterranean Futures" framework provided by the MAUD program and to the objectives of the international competition "The City as Significant Environment," launched by the magazine *Casabella* in 1972.

The brief of the competition asked for proposals for a city chosen by the contestants, and called for projects that interpreted "the hypotheses advanced by the theoretical analysis of the city ... into precise and concrete proposals for projects in the existing urban environment." The brief further stated that the aim of the competition was "to stimulate new ideas, encourage new theories, and acquire new proposals for transforming the city ... in the hope of consolidating new relationships ... for a collective society."

The exercise asked the students to provide a reinterpretation of the above requirements through projects for the mouth of Beirut River, The River, transformed into a concrete canal in 1968, separates the area of Karantina and the port of Beirut from Bourj Hammoud neighborhood. Karantina is an area that includes industrial and commercial uses and port services, but also art galleries and night clubs. Bourj Hammoud is a low-income, densely populated area that combines residential and manufacturing uses and includes old refugee camps. The container area located in the port of Beirut is the main entry of goods to Lebanon and Syria. At the point where Beirut River flows into the Mediterranean Sea, a large garbage hill rises; this is a highly polluted no man's land.

The objectives of the studio projects put together to make up the "Blue Line" project, were to:

1. Reshape and redevelop Karantina and Bourj Hammoud areas, as well as the coastal front, by widening the river's delta
2. Create a route alongside the River as a green public space with paths, pedestrian ways and bridges as well as bicycle paths with particular emphasis on green areas which are absent in Beirut
3. Develop seven different projects along the River that would help integrate the urban fabric and reunite the separated parts of the city
4. The recovery of the garbage hill that would solve the problem of pollution.

Teaching Assistant: Ioannis Karras

Οι περιοχές Karantina (αριστερά) και Bourj Hammoud (δεξιά), Βηρυτός, αεροφωτογραφία
Karantina (left) and Bourj Hammoud (right) districts, Beirut, aerial photo

Για την επιτυχία του εργαστηρίου θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα: τους καθηγητές Maroun El-Daccache και Hala Younes, του Lebanese American University της Βηρυτού, για τη βοήθειά τους και τις συμβουλές τους στην προετοιμασία του εργαστηρίου και τα εποικοδομητικά σχόλιά τους στη διάρκεια της επίσκεψής μας στη Βηρυτό αλλά και

For the success of the studio, special thanks have to go to: Professors Maroun El-Daccache and Hala Younes, at the Lebanese American University, Beirut, for their help and consultation in the preparation of the studio material and their input during our visit to Beirut, as well as during the final review in Patras and Professor Adrian Lahoud,

Blue Line Project, Master Plan

στην τελική παρουσίαση στην Πάτρα και τον καθηγητή Adrian Lahoud, Dean του Royal College of Art του Λονδίνου, για τη συμμετοχή του στις επισκέψεις μας στη Βηρυτό, το Baalbek και τη Διεθνή Έκθεση της Τρίπολης του αρχιτέκτονα Oscar Niemeyer, καθώς και για τα σχόλια και τις συμβουλές του για τις εργασίες των φοιτητών.

Dean of the Royal College of Art, London, for joining us in our visits around Beirut, Baalbek and architect Oscar Niemeyer's Tripoli International Fair, as well as for his input in the development of the student work.

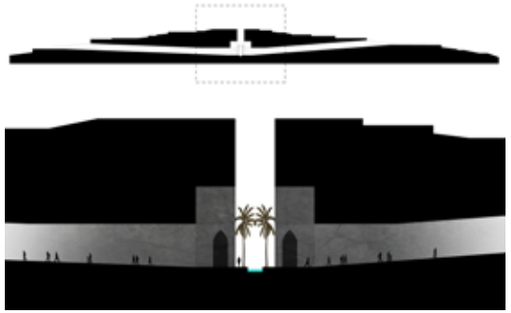

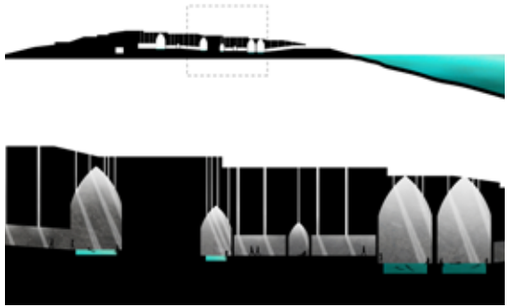

Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου **Beirut Canyon**
Μια κρυμμένη όαση δημιουργείται μέσα στον υφιστάμενο λόφο απορριμμάτων-χωματερή στην ακτή της πόλης. Μια «ρωγμή» στο λόφο σχηματίζει ένα «φαράγγι» (canyon) που περιλαμβάνει παραδοσιακό ανατολίτικο παζάρι και υπόσκαφο κέντρο ευεξίας με λουτρά. Το Beirut Canyon συγκροτεί μια μοναδική εμπειρία απόλαυσης που συναντά κανείς απρόσμενα μέσα σε μια χωματερή.

Daphne-Christina Papadopoulou **Beirut Canyon**
A hidden oasis is created inside an existing landfill at the waterfront of the city. A 'rift' in the hill is transformed into a 'canyon', which includes a traditional middle-eastern bazaar and a cave wellness center with baths. Beirut canyon offers a unique pleasure experience that one finds unexpectedly inside a landfill.

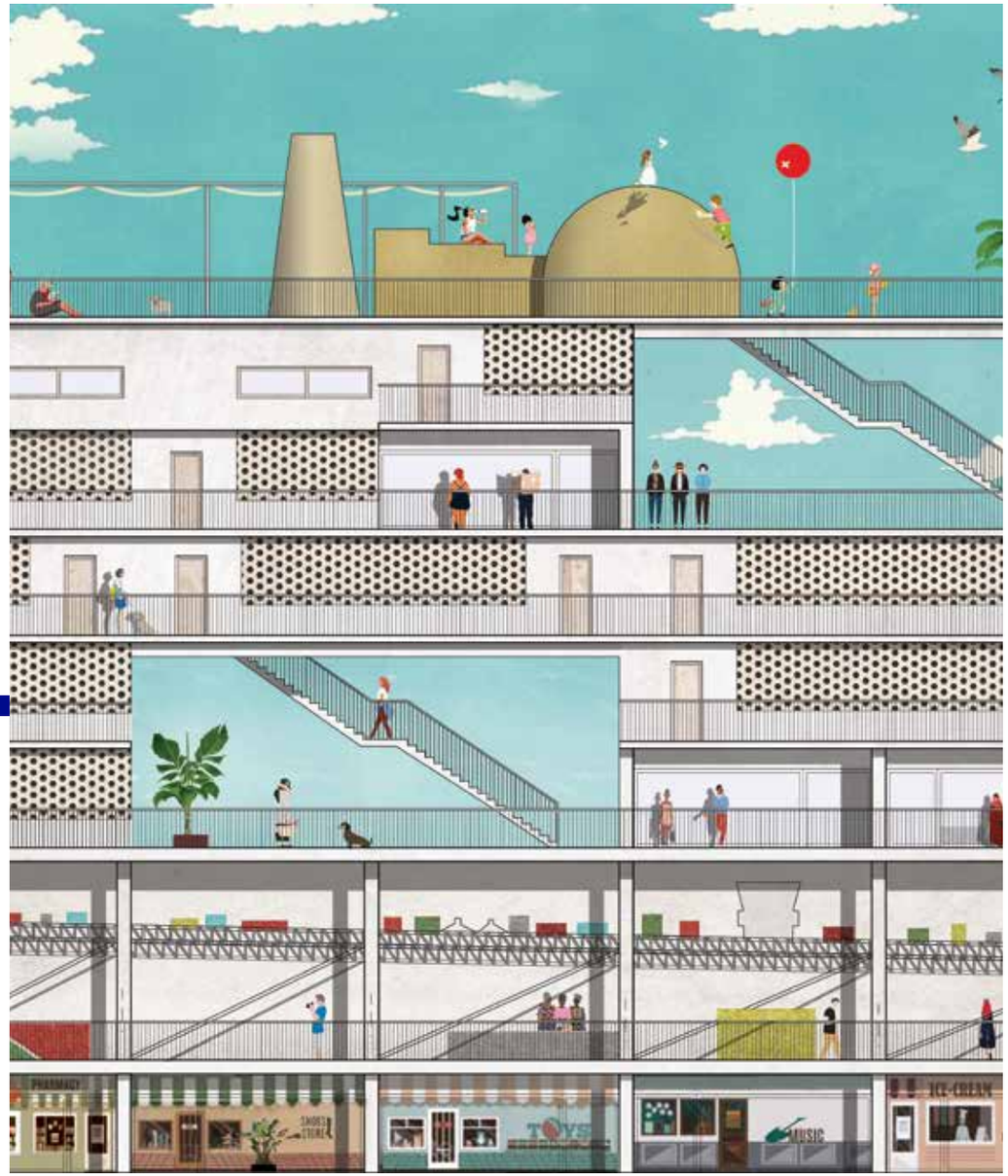

Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη **Πέρα από την ανακύκλωση**

Η ανάγκη για τη δημιουργία ενός νέου μετώπου οδήγησε στο σχεδιασμό ενός γραμμικού κτιρίου με πολύ μεγάλο μήκος που λειτουργεί σαν μια μικρή κοινότητα. Ένα κτίριο πολλαπλών χρήσεων με κατοικίες, εκπαίδευση, ψυχαγωγία και ένα κέντρο ανακύκλωσης που καταλήγει με τελεφερίκ σε ένα τεχνητό νησί ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης υλικών.

Areti Vasiliki Katramadaki **Beyond Recycling**

The need to create a new front led to the design of a linear, extra long building that operates as a small community. A multi-purpose residential building, with training, entertainment and a recycling center that extends, via a cable car, up to an artificial island where recycling and reuse of materials take place.

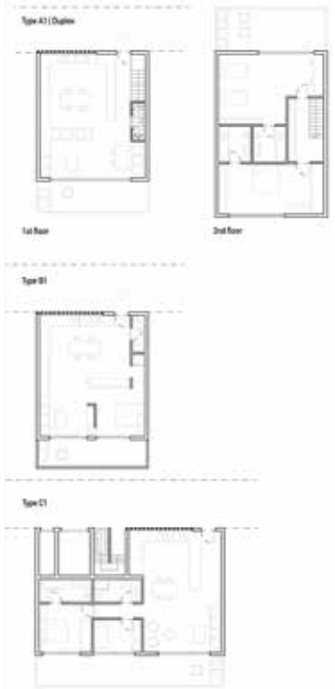

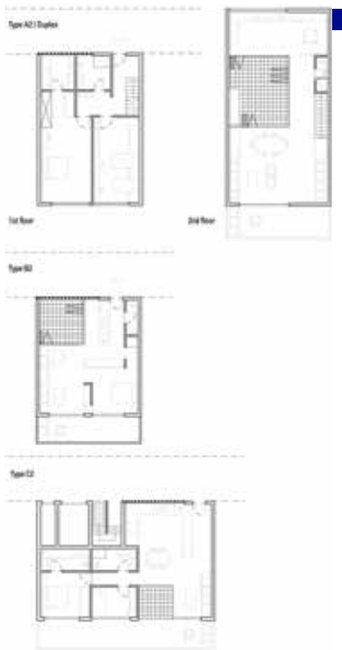

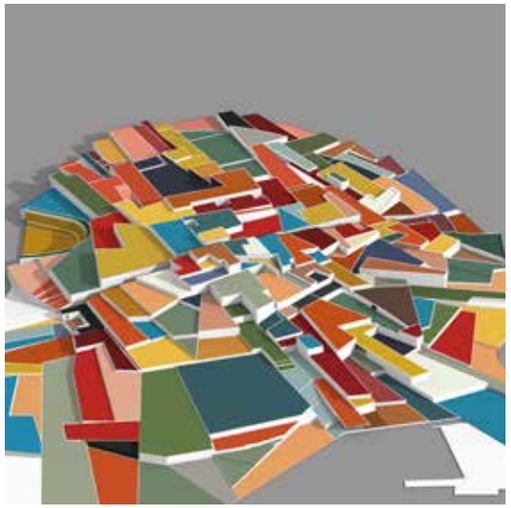

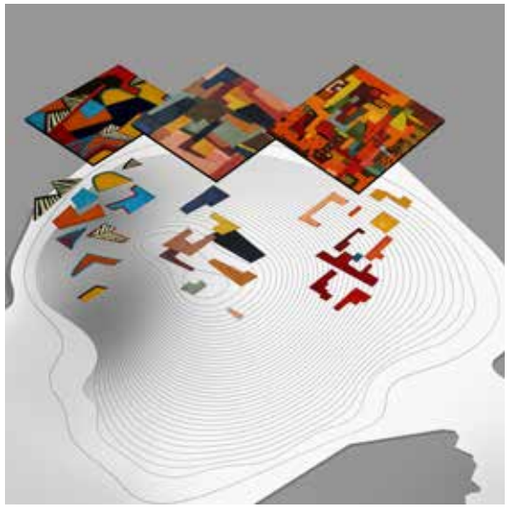

Ελένη Αδαμίδου **Mount Rayess: Κυβιστικός παροξυσμός**

Τρεις πίνακες του Λιβανέζου ζωγράφου Aref el Rayess αποτελούν αφετηρία μιας τρισδιάστατης κυβιστικής σύνθεσης που μετασχηματίζει το λόφο απορριμμάτων-χωματερή σε ένα τοπίο διαφορετικών επιπέδων. Το τοπίο συντίθεται από πράσινες ζώνες και βεράντες με ποικίλες υφές. Ένα μονοπάτι οδηγεί τους επισκέπτες σε ανοιχτές πλατείες ή αδιέξοδα με θέα και καθιστά την προηγουμένως αφιλόξενη και μολυσμένη περιοχή προσβάσιμη στο κοινό.

Eleni Adamidou **Mount Rayess: Cubist Paroxysm**

Three cubist paintings by the Lebanese painter Aref el Rayess were used as the basis for the transformation of the existing garbage hill into a fragmented multi-level landscape. The landscape is made of different green areas and plateaus, all with varying textures. A path leads the visitors to open-air verandahs or dead-end areas with views, making the previously inhospitable and polluted area accessible to the public.

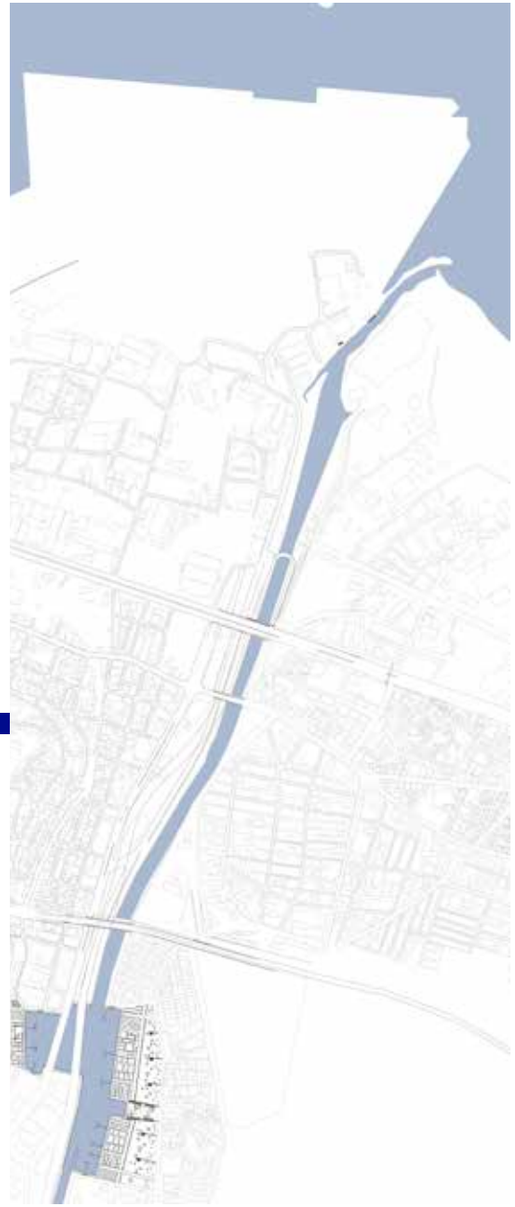

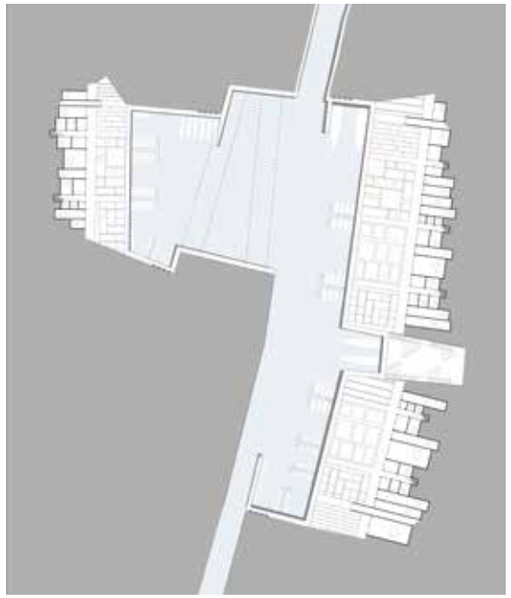

Δανάη Βλαχάκη **Ανεστραμμένη μαρίνα**

Μια νέα μαρίνα στο εσωτερικό της πόλης δημιουργεί ένα νέο παραποτάμιο μέτωπο. Η μαρίνα αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα που καλύπτονται από περιοχές πρασίνου. Στο κατώτερο επίπεδο φιλοξενούνται εμπορικά καταστήματα και τρεις μεγάλες περιοχές περιπάτου. Η μαρίνα μπορεί να φιλοξενήσει ιστιοφόρα και άλλα σκάφη, μήκους έως 45 μέτρων.

Danai Vlahaki **Inverted Marina**

A new marina in the midst of the city generates a new urban riverfront. The marina develops in two levels that include green areas. The lower level houses commercial stores and three large areas for strolling. The marina can accommodate boats and sailing yachts up to 45 meters long.

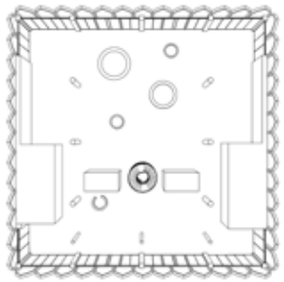

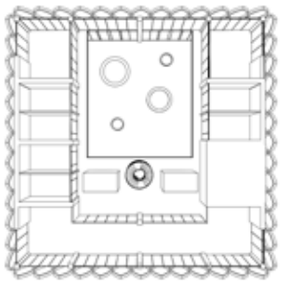

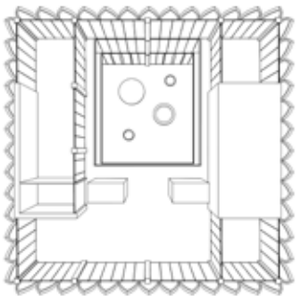

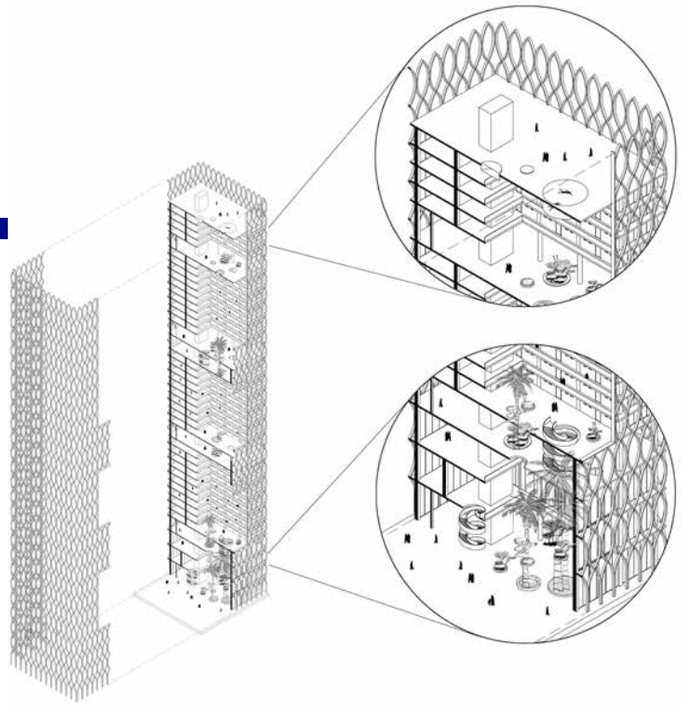

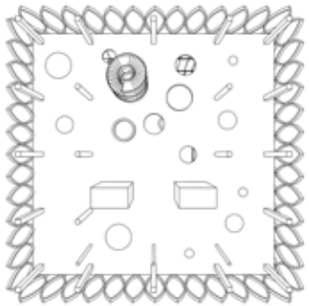

Άννα-Μαρία Λιόγα **[W]hole 44**

Η πρόταση για το νέο πύργο κατοικιών στη Βηρυτό εντάσσεται στο σχέδιο ανάπλασης του θαλάσσιου μετώπου της περιοχής Bourj Hammoud. Μελετώντας τους παραδοσιακούς τύπους κατοικιών της Μέσης Ανατολής και της αραβικής αρχιτεκτονικής, η ιδέα του αιθρίου, της κρυφής πράσινης «όασης» στο εσωτερικό της δομής, αποτέλεσε την κύρια σχεδιαστική πρόθεση.

Anna-Maria Lioga **[W]hole 44**

The proposal for a new residential tower in Beirut is part of the Bourj Hammoud redevelopment project. By studying the traditional Middle Eastern and Arab architectural housing typologies, the concept of the atrium, the hidden green "oasis" inside the structure, constituted the main design concept.

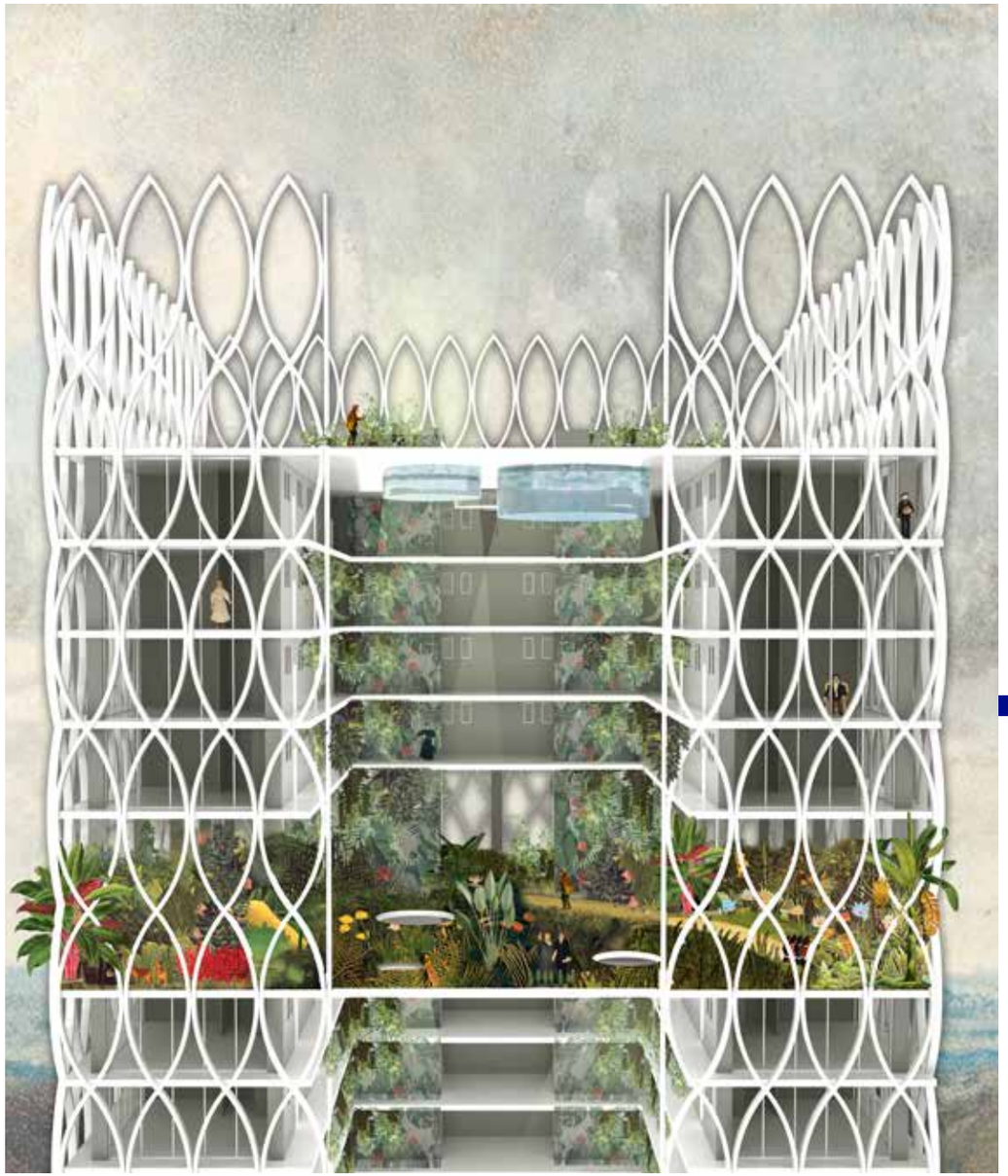

Hala Younes, Maroun El-Daccache, Γιάννης Αίσωπος, Γεώργιος Α. Πανέτσος, Άλκηστις Ρόδη, Ηλίας Ζέγγελης
Hala Younes, Maroun El-Daccache, Yannis Aesopos, Georgios A. Panetsos, Alcestis Rodi, Elia Zenghelis

Μεσόγειος, σχηματισμοί στο τοπίο

Αθανάσιος Σπανομαρίδης
Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων,
Πανεπιστήμιο Πατρών

Η αρχιτεκτονική πράξη πρέπει να αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη ευαισθησία την ενσωμάτωσή της στο τοπίο, φυσικό ή αστικό. Ο συσχετισμός του Τοπίου και της αρχιτεκτονικής πράξης να μελετάται υπό το πρίσμα της διαπραγμάτευσης της υφής και του ανάγλυφου του εδάφους, αφού το έδαφος και οι μετα-σχηματισμοί του αποτελούν τον κοινό τόπο της Αρχιτεκτονικής και του Τοπίου. Ο όρος σχηματισμός αναφέρεται σε οποιασδήποτε μορφής διάπλαση (formation) και αφορά στην αναγνώριση και περιγραφή όλων των φυσικών και πολιτιστικών τοπίων, και στη συνέχεια στην αναζήτηση προτύπων καταστάσεων στο τοπίο για τον καθορισμό της σχέσης μεταξύ του πολιτισμού και του τοπίου. Η αναγνώριση της εξέλιξης του αστικού χώρου, από ένα εδαφικά ολοκληρωμένο και σαφώς οριοθετημένο εννοιολογικό σύνολο χωρικών οντοτήτων (αστικός πυρήνας, περιαστικός χώρος, κα), σε μία ασαφή οντότητα διάχυσης της αστικότητας, και του αστικού περιθωρίου, στην ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια, οδηγεί σε μια διαφορετική ανάγνωση της αστικής γεωγραφίας και επιτάσσει νέους τρόπους σχεδιαστικής προσέγγισης και αντίληψης. Το θέμα του εργαστηρίου αφορά στη συστηματική έρευνα και μελέτη των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι χειρίστηκαν το φυσικό τοπίο και παράλληλα το πως το φυσικό τοπίο σχηματοποίησε την πολιτισμική τους δομή. Η έρευνα αφορά στη διαμόρφωση προτάσεων, στρατηγικών αναβάθμισης της περιοχής νότια του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, εστιάζοντας στα στοιχεία εκείνα που την χαρακτηρίζουν, ιστορικές μνήμες, λειτουργίες, δυναμικές και παράλληλα συγκροτούν τη σύγχρονη ταυτότητα της. Προτάσεις που αφορούν πρώτα στην αναγνώριση και στη συνέχεια στην αναζήτηση προτύπων καταστάσεων με ζητούμενο τον καθορισμό της σχέσης μεταξύ του πολιτισμού και του τοπίου. Ο στόχος είναι η δημιουργία σύνθετων «βιώσιμων» καταστάσεων, που θα συμβάλλουν καθοριστικά στη σύνταξη ενός νέου «Τοπίου», εξαντλώντας τις δυνατότητες μιας σύγχρονης αρχιτεκτονικής επέμβασης σ΄ ένα τόπο «οριακό», όπου το φυσικό υπόβαθρο και οι παλαιότερες ιστορικές εγγραφές συνδέονται.

Οι φοιτητές καλούνται να εκπονήσουν προτάσεις που αφορούν στη διαμόρφωση στρατηγικών «κατοίκησης» του Δελφικού τοπίου. Το χωρικό πλαίσιο στο οποίο περιλαμβάνονται τόσο το υπόβαθρο του φυσικού περιβάλλοντος, όσο και η παραγωγή του πολιτισμού, θα μπορούσαμε να το περιγράψουμε ως Τοπίο. Το τοπίο, ως πεδίο παρατήρησης και ερμηνείας, ως τόπος, οικοσύστημα και πολυδιάστατο σημείο αναφοράς, καθώς και τα φαινόμενα μετασχηματισμού της υπαίθρου, των αστικών, και περιαστικών περιοχών εμπλουτίζουν τη διερεύνηση αυτή. Με στόχο την συγκρότηση της αρχιτεκτονικής γνώσης δια του σχεδιασμού.

Βοηθός διδασκαλίας: Γιάννης Γιαννούτσος

Formations in the Mediterranean Landscape

Athanasios Spanomaridis
Professor, Department of Architecture,
University of Patras

The evolution of the urban space from a territorially integrated entity to a notion of a broader geographic periphery, which is spatially dispersed beyond traditional models of planning and design concerning primary urban centers leads to a different reading of urban geography. The recognition of this "landscape", which constitutes by now a new reality, must project alternative designs and strategies of spatial organization that will give priority to the «polis» itself that constitutes the ultimate frame of reference and foundation for any architectural meaning. The theme/subject of the workshop concerns the systematic study of the ways with which man has used the natural landscape and at the same time how the natural landscape configured its cultural structure. "Formation" involves describing all the physical and cultural landscapes, and then looking for formal patterns across landscapes to determine the connections between culture and the landscape. The goal is to create composite types, so that you can measure future landscapes against them. Landscape can also be viewed as a place of cultural exchange, a site in which practices and processes of cultural exchange become forms of cultural heritage. The natural landscape provides the materials, culture provides the shaping force, and the "mind of man" creates culture; however, it is man's record upon the landscape. What we perceive as cultural characteristics in a place consist, in the first place, of variations in skill (innate or acquired) that are developed and are incorporated into the human organism through his actions in forming the environment that he appropriates and inhabits. The Summer workshop investigates phenomena and processes of urban transformation of contemporary Landscapes and territories. The students are going to examine the way in which architecture exists as landscape / topos by means of a new ground, in order to "inhabit" a very sensitive landscape, the south side of the archeological site of Delphi.

This approach may suggest a change of focus from cities to broader territorial frames, the so-called non-urban realm or the city's structure. Nowadays, architecture can be observed as a tendency to be more sensitive towards integration in the landscape, whether it is natural or urban. Landscape as well as architecture cannot be interpreted or approached unilaterally. In our research the correlation between landscape and architecture is to be studied under the prism of ground negotiation, as a key element of both landscape and architecture. The research is based on the continuity between research and design, where both of these modes of intellectual production are overlapping and reinforcing one another.

Teaching Assistant: Giannis Giannoutsos

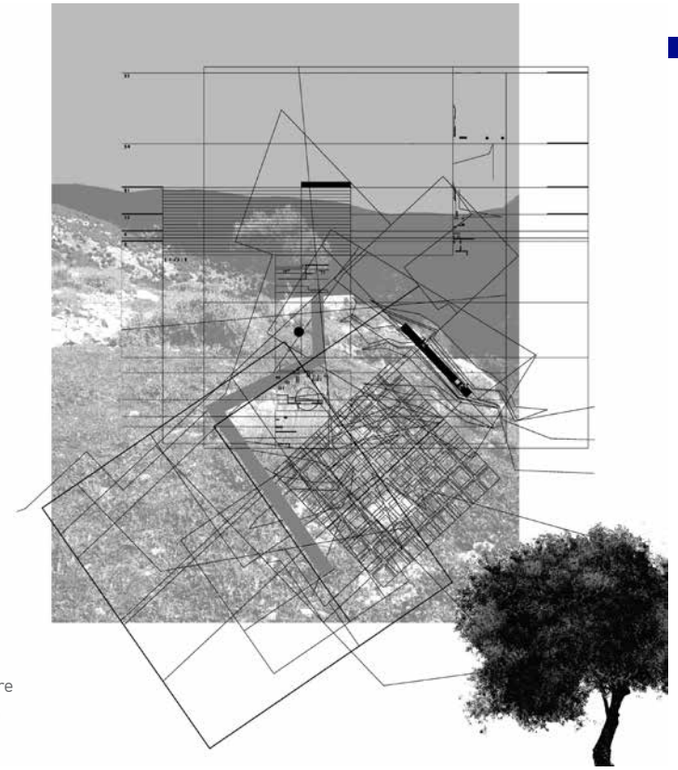

Γενικό Τοπογραφικό. Η περιοχή μελέτης βρίσκεται νότια του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του χάσματος της Κασταλίας πηγής.
Site plan. The south side of Delphi. in a distance 750 m from the sanctuary, where the Castalian Spring is under the canyon that divides the mountain (Faidriades).

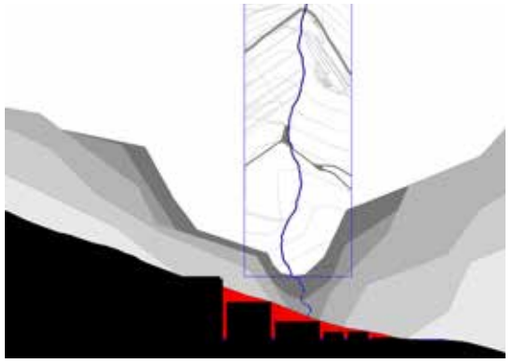

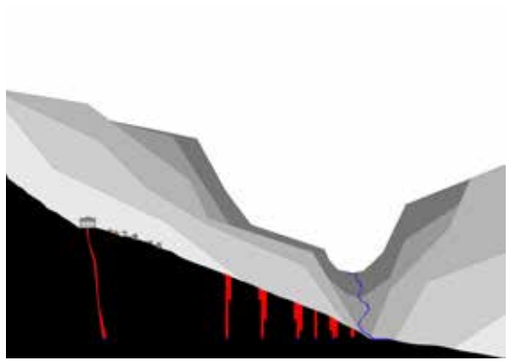

Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου **Αποκαλύπτοντας το έδαφος**

Η πρόταση στοχεύει να αναδείξει το «αόρατο» υπέδαφος του Δελφικού τοπίου από βωξίτη, σε συνδυασμό με τις υδάτινες ρωγμές που αποτέλεσαν την αφετηρία του Μαντείου. Οι ρωγμές που χαράσσονται στο έδαφος ώστε να αποκαλύψουν το βωξίτη, και τα υδάτινα κανάλια που ανοίγονται από το ποτάμι, σχηματίζουν ένα νέο, κρυφό τοπίο κάτω από τον αρχαιολογικό χώρο.

Daphne-Christina Papadopoulou **Unveiling the Ground**

The project's aim is to reveal the 'invisible' bauxite subsoil under the Delphic landscape and the canals which are described as the beginnings of the Oracle. Deep rifts are carved in the ground, unveiling the layer of bauxite, while narrow canals are created: a new landscape is formed, hidden under the archeological site.

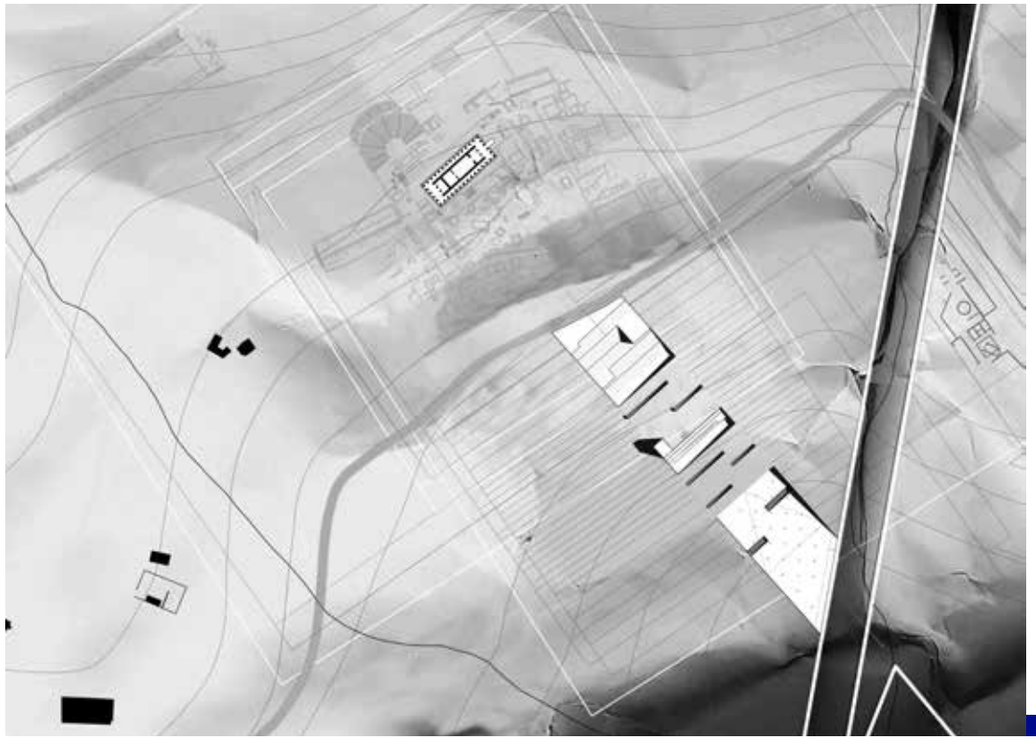

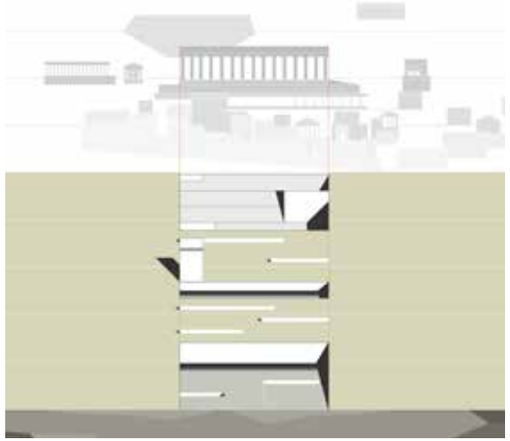

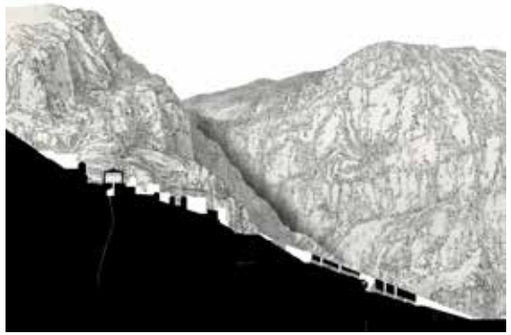

Ελένη Αδαμίδου **Περίκλειστος κήπος**

Ο περίκλειστος κήπος εκτείνεται από το ναό του Απόλλωνα μέχρι το φυσικό όριο του ρήγματος. Ένας περίπατος με αρχή, μέση και τέλος, σχισμές, πλατώματα, σημεία στάσης και κίνησης, σκοτεινά ή φωτεινά, προτείνεται ως μια συνεχής, ρέουσα διαδρομή που παραπέμπει στα διάφορα λατρευτικά θραύσματα-ίχνη που μπορεί κανείς να εντοπίσει στο δελφικό τοπίο.

Eleni Adamidou **Enclosed Garden**

The enclosed garden extends from the Temple of Apollo all the way to the rift. A walk with a start, middle and ending point, slots, plateaus, stops and movement areas, darker or brighter, a continuous, flowing path which refers to the various religious fragments that can be traced in the Delphic landscape.

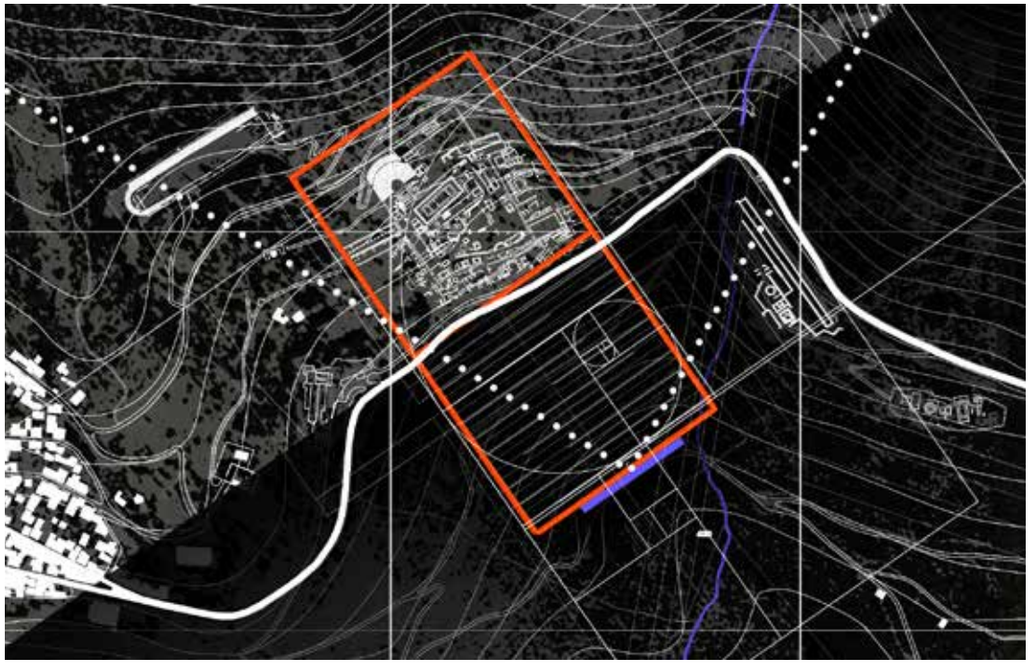

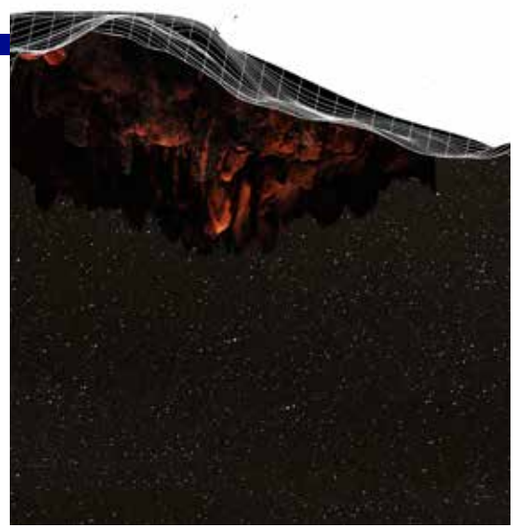

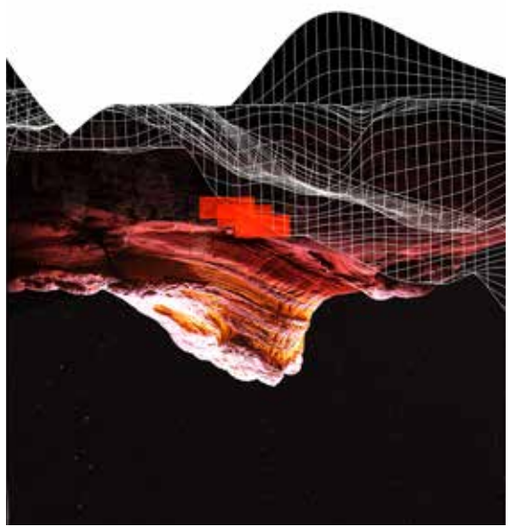

Άννα-Μαρία Λιόγα Lux Noctis

Το δελφικό τοπίο αποκαλύπτεται στον επισκέπτη με ένα διαφορετικό τρόπο τη νύχτα. Μια νυχτερινή εγκατάσταση φωτός στο έδαφος δημιουργεί μια νέα συνθήκη. Γραμμικά αυλάκια με φωτισμό αποκαλύπτουν το πλούσιο υπέδαφος βωξίτη. Η κίνηση γίνεται στον ενδιάμεσο χώρο του βαθμιδωτού τοπίου και οδηγεί σε μια δεξαμενή νερού. Από εκεί το βλέμμα στρέφεται στον αρχαιολογικό χώρο, ο οποίος αποκαλύπτεται ξανά.

Anna-Maria Lioga Lux Noctis

The Delphic landscape is revealed to the visitor in a different way during the night. A night-light installation creates a new condition. Linear grooves in the ground, with hidden lighting, reveal the rich subsoil of bauxite. The visitor moves through the stepped landscape and arrives at a water reservoir. From there, the visitor's gaze turns to the archaeological site, which is revealed again.

Αθανάσιος Σπανομαρίδης Athanasios Spanomaridis

Enrique Walker, Ηλίας Ζέγγελης, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Άννα-Μαρία Λιόγα, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Ελένη Αδαμίδου, Δανάη Βλαχάκη, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Ελίνα Ιωάννου, Θανάσης Μάνης

Enrique Walker, Elia Zenghelis, Eleftherios Papamichelakis, Anna-Maria Lioga, Areti Vasiliki Katramadaki, Eleni Adamidou, Danai Vlahaki, Daphne-Christina Papadopoulou, Elina Ioannou, Thanassis Manis

Sirena

Mosè Ricci

Αρχιτέκτων, Καθηγητής,
Πανεπιστήμιο Trento

Το Sirena MAUD Studio (S.M.S.) είναι εργαστήριο σχεδιασμού που στοχεύει να προσδιορίσει την καλύτερη πρόταση για την ολοκλήρωση του θεάτρου Sirena, το οποίο είναι χαρακτηρισμένο ως εθνικό μνημείο, μετά την κατεδάφιση του προγενέστερου κτιρίου, αλλά και το σχεδιασμό του περιβάλλοντος υπαίθριου χώρου στην πόλη Francavilla al Mare στην επαρχία Abruzzo της Ιταλίας.

Το εργαστήριο S.M.S. προσομοιώνει έναν πραγματικό αρχιτεκτονικό διαγωνισμό ιδεών. Οι φοιτητές καλούνται να δημιουργήσουν καινοτόμες λύσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που παρουσιάζονται. Η νικήτρια πρόταση θα επιδείξει υψηλό βαθμό έκφρασης και δημιουργικότητας κατά την εκπλήρωση των απαιτήσεων του προγράμματος, σύμφωνα με τις ειδικές οδηγίες σχεδίασης που παρουσιάζονται.

Οι προτάσεις θα πρέπει να είναι στο επίπεδο των ιδεών και θα κριθούν από κριτική επιτροπή. Οι νικητές θα αποφασιστούν με κριτήριο την εννοιολογική αξία των έργων που θα υποβληθούν. Ενδεχομένως, τα νικητήρια σχέδια θα εκτεθούν στη Francavilla και θα δημοσιευθούν.

Η περιοχή επέμβασης είναι η πλατεία Sirena, μια από τις πιο δημοφιλείς πλατείες στο κέντρο της Francavilla al Mare, επάνω στην παραλία. Η περιοχή έχει εμβαδόν περίπου 2 εκτάρια με ένα αμφιθέατρο στη μέση. Η περιοχή είναι ελαφρώς κεκλιμένη προς τη θάλασσα, έχει ορθογώνιο σχήμα (120 επί 160 μέτρα) και φυσικά συνδέει την πλαγιά με τη θάλασσα.

Το κτίριο Kursaal «The Sirena» στο στυλ Liberty χτίστηκε στην περιοχή στις αρχές του 20ού αιώνα για να καθορίσει το μέτωπο της θάλασσας και την πλατεία προς τον λόφο. Στη συνέχεια, το κτίριο βομβαρδίστηκε (όπως σχεδόν όλη η πόλη) από τους Γερμανούς κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ανακατασκευάστηκε το 1947 σε ρασιοναλιστικό στυλ. Στη συνέχεια, μέσω αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, προστέθηκε ένα θέατρο (1986-90). Το 2016 ο Δήμος αποφάσισε ότι το ορθολογιστικό κτίριο ήταν «λυπηρό και άσχημο» και ότι η πλατεία στην πλευρά του λόφου θα

Sirena

Mosè Ricci

Architect, Professor,
University of Trento

Sirena MAUD Studio (S.M.S.) is a single stage studio class with the aim of identifying the best proposal for the completion of the Sirena Auditorium National Monument, after the pre-existing building body demolition, the re-design of the surrounding open space in Francavilla al Mare (Abruzzo, Italy).

S.M.S. program is conceived to simulate a real Architectural Ideas Competition. Students are invited to create innovative solutions to tackle the challenges presented. The winning design will demonstrate a high degree of expression and creativity in fulfilling the program requirements, in accordance with the specific design guidelines presented here.

All submitted projects should be for a concept design. All proposals will be reviewed by a jury. Winners will be decided according to the conceptual merit of the works submitted to the jury. Possibly, winning designs will be exhibited in Francavilla and published through MAUD Media Partners.

The S.M.S. site is the Sirena Square, one of the most popular squares in the center of Francavilla al Mare on the seafront. The area of the site is about 2 ha with a tower auditorium in the middle. The area is lightly inclined towards the sea has a rectangular shape (120 by160 mt.) and it is physically connecting the hillside to the sea.

A Kursaal palace "The Sirena" in Liberty style was built on the site in the beginning of the twentieth century to define the sea front and the hillside square. Then the building was bombed (as almost all the city) by the Germans during the second world war and reconstructed in 1947 in a Italian -late rationalism- style. A tower auditorium was subsequently (1986-90) added with an architectural competition process. In 2016, the City Administration decided that the rationalist building was "sad and ugly" and that the public square on the hillside should be enlarged to guest concerts and other tourism activities and happenings. So in 2017 the City councilors

έπρεπε να διευρυνθεί για να φιλοξενεί συναυλίες και άλλες τουριστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις. Έτσι το 2017 το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε να κατεδαφιστεί το κτίριο του 1947 αφήνοντας την πρόσφατη προσθήκη ως απομονωμένο και ακρωτηριασμένο αυτόνομο αρχιτεκτονικό σώμα. Το ιταλικό Υπουργείο Πολιτισμού χαρακτήρισε το θέατρο Sirena ως Εθνικό Μνημείο δίνοντας το δικαίωμα στον δημιουργό του να αποφασίζει ή να αποτρέπει όποιες αλλαγές.

Πλέον η πόλη έχει τοποθετήσει μια προσωρινή πρόσοψη στην πλευρά του λόφου, μια δομή από πλέγμα cor-ten που καλύπτει το ερείπιο και παρέχει μια προσωρινή κύρια είσοδο στο αμφιθέατρο. Ο Δήμος περιμένει μια βιώσιμη πρόταση ολοκλήρωσης του θεάτρου Sirena που θα αφορά σε νέα είσοδο προς την πλευρά του λόφου με σκάλες και ανελκυστήρες, τόσο για το θέατρο όσο και για το δώμα.

Το ερώτημα είναι αν πρέπει να επανέλθει το κτίριο στο αρχικό του σχέδιο ή αν θα ήταν καλύτερα να δημιουργηθεί μια νέα δομή που θα εκφράζει το πνεύμα της εποχής. Δημιουργικές και καινοτόμες προτάσεις τόσο στο σχεδιασμό της νέας δομής όσο και στη χρήση της περιοχής ενθαρρύνονται σε αυτό το μάθημα.

Το εργαστήριο επιδιώκει να μεταφέρει ένα σύντομο μήνυμα στους φοιτητές για τα αρχιτεκτονικά έργα της σημερινής εποχής: το υπάρχον είναι το νέο πλαίσιο!

Βοηθοί διδασκαλίας:
Maura Mantelli, Ανδρέας Νικολοβγένης

decided to demolish the 1947 building leaving the more recent addition like an insulated and mutilated autonomous architectural body. The Italian Ministry of Cultural Goods has awarded the Sirena Auditorium as National Monument with Author Rights to decide or avoid changes.

Now the city has realized a provisional hillside facade with a cor-ten steel net structure that covers the ruin and gives a provisional main entrance to the auditorium. The City is now waiting for a Sirena completion project related to an essential and sustainable budget (new hill side entrance with stairs and elevator to the theater and to the top terrace). The question is whether we should bring the building back to its original design, or if we would be better off to create a new structure that expresses the spirit of our time. Creative and innovative proposals regarding both the design of the new structure and the use of the site are encouraged in this course.

S.M.S. wants to be an instant message to the students about the architecture projects of the present time: the existing is the new context!

Teaching Assistants:
Maura Mantelli, Andreas Nikolovgenis

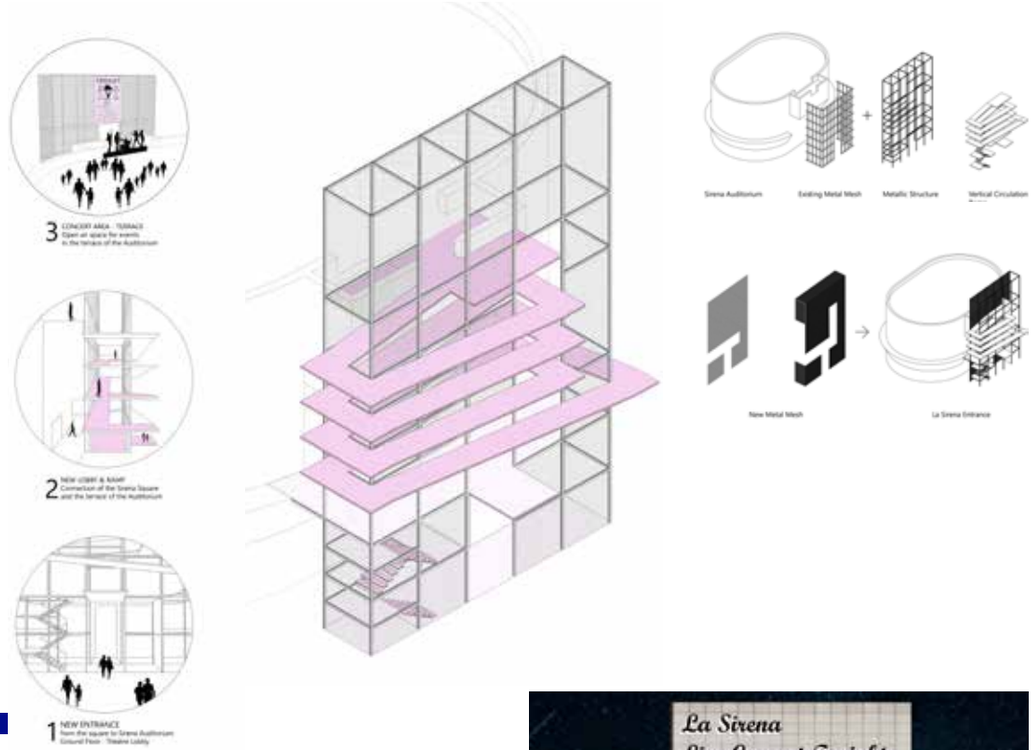

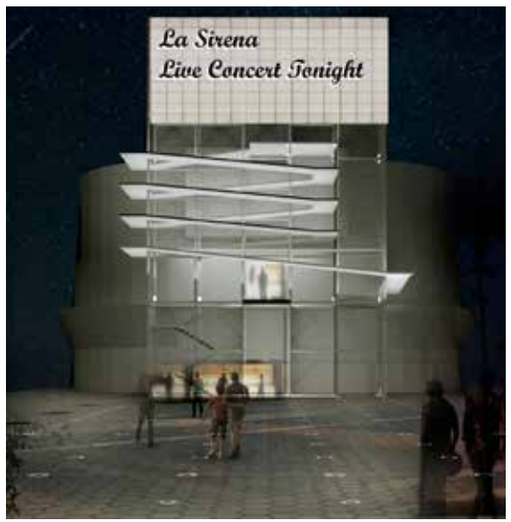

Άννα-Μαρία Λιόγα, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης
Μηχανή θεάματος

Η νέα είσοδος του θεάτρου Sirena χρησιμοποιεί την υφιστάμενη προσωρινή μεταλλική σκαλωσιά με πλέγμα. Με την προσθήκη λειτουργίας και θεατρικότητας, η εφήμερη κατασκευή μετατρέπεται σε μόνιμη εγκατάσταση. Κύρια στοιχεία της «Μηχανής θεάματος» είναι η ράμπα που ελίσσεται εντός και εκτός της μεταλλικής σκαλωσιάς και οι ανθρώπινες φιγούρες που μετακινούνται μεταξύ των ερειπίων και του θεάτρου. Η διαρκής κίνηση εμφανίζεται ως θέαμα από την πλατεία.

Anna-Maria Lioga, Eleftherios Papamichelakis
Spectacle Machine

The new entrance to the Sirena Auditorium uses the existing metal structure and mesh that was supposed to be temporary. By adding function, concept and performance, the temporary structure becomes a permanent installation. The main feature of the "Spectacle Machine", a ramp moving inside and outside the metallic frame and mesh and the human figures moving between the ruins and the installation, serves as the spectacle for the visitors in the square.

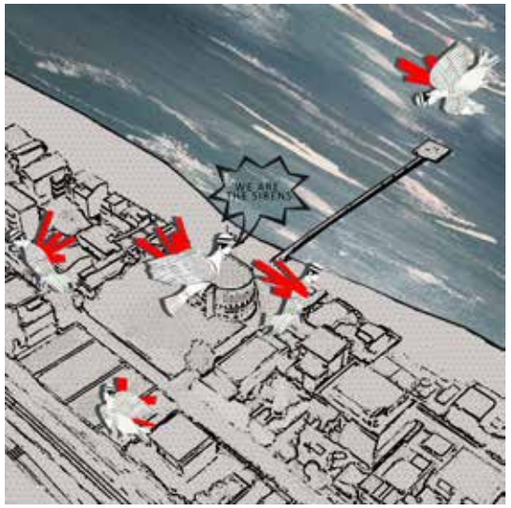

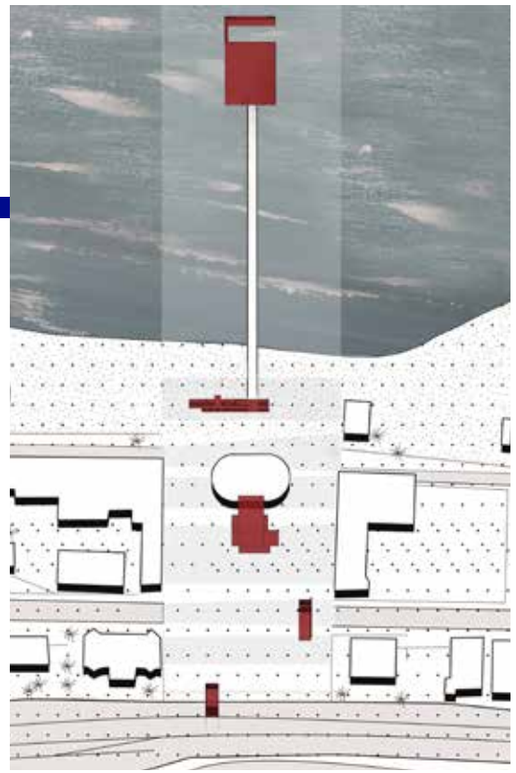

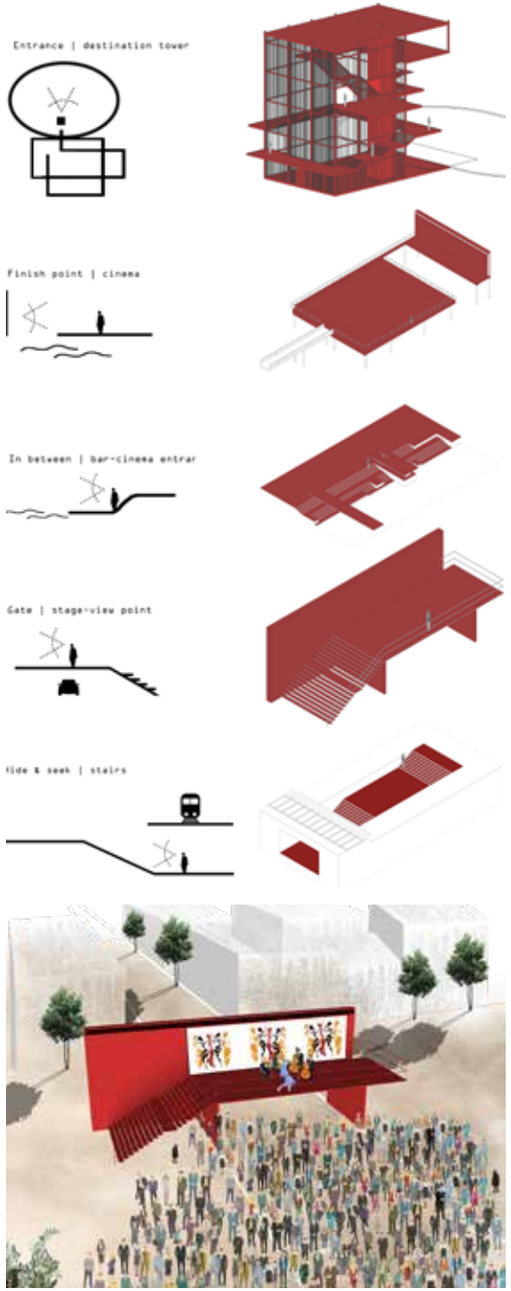

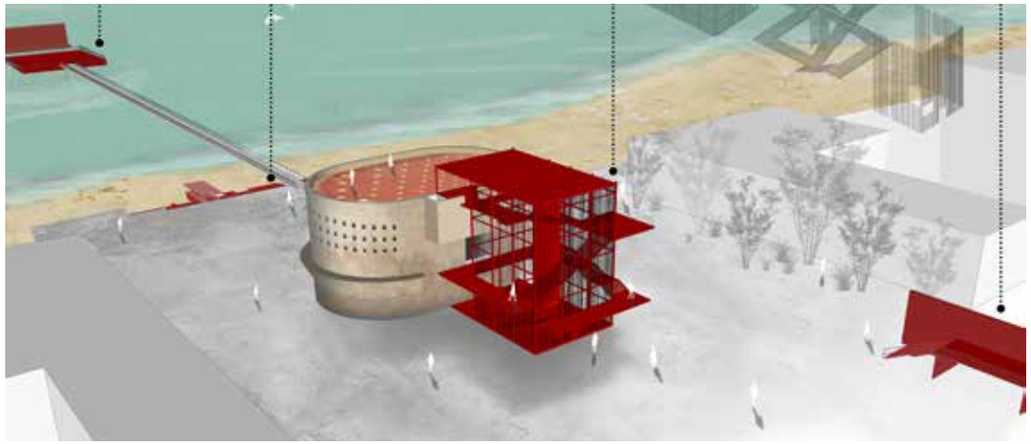

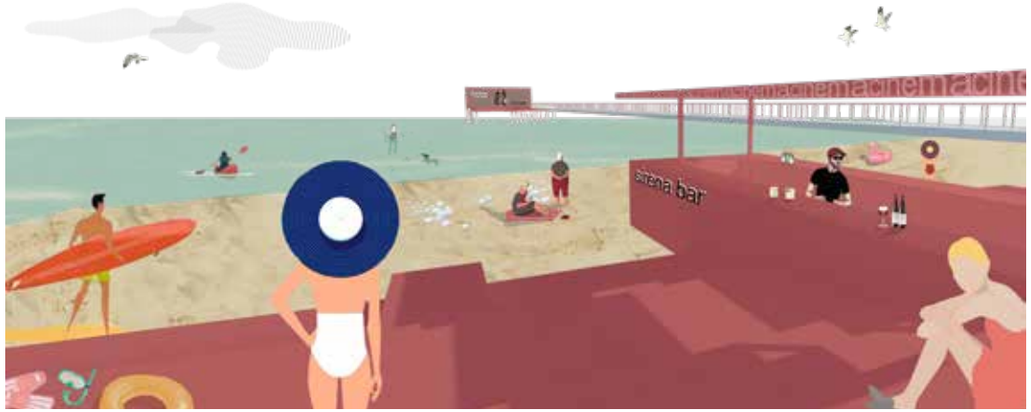

Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Δανάη Βλαχάκη, Ελένη Αδαμίδου Οι αποπλανητικές Σειρήνες

Η πρόταση, που χρησιμοποιεί τη μεταφορά των Σειρήνων της ελληνικής μυθολογίας, στοχεύει στη διακοπή της κανονικότητας του αστικού ιστού ώστε να προσελκύσει τους επισκέπτες. Οι επεμβάσεις τοποθετούνται σε 5 διαφορετικά σημεία που προσφέρουν διαφορετικές οπτικές της περιοχής και σχεδιάζονται είτε ψηλότερα είτε χαμηλότερα από το επίπεδο της πλατείας. Το κόκκινο χρώμα τονίζει τη διακοπή στην πόλη.

Areti Vasiliki Katramadaki, Danai Vlahaki, Eleni Adamidou The Seducing Sirens

The project seeks to "disrupt" the regularity of the urban fabric and to "seduce" the visitors, as the Sirens in Greek mythology did. Five different locations are selected; each one has offers a different view of the area, at a higher or a lower level. The locations are realized in the same red color in order to make the disruption of the city more intensive.

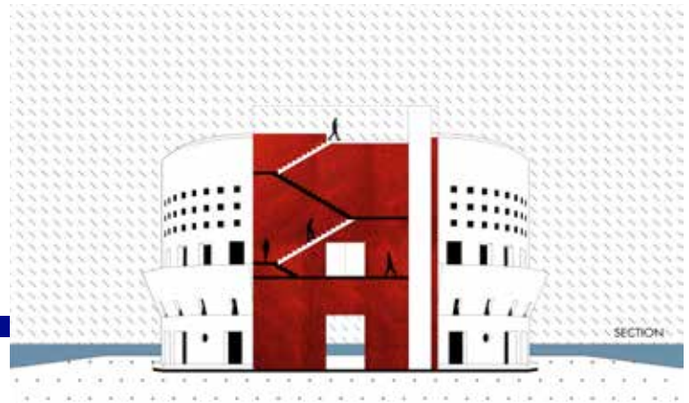

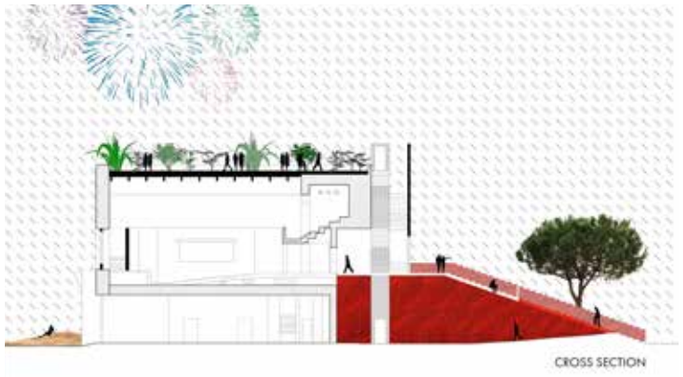

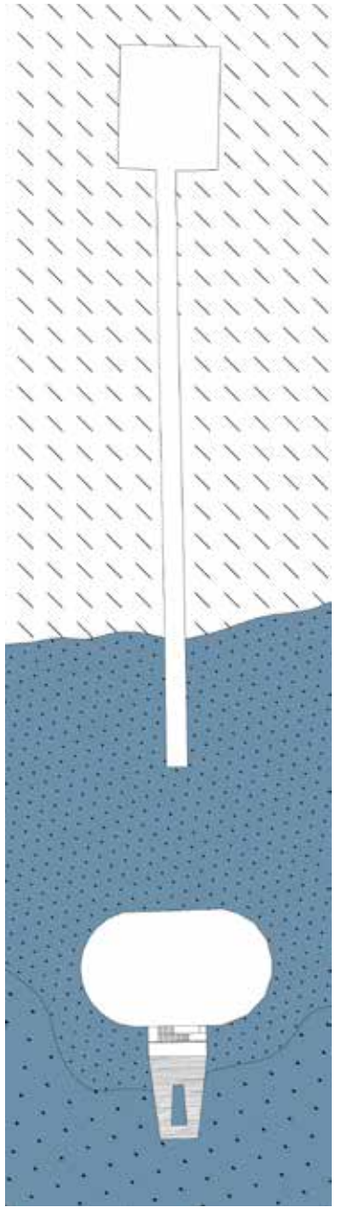

Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου **Επιστροφή στη φύση**

Σκοπός της πρότασης είναι η δημιουργία ενός συνεχούς φυσικού τοπίου, το οποίο ξεκινάει από τον λόφο, συνεχίζεται στην πλατεία που καλύπτεται από κόκκινο χώμα, διαπερνάει το θέατρο Sirena και καταλήγει στη θάλασσα. Το τοπίο αυτό διακόπτει τον τετριμμένο αστικό ιστό της πόλης Francavilla και συγκροτεί ένα δημοφιλή δημόσιο χώρο.

Daphne-Christina Papadopoulou **Back to Nature**

The idea is the creation of a continuous natural landscape, which starts from the hill, continues in the square which is covered with red soil, penetrates the Sirena auditorium and ends up at the sea. This landscape interrupts the 'banal' urban fabric of Francavilla and becomes a popular public space.

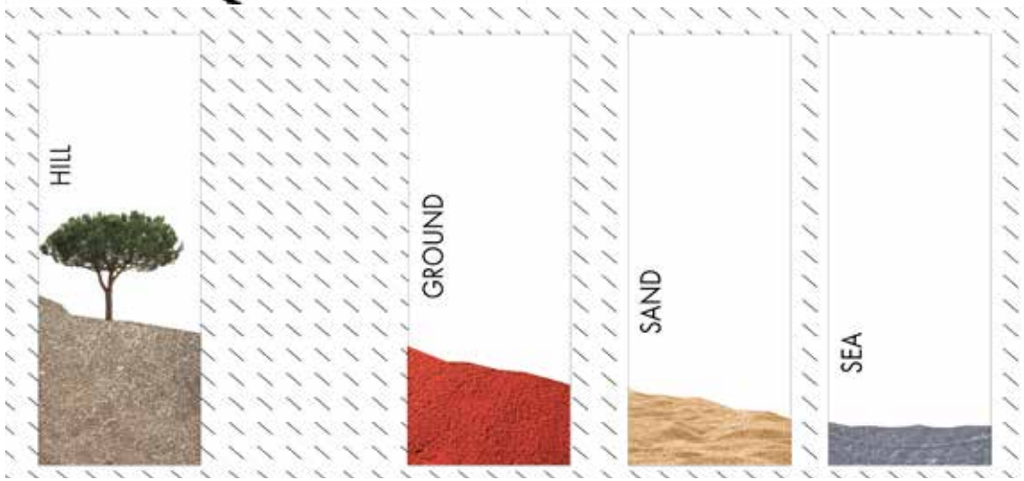

Μια μεγάλη κόκκινη σκάλα αντικαθιστά τη σημερινή προσωρινή κατασκευή και προσφέρει πρόσβαση στο θέατρο και το δώμα του ενώ, ταυτόχρονα, λειτουργεί ως σκηνή για την πλατεία.

A large red staircase replaces the current temporary structure and provides access to the theater and its roof-top while operating as a stage for the square.

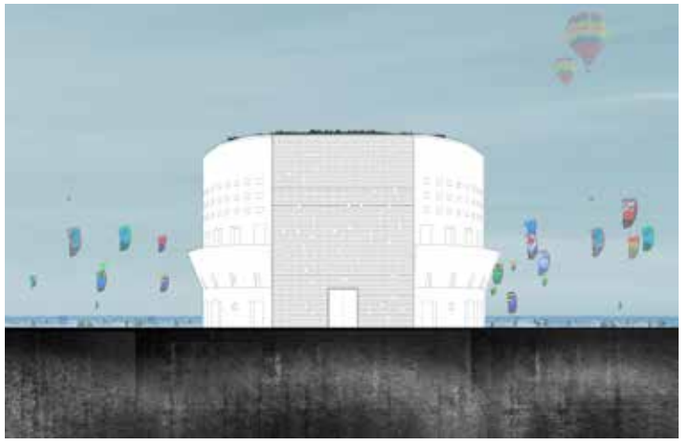

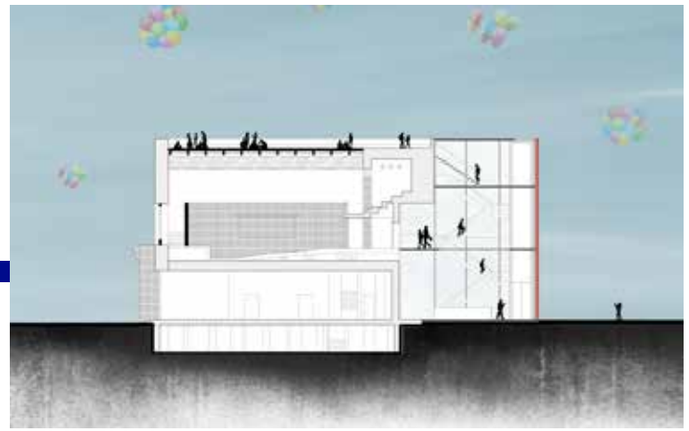

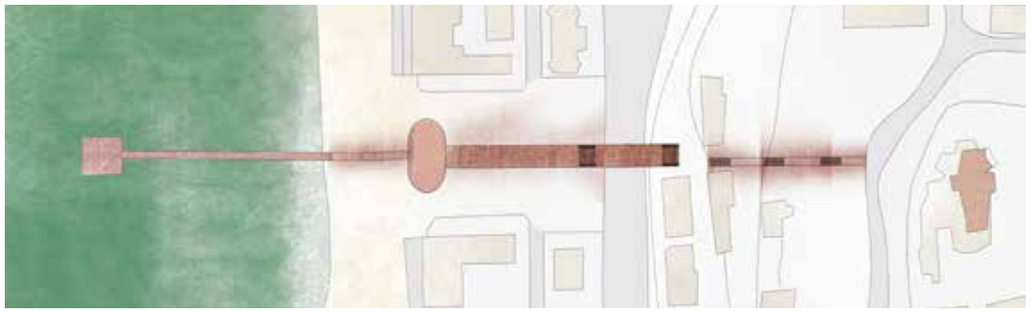

Ελίνα Ιωάννου **Αστικά θραύσματα**

Η πρόταση αποπειράται να συνδέσει το νεώτερο με το παλαιότερο μνημείο, το θέατρο της Sirena με την εκκλησία, μέσω του δαπέδου από οπτόπλινθους που αποτελεί νοητά το κοινό αποτύπωμά τους. Οι οπτόπλινθοι χρησιμοποιούνται σε διαφορετικές εκδοχές, ως θραύσματα ενός περιπάτου, ο οποίος καλύπτει επίσης την πρόσοψη και την είσοδο του θεάτρου και καταλήγει στη θάλασσα.

Elina Ioannou **Urban Fragments**

The project is inspired by the fragments of time in the city. Its aim is to connect the contemporary monument to the old one, Sirena to the church, through a floor of bricks which can be perceived as their common imprint. Bricks are used in different patterns, as pieces of a walk that makes up the façade and the entrance of the theater and leads all the way to the sea.

Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, νικήτρια του διαγωνισμού Sirena MAUD Studio (S.M.S.)
Daphne-Christina Papadopoulou, winner of the Sirena MAUD Studio (S.M.S.) competition

Έρευνα – Μεσογειακά Μέλλοντα

Research – Mediterranean Futures

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / SELECTED BIBLIOGRAPHY

Αίσωπος, Γιάννης (επιμ.). *Τοπία τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Δομές, 2015.

Βαρβαρέσος, Στέλιος. *Η χαμένη τέχνη του ταξιδιού, από τον ταξιδιώτη στον τουρίστα. Ένας εναλλακτικός οδηγός αναζήτησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2017.

Βαρβούνης, Μανόλης, Γ. *Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός και τουρισμός*. Σειρά: Λαϊκοί πολιτισμοί. επιμ. σειράς Αυδίκος, Ευάγγελος. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2013.

Τσάρτας, Πάρις. *Ελληνική τουριστική ανάπτυξη. Χαρακτηριστικά, διερευνήσεις, προτάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2010.

MacCannell, D. *Ο τουρίστας: Ανάλυση της σύγχρονης κοινωνίας*. επιμ. Ε. Θεοδωροπούλου. Αθήνα: Επιστημονικές εκδόσεις Παρισιανού, 2015.

Βασιλειάδης, Δ. *Θεώρηση της αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής υπό ανήσυχη οπτική γωνία*. Αθήνα: Οργανισμός Δοξιάδη, 1975.

Simmel, Georg. *Πόλη και ψυχή*. μτφ. Γ. Λυκιαρδοπούλου. Αθήνα: Εκδόσεις Έρασμος, 2013.

Αυθεντικές εμπειρίες τουρισμού: Η ανάδειξη και εξάπλωση της αισθητικής της παράδοσης

Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη
Επιβλέπων: Γιάννης Α. Αίσωπος

Η ερευνητική εργασία πραγματεύεται τη σχέση του τουρισμού με την αρχιτεκτονική και συγκεκριμένα με την ανώνυμη, λαϊκή, νησιωτική αρχιτεκτονική, ιδιαίτερα αυτή των Κυκλάδων.

Η εργασία αρχικά, μελετά την ιστορία του τουρισμού, τις κύριες τάσεις του και τη σχέση του με την αρχιτεκτονική της παράδοσης στην Ελλάδα. Ακολούθως, αναλύονται οι προσπάθειες του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) για τη διατήρηση, ανάδειξη και την τουριστική ανάπτυξη των διαφόρων παραδοσιακών οικισμών ανά τη χώρα (το πρόγραμμα του ΕΟΤ που ξεκινά το 1974 και ολοκληρώνεται τη δεκαετία του 1990) και τα αποτελέσματα του εγχειρήματος αυτού στην ανάδειξη και εξάπλωση της αισθητικής της παράδοσης.

Επιπλέον, αναλύονται οι έννοιες της αυθεντικότητας και της αυθεντικής εμπειρίας, διαχωρίζεται ο «ταξιδιώτης» από τον «τουρίστα» και διερευνάται η σχέση παράδοσης και τουρισμού σήμερα.

Η εργασία εστιάζει στη μελέτη και την καταγραφή μιας νέας αισθητικής που υιοθετείται στα σύγχρονα τουριστικά καταλύματα η οποία φέρει στοιχεία της παράδοσης. Μέσω της συγκριτικής μελέτης και ανάλυσης είκοσι σύγχρονων ξενοδοχείων επισημαίνονται και απομονώνονται στερεότυπα–clichés που επαναλαμβάνονται συστηματικά, είτε μιμούμενα στοιχεία και μορφές του παρελθόντος είτε εισάγοντας κάποιο βαθμό πρωτοτυπίας, και, τελικά, συγκροτούν μια νέα κοινή αισθητική, τη σύγχρονη εκδοχή της αισθητικής της παράδοσης.

Authentic Tourism Experiences: The Emergence and Expansion of the Aesthetics of Tradition

Areti Vasiliki Katramadaki
Supervisor: Yannis A. Aesopos

The research study deals with the relationship between tourism and architecture and, more specifically, with the anonymous, vernacular, island architecture.

The study examines the history of tourism, its main trends and its relationship with the architecture of tradition in Greece. It looks at the efforts of the Greek National Tourism Organization (GNTO) to preserve, promote and develop various traditional settlements in different locations around the country (the program by the GNTO commences in 1974 and is completed in the decade of 1990) and the consequences of this undertaking in the development and spreading out of the aesthetics of tradition.

Moreover, the concepts of authenticity and authentic experience are analyzed; the "traveler" is distinguished from the "tourist" and the current relationship between tradition and tourism is examined.

The study focuses on the documentation of a new aesthetics that is adopted by contemporary tourism accommodations and bears elements of tradition. A comparative analysis of twenty contemporary hotels highlights and isolates stereotypes–clichés that are systematically repeated, either mimicking elements or forms of the past or introducing degrees of originality, and, in the end, create a new common aesthetics, a contemporary version of the aesthetics of tradition.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / SELECTED BIBLIOGRAPHY

Edensor, Tim. *Industrial Ruins. Spaces, Aesthetics and Materiality.* Oxford/ New York: Berg, 2005.

Glasser, Marie Antoinette. *Construction Site: Metamorphoses in the City*, Baden: Lars Muller Publishers, 2008.

Ignasi De Sola-Morales, Rubio. "Terrain Vague."In *Anyplace*, Cynthia Davidson (ed.). Cambridge, MA: MIT Press, 1995.

Jonas, Marieluise, Rahmann, Heike. *Tokyo Void, Possibilities in Absence*. Berlin: Jovis, 2014.

Lahoud, Adrian, Rice, Charles, Burke Anthony. "Post–Traumatic Urbanism."*Architectural Design*, Vol. 80, No. 5 (2010).

Leys, Ruth. *Trauma: A Genealogy*. London: The University of Chicago Press, 2000.

Η παρουσία της απουσίας στην πόλη: Ερμηνεύοντας το αστικό κενό

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης
Επιβλέπων: **Γεώργιος Α. Πανέτσος**

Η εργασία εστιάζει στην ερμηνεία και την καταγραφή του αστικού κενού χώρου, που καταστράφηκε ή διαγράφηκε από τον πολεοδομικό ιστό. Πρόκειται για μια μελέτη του κενού και όχι του δομημένου χώρου της πόλης, ως κρίσιμη μάζα προς επανερμηνεία. Αφορά στα νοήματα που δημιουργεί η απουσία των αντικειμένων-αρχιτεκτονημάτων και στις νέες ταυτότητες που ορίζουν στον αστικό χώρο.

Για την πλήρη κατανόηση των αστικών κενών μελετήθηκε η ιδιότητά τους ως χώροι ατελείς και ανοιχτοί, αλλά και η χωρική πολιτική τους, η οποία τους προσδίδει τη δυνατότητα να ενέχουν τη διαφορετικότητα. Αφού προσδιορίστηκε ο χαρακτήρας του αστικού κενού, καταγράφηκε ο ρόλος του ως παράγοντα μεταβολής της σχέσης πόλης και αρχιτεκτονικής.

Το αστικό κενό δεν αποτελεί μόνο προϊόν σχεδιασμού, αλλά και μη προβλέψιμων μετασχηματισμών της πόλης. Συνεπώς, τα κενά διακρίνονται σε πέντε ενότητες: τα κενά ως προϊόντα σχεδιασμού θετικών δράσεων στην πόλη, τα κενά ως εν εξελίξει εργοτάξια, τα κενά ως προϊόντα απαξίωσης και εγκατάλειψης νοούμενων ως παθητικών διαδικασιών στην πόλη, τα κενά ως αστικά τραύματα, τα οποία αποτελούν παράγωγα της αστυκτονίας και τα κενά ως υπολείμματα κατεδάφισης από φυσικές καταστροφές.

Πέραν όμως των διαφορετικών εκδοχών των αστικών κενών, διερευνώνται και οι μετασχηματισμοί που προσδίδουν μια νέα μορφή στους χώρους αυτούς και διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: τα κενά ως σχεδιασμένα προϊόντα αρχιτεκτονικής πράξης, τα κενά ως αποτελέσματα εγκατάστασης και τα επανασχεδιαζόμενα κενά. Η μελέτη των αστικών κενών αφορά στην ανάγνωσή τους ως αστικές οντότητες που ενέχουν πολύπλοκα και διαφορετικά νοήματα και που η αρχιτεκτονική πράξη καλείται να προσδιορίσει και να εντάξει στην εμπειρία της πόλης.

The Presence of Absence in the City: Interpreting the Urban Void

Eleftherios Papamichelakis
Supervisor: **Georgios A. Panetsos**

This research study focuses on the definition and the recording of urban void spaces, destroyed or erased from the urban fabric. It is a study of the void as a critical mass to be reinterpreted. It concerns the meanings created by the absence of objects-architecture and new identities defined in the urban space. In order to fully understand the urban voids, their capacity as unspecified and open spaces was developed, as well as their spatial politics, which allows them to introduce diversity. Following the identification of the character of the urban void, its role as a factor of change in the relation between city and architecture was recorded.

The urban void is not only a product of architectural design but also of unpredictable transformations of the city. Therefore, the voids were distinguished in five types: voids as design products of positive actions in the city, voids as construction sites, voids as disused and abandoned elements (as passive processes in the city), voids as urban trauma, produced by the phenomenon of Urbicide, and voids as demolition leftovers from natural disasters.

Apart from the different forms of urban voids, the urban transformations that give new forms to these spaces were analyzed and distinguished in three categories: voids as designed architectural forms, voids as results of installation and the redesigned voids. The research of urban voids focused on their reading as urban entities that have complex and different meanings; architectural design must define and make them part of the experience of the city.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / SELECTED BIBLIOGRAPHY

Αλεξανδρή, Γεωργία. *«Χωρικές και Κοινωνικές Μεταβολές στο κέντρο της Αθήνας: Η περίπτωση του Μεταξουργείου»*. Διδακτορική διατριβή, Αθήνα, 2013.

Αφιέρωμα στην πολυκατοικία. *Αρχιτεκτονικά Θέματα*, αρ. 12 (1978): σσ. 102–161.

Δραγώνας, Πάνος, Σκιάδα, Άννα. *Made in Athens*, 13η Διεθνής Έκθεση Αρχιτεκτονικής – La Biennale di Venezia, 2013.

Παπανικολάου, Δημήτρης. «Κάτι τρέχει με την οικογένεια», *The Books' Journal*, τ. 1 (Νοέμβριος 2010): σσ. 96–98.

Cacciari, Massimo. *Αρχιπέλαγος*. μτφ. Νάσος Κυριαζόπουλος. Αθήνα: Εκδόσεις Τραυλός, 1999.

Woditsch, Richard. *«Plural: Public and Private Spaces of the Polykatoikia in Athens»*. PhD diss., TU Berlin, 2009.

Arapoglou, Vassilis, Maloutas, Thomas. «Segregation, Inequality and Marginality in Context: The Case of Athens». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 136 (2011): σσ. 135–155.

396 ημέρες Αθήνα: Παρατηρώντας τα κελύφη κατοίκησης, συναρτήσει των ανθρώπινων δραστηριοτήτων

Ελένη Αδαμίδου

Επιβλέπουσα: Άλκηστις Ρόδη

396 Days, Athens: Observing the Housing Cells, as a Function of Human Activities

Eleni Adamidou

Supervisor: Alcestis Rodi

Κατοικώντας σε ένα ρετιρέ στο κέντρο της Αθήνας αντιλαμβάνεσαι το χρόνο, τις εποχές, τον κόσμο που αλλάζει. Τα πάντα από το διαμέρισμά στον 6ο όροφο φαίνονται να έχουν κάτι να πουν. Ακόμη και οι δορυφορικές κεραίες που σκορπίζονται βίαια όπου κοιτάζει το μάτι. Βγαίνοντας στο μπαλκόνι βλέπεις τη ζωή της Αθήνας σαν από ένα παρατηρητήριο. Από εκεί παρατηρείς τους γείτονες στα απέναντι μπαλκόνια, τα φώτα που ανάβουν, τα κρυμμένα από φυτά διαμερίσματα, τις τέντες, τον ήλιο που δύει και ανατέλλει ξανά.

Η έρευνα εκκινεί από την περιέργεια του νέου αρχιτέκτονα ως παρατηρητή του αθηναϊκού τοπίου που αντιλαμβάνεται τη σημασία και το ρόλο της αστικής πολυκατοικίας στη διαμόρφωσή του. Η εργασία λαμβάνει υπόψιν της τρεις παραμέτρους: την πόλη ως ζωντανό οργανισμό και υποδοχέα της πολυκατοικίας, την πολυκατοικία ως πυρήνα της ελληνικής οικογένειας και υποδοχέα ζωής, και τον κάτοικο ως τον κεντρικό ήρωα κάθε δραστηριότητας που διαδραματίζεται στο αθηναϊκό τοπίο. Το διαμέρισμα αντιδιαστέλλεται με το εξωτερικό περίβλημα και η ταράτσα, ως το νέο αστικό έδαφος, γίνεται υποδοχέας της ανθρώπινης εκτόνωσης.

Με έναν ιδιαίτερα προσωπικό και ποιητικό τρόπο περιγράφονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες που εντοπίζονται πέραν των ορίων του οικείου χώρου ενός διαμερίσματος, στους γύρω εξώστες και τα δώματα. Καταγράφονται τα συστατικά που απαρτίζουν τα κελύφη των κτιρίων κατοίκησης με στόχο να δειχθεί πώς ο σύγχρονος κάτοικος αντιλαμβάνεται τι τον περιβάλλει και έχει την ευκαιρία να το εκμεταλλευτεί για να εξελίξει το δικό του προσωπικό «good living».

Living in a penthouse in the center of Athens, you perceive time, seasons, the world that is changing. Everything from that point of view seems to have something to say. Even the antennas that are scattered violently all around. From the balcony, you observe Athens as if from a watch tower. From there you can see the neighbors on the surrounding balconies, the lights, the hidden -full of plants- apartments, the canopies, the sun setting and rising again.

The research study is based on the curiosity of the young architect as an observer of the Athenian landscape, one who comprehends the important role of the polykatoikia (the apartment building) in its constitution. This study is based on three approaches: the city as a living organism that receives the polykatoikia, the polykatoikia as a life receptacle, the cell of Greek family and, finally, the inhabitant as the main actor of every activity that takes place within the Athenian landscape. The apartment is opposed to its outer surface, its envelope. The rooftops, as a new urban terrain, become spaces for decompression.

The study describes, in a highly personal and poetic manner, human activities that take place beyond the apartment surface, on the surrounding balconies and rooftops. It records, without explaining them, the parts that make up the cells of the polykatoikias. This was done intentionally, to present ways in which the modern inhabitant perceives all that surrounds him and seeks to use it in order to develop his own "good living".

Ηλίας Ζέγγελης, Ελένη Αδαμίδου, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Άννα-Μαρία Λιόγα, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Ελίνα Ιωάννου, Δανάη Βλαχάκη, Γιάννης Καρράς

Elia Zenghelis, Eleni Adamidou, Daphne-Christina Papadopoulou, Anna-Maria Lioga, Areti Vasiliki Katramadaki, Eleftherios Papamichelakis, Elina Ioannou, Danai Vlahaki, Ioannis Karras

Enrique Walker

Σεμινάρια

Seminars

Προσεγγίσεις του κοινωνικού διαχωρισμού και η κοινωνική γεωγραφία της Αθήνας

Θωμάς Μαλούτας
Καθηγητής,
Τμήμα Γεωγραφίας,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Το σεμινάριο περιλάμβανε τρεις πτυχές:

1. Την παρουσίαση των θεωριών για τον κοινωνικό (στεγαστικό) διαχωρισμό, όπως αναπτύχθηκαν από τη Σχολή του Σικάγου κατά τη δεκαετία του 1920 και διαδοχικά αναπροσαρμόστηκαν μέχρι σήμερα.

2. Την παρουσίαση της κοινωνικής γεωγραφίας της Αθήνας, με έμφαση στην περίοδο μετά το 1950 και με ιδιαίτερη αναφορά σε τρία ιδιαίτερα στοιχεία της: α. Τον χωρικό «εγκλωβισμό» της ενδογενούς κοινωνικής κινητικότητας στις παραδοσιακές εργατικές συνοικίες της πόλης, β. Την περιορισμένη ανάπτυξη φαινομένων «εξευγενισμού» (gentrification) και γ. Τον κάθετο κοινωνικό διαχωρισμό στις πολυκατοικίες της αντιπαροχής που δεσπόζουν στο δομημένο χώρο της πόλης.

Athens Social Atlas

3. Την παρουσίαση δύο ερευνητικών εργαλείων, με ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο, που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και υποβοηθούν με διαφορετικό τρόπο τη μελέτη των κοινωνικών διαστάσεων της πόλης: α. Πανόραμα Απογραφικών Δεδομένων 1991–2011[1] και β. Κοινωνικός Άτλας της Αθήνας[2].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. >https://panorama.statistics.gr/<.
2. Βλ. >http://www.athenssocialatlas.gr/<.

Approaches of Urban Segregation and the Social Geography of Athens

Thomas Maloutas
Professor,
Department of Geography,
Harokopio University

The seminar was made up of three main modules:

1.The discussion about theories of urban (residential) segregation since their inception by the Chicago School in the 1920s and their subsequent transformations.

2.The presentation of the social geography of Athens after 1950 with a particular emphasis on three important features: a. The spatial 'entrapment' of social mobility in the city's traditional working-class neighbourhoods, b. The limited development of gentrification processes, and c. The vertical social differentiation within the apartment buildings ('polykatoikias') produced between 1950 and 1980 that dominate the city's built environment.

3.The presentation of two research tools –available online in English and Greek– that enable the study of the city's social dimensions: a. Panorama of Greek Census Data 1991–2011[1] and b. Athens Social Atlas[2].

NOTES

1. See >https://panorama.statistics.gr/<.
2. See >http://www.athenssocialatlas.gr/<.

Βιώσιμη ανάπτυξη και ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Πάρις Τσάρτας
Καθηγητής,
Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Το σεμινάριο παρουσίασε τις σύγχρονες τάσεις του βιώσιμου τουρισμού. Αυτές εστιάζουν στον τουρισμό ως κοινωνικό αγαθό και ως «προϊόν» του κοινωνικού κράτους τη στιγμή κατά την οποία τα τουριστικά ταξίδια αποτελούν ανελαστικό τμήμα των σύγχρονων οικογενειακών δαπανών. Με έμφαση στην ελληνική περίπτωση, εξετάστηκε η μετάβαση από την οικονομική διάσταση στη συστημική διάσταση της ανάπτυξης, η σχέση ελεύθερου χρόνου και τουρισμού, η πολιτική ενίσχυσης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και οι επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης ως βάση μιας άλλης προσέγγισης για τον σύγχρονο τουρισμό.

ΕΟΤ / GNTO 1950-59

Η τμηματοποίηση του σύγχρονου τουριστικού προϊόντος περιλαμβάνει ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο χιονοδρομικός και ορεινός τουρισμός, ο πολιτισμικός και θρησκευτικός τουρισμός, ο συνεδριακός, ο ιαματικός/θεραπευτικός, ο ιατρικός, η επίσκεψη θεματικών πάρκων, η συμμετοχή σε mega events, ο τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας κ.ά.

Μεταξύ των θεματικών χαρακτηριστικών των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την ελληνική τουριστική ανάπτυξη περιλαμβάνονται το ισχυρό κίνητρο, οι συνέργειες σε τοπικό επίπεδο, τα ικανοποιητικά εισοδήματα, η προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, η ανταπόκριση και η σύνδεση με όλα τα υπόλοιπα τουριστικά προϊόντα, η μακροπρόθεσμη δυναμική ζήτηση και η ανταπόκριση σε χρηματοδοτήσεις και πολιτικές βιωσιμότητας.

Sustainable Development and Forms of Alternative Tourism

Paris Tsartas
Professor,
Department of Home Economics and Ecology, Harokopio University

The seminar presented the contemporary trends in sustainable tourism. They focus on tourism as a social asset and as a "product" of the welfare state at a time when tourist trips are a fixed cost of contemporary families.

Focusing on the case of Greece, the seminar examined the transition from the economic dimension to the systemic dimension of growth, the relationship between leisure and tourism, the policies to support sustainable tourism development and the impact of tourism development as a basis for a different approach to contemporary tourism.

The segmentation of the modern tourist product includes forms of special and alternative tourism such as: agrotourism, ecotourism, skiing and mountain tourism, cultural and religious tourism, educational tourism, urban, congress, expo and medical tourism, theme park visits, participation in mega events, senior tourism etc.

Among the thematic features of special and alternative forms of tourism for Greek tourism development are the strong motivation, local synergies, reasonable incomes, the protection and promotion of the environment and culture, the correspondence and the connection to other tourism products, long-term dynamic demand and responsiveness to funding and sustainability policies.

Σημειώσεις για τη φωτογραφία τοπίου

Πάρις Πετρίδης
Φωτογράφος

Στο σεμινάριο συζητήθηκαν τρεις θεματικές: η οντολογία της φωτογραφικής εικόνας, η θεωρία και πρακτική του τοπίου και ειδικά θέματα τοπιογραφίας.

Αρχικά, τέθηκε το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εμφανίστηκε η φωτογραφία, οι κώδικες και η ρητορική της εικόνας, η ρεαλιστική και η σημειολογική ερμηνευτική. Η θεωρία και πρακτική του τοπίου περιελάμβανε την έννοια του υψηλού (sublime), τις αισθητικές του πικτοριαλισμού και του μοντερνισμού και τις σχολές f64, Νέων Τοπογράφων και Ντύσελντορφ. Στα ειδικά θέματα εξετάστηκαν οι σχέσεις του τοπίου με τη συλλογική μνήμη, τις πολεμικές συγκρούσεις και τον τουρισμό.

Από τους φοιτητές ζητήθηκε η ερμηνευτική ανάλυση δύο εικόνων - είτε δικών τους είτε εικόνων από την ιστορία της φωτογραφίας και του τοπίου.

Πάρις Πετρίδης, Αθήνα 2005, πάνω / Μάνη 2000, κάτω.
Paris Petridis, Athens 2005, top / Mani 2000, bottom.

Notes on Landscape Photography

Paris Petridis
Photographer

The seminar was premised upon three discourses: the ontology of the photographic image, theory and practice of the landscape photography and contemporary issues. The sociopolitical context within which photography was invented, the codes and the rhetoric of the photographic image as well as the realistic and the semiotic hermeneutics were discussed in the first session. The following sessions examined the theory and practice of landscape photography, the aesthetics of pictorialism and modernism and the schools of f64 (purism), New Topographics and Dusseldorf. Particular issues addressed the relation between landscape, collective memory, war conflicts and tourism.

Students were asked to interpret two photographs - either their own or pictures from the history of photography and landscape.

Υπερδομή: Συστήματα χαρτογράφησης, κατανόησης και προβολής

James Bridle
Εικαστικός, Συγγραφέας

Το σεμινάριο εξέτασε τρεις πτυχές των σύγχρονων ψηφιακών δικτύων και τους τρόπους με τους οποίους εκδηλώνονται ως αρχιτεκτονική, νομικοί κώδικες, πολιτικά σχέδια και κοινωνικές σχέσεις.

Ο «Χώρος υποδομών» διερεύνησε τη φυσική πραγματικότητα του «εικονικού» νέφους, από το σχεδιασμό των κέντρων δεδομένων (datacenters) στη χαρτογραφία υποθαλάσσιων καλωδίων και την εμπορία υψηλών συχνοτήτων καθώς και τις συναφείς δυνατότητες των χώρων εφοδιασμού (logistics spaces) και των νέων μορφών κινητικότητας.

Η «Ιθαγένεια και κυριαρχία» διερεύνησε τις μεθοριακές ζώνες και τα νέα καθεστώτα ιθαγένειας, ταυτότητας και κοινωνικού αποκλεισμού που δημιουργήθηκαν από τις ψηφιακές τεχνολογίες.

Τα «Υποθετικά μέλλοντα» προέβαλαν την πιο πάνω έρευνα στο άμεσο μέλλον, με ιδιαίτερη αναφορά στην κλιματική αλλαγή, τις νέες μορφές δικτύων και τις μεταλλάξεις του κεφαλαίου, και κάλεσαν τους φοιτητές να παρουσιάσουν τις δικές τους έρευνες και σχέδια με βάση τα θέματα που συζητήθηκαν.

Amazon, πάνω / Κέντρο δεδομένων Telehouse, Λονδίνο, κάτω.
Amazon, top / Telehouse Datacentre, London, bottom.

Suprastructure: Mapping, Understanding, and Projecting Systems

James Bridle
Artist, Writer

This seminar examined three aspects of contemporary digital networks, and the ways in which they manifest as architecture, legal codes, political projects, and social relationships.

"Infrastructure space" investigated the physical reality of the "virtual" cloud, from the design of datacenters to the cartography of undersea cables and high-frequency trading, and the associated affordances of logistics spaces and new forms of mobility.

"Citizenship and Sovereignty" explored border zones and new regimes of citizenship, identity, and social exclusion made possible by digital technologies.

"Speculative futures" projected these investigations into the near future, with particular reference to climate change, new network forms, and shifts in capital, while inviting the students to present their own research and designs based on the subjects covered.

Το αποτύπωμα του κλασικού παρελθόντος στο νεοελληνικό παρόν: Ουτοπικές χωρικότητες

Δημήτρης Πλάντζος
Αναπληρωτής Καθηγητής,
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας,
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η κλασική κληρονομιά συνιστά κεντρικό πυλώνα του νεοελληνικού εθνικού αφηγήματος, καθορίζοντας τόσο τη δημόσια πρόσληψη του εθνικού χρόνου όσο και τη βιωματική διάδραση με τον εθνικό χώρο. Η συγκεκριμένη σειρά τεσσάρων μαθημάτων του σεμιναρίου διερεύνησε τους τρόπους με τους οποίους οι θεσμικές και δημόσιες αντιλήψεις περί κλασικής αρχαιότητας κατασκευάζουν τον αστικό δημόσιο χώρο και τους ρόλους που καλούνται να διαδραματίσουν οι αρχαιολόγοι και οι αρχιτέκτονες σε αυτήν τη διαδικασία.

Με αφετηρία τον λόγο περί κλασικής αρχαιότητας στο νεωτερικό παρόν, και ειδικότερα τις νεωτερικές προσλήψεις της κλασικής αρχαιότητας, το σεμινάριο προχώρησε στην ανάλυση του κλασικού ως ετεροτοπικής τεχνολογίας στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες. Αξιοποιώντας, στη συνέχεια, την ψυχαναλυτική προσέγγιση στο τραύμα ως βιωματική και πολιτισμική αξία, επικεντρωθήκαμε στη διάδραση του νεωτερικού αρχαιολογικού χώρου με τον θεατή/επισκέπτη. Τέλος, μελετήσαμε τον «τόπο μνήμης» ως τεχνοπολιτική κατασκευή, και τον τρόπο με τον οποίο η πρόσληψη των υλικών καταλοίπων της κλασικής κληρονομιάς από το συλλογικό φαντασιακό ενεργοποιεί ουτοπικές χωρικότητες, οι οποίες εμφανίζονται ζωντανές και ενσώματες ακριβώς λόγω της υλικότητας που φέρει η αισθητηριακή σχέση με το ελληνικό παρελθόν.

Utopian Spatialities: Tracing the Classical Past in the Modern-Greek Present

Dimitris Plantzos
Associate Professor,
Department of History and Archaeology,
University of Athens

Classical heritage has been systematically used to support modern-Greek national(ist) narratives, in many ways defining public receptions of national time as well as experiential interaction with national space. The seminar's four meetings investigated how state and public perceptions of classical antiquity construct urban public space and the roles archaeologists and architects are called to play in this process.

The seminar started with an overview of modern discourses on classical antiquity and the strategies of classical reception in contemporary societies. We then focused on heterotopic technologies and their implementation through classical templates (and the materialities they deploy). The seminar then moved on to a psychoanalytical investigation of the archaeological site as a site of trauma (experiential as well as cultural) within contemporary Greek society. Finally, through the study of such "lieux de memoire" as technopolitical constructions, we studied how the reception of classical heritage and its material remains by the collective imaginary, generates what we may call "utopian spatialities": embodied landscapes brought to life through the materialities of the classical past and our sensorial interaction with it.

Το κινηματογραφημένο διαμέρισμα

Πάνος Δραγώνας
Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων,
Πανεπιστήμιο Πατρών

Το σεμινάριο διερεύνησε την εισαγωγή και διάδοση των προτύπων κατοίκησης στην ελληνική πόλη από τον μεσοπόλεμο μέχρι τις ημέρες μας. Εστιάζοντας στην εξέλιξη της αθηναϊκής πολυκατοικίας και των αναπαραστάσεων της στον ελληνικό κινηματογράφο, εξετάστηκε η διαδικασία αφομοίωσης των μοντέρνων προτύπων διαβίωσης από την ελληνική κοινωνία.

Η διερεύνηση ξεκινάει από την επινόηση της αθηναϊκής πολυκατοικίας στον μεσοπόλεμο. Κατά την περίοδο της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης και του εμπορικού κινηματογράφου, διαμορφώνονται τα κυρίαρχα πρότυπα διαβίωσης με βασικό όχημα την πολυκατοικία της αντιπαροχής. Ο πρώτος κύκλος ανάπτυξης κλείνει τη δεκαετία του 1980 σε μια περίοδο υπαρξιακών αγωνιών και κριτικής διάθεσης απέναντι στο νέο αστικό περιβάλλον. Μετά το 1989 ξεκινάει ένας δεύτερος κύκλος εκσυγχρονισμού και εισαγωγής νέων προτύπων με έμφαση στον καταναλωτισμό, ο οποίος φτάνει στην κορύφωση του το 2004. Με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και την αναστολή της οικοδομικής ανάπτυξης ακολουθεί μια νέα περίοδος αμφισβήτησης των μεταπολεμικών προτύπων. Το νέο ελληνικό κύμα στον κινηματογράφο επικεντρώνει την κριτική ματιά του στην ελληνική οικογένεια και αποκαλύπτει την ένταση που κρύβεται στο εσωτερικό των αθηναϊκών διαμερισμάτων.

Ροβήρος Μανθούλης, *Πρόσωπο με πρόσωπο*, 1966, πάνω / Flux Office, Μακέτα για τα σκηνικά της ταινίας *Miss Violence*, 2013, κάτω.
Roviros Manthoulis, *Face-to-Face*, 1966, top / Flux Office, Model for the stage-set of *Miss Violence*, 2013, bottom.

Το σεμινάριο περιελάμβανε την προβολή επιλεγμένων αποσπασμάτων από κινηματογραφικές ταινίες και συζήτηση γύρω από τους τρόπους αναπαράστασης του οικιακού χώρου.

The Filmed Apartment

Panos Dragonas
Professor, Department of Architecture,
University of Patras

The seminar investigated the introduction and dissemination of lifestyles in the Greek city from Interwar to nowadays. The assimilation of modernist cultural norms in the Greek society is examined by focusing on the evolution of the Athenian polykatoikia and its representation in Greek cinema.

The investigation had as its starting point the invention of the polykatoikia during Interwar. The dominant lifestyles are shaped during the post-war years through the flats-for-land system of reconstruction and the blooming of the local film industry. The first cycle of development ends in the 1980s during a period that people become critical of the new urban environment amid existential concerns. A new cycle of modernism begins in the 1990s with the introduction of new consumerist lifestyles that are dominant during the years of Olympic preparation. The outburst of the economic crisis and the suspension of urban development bring a new period of criticism which puts the post-war cultural norms into question. The new wave of Greek cinema becomes critical of the institution of family by revealing the hidden tensions inside the Athenian apartments.

The seminar included the screening of selected film scenes and discussion on the filmic representations of domestic space.

Το λεξικό των κοινών τόπων / Υπό περιορισμό

Enrique Walker
Αναπληρωτής Καθηγητής,
Graduate School of Architecture,
Planning and Preservation,
Πανεπιστήμιο Columbia

Το σεμινάριο, που οργανώθηκε με βάση το βιβλίο *The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint* (ARQ, 2017), διερεύνησε δύο κύκλους εργαστηρίων αρχιτεκτονικού σχεδιασμού στο Graduate School of Architecture, Planning and Preservation του Πανεπιστημίου Columbia. Το εργαστήριο *Υπό περιορισμό (Under Constraint)* (2003-2006) εξέτασε τη χρήση αυτοεπιβαλλόμενων περιορισμών ως κριτικό εργαλείο αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, τόσο για το άνοιγμα απρόβλεπτων παραγωγικών δρόμων όσο και για τη μετατόπιση έτοιμων ιδεών. Με τη σειρά του, το εργαστήριο *Το λεξικό των κοινών τόπων (The Dictionary of Received Ideas)* (2006-2015), διερεύνησε κοινούς τόπους (ή έτοιμες, παραδεδεγμένες ιδέες) στη σύγχρονη αρχιτεκτονική κουλτούρα, δηλαδή στρατηγικές σχεδιασμού που εξάντλησαν την αρχική τους σημασία λόγω της επανάληψής τους, αλλά και στρατηγικές που συνέχισαν να εφαρμόζονται παρόλο που τα προβλήματα τα οποία είχαν κληθεί να αντιμετωπίσουν είχαν εκλείψει. Με βάση το ημιτελές βιβλίο του Gustave Flaubert, *Το λεξικό των κοινών τόπων (Le dictionnaire des idées reçues)*, αυτό το δεκαετές πρόγραμμα πρότεινε τον εντοπισμό κοινών τόπων (ή έτοιμων ιδεών) που κυριαρχούσαν στο πεδίο της αρχιτεκτονικής στη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας και την καταγραφή τους με τη μορφή εγχειριδίων χρήστη, αλλά και την ενεργοποίησή τους ως *τυχαία ευρήματα (found objects)* -ή ως περιορισμοί- για τη διαμόρφωση εναλλακτικών στρατηγικών σχεδιασμού και σχεδιαστικών επιχειρημάτων.

Enrique Walker, *The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint*, 2017.

The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint

Enrique Walker
Associate Professor,
Graduate School of Architecture,
Planning and Preservation,
Columbia University

The seminar, organized around the book of conversations, *The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint* (ARQ, 2017), traced the trajectory of two series of advanced architectural design studios at Columbia University Graduate School of Architecture, Planning and Preservation. *Under Constraint* (2003-2006) examined the use of self-imposed constraints as a critical tool for architectural design, both to open up otherwise unexpected paths of production and to potentially displace *received ideas. The Dictionary of Received Ideas* (2006-2015), in turn, surveyed received ideas in contemporary architecture culture; that is, design strategies that exhausted their original intensity due to recurrence, but also strategies that outlived the problems they originally addressed. Based on Gustave Flaubert's unfinished book, *Le dictionnaire des idées reçues*, this decade-long project proposed to detect received ideas prevalent in the field of architecture over the previous decade, and record them as user's manuals, but also to mobilize them as *found objects* -or as *constraints*- towards the formulation of alternative design strategies and design arguments.

Αθήνα τώρα: Πολιτισμός και πολιτική στον αστικό χώρο

Έφη Ρέντζου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια,
Πανεπιστήμιο Princeton

Το σεμινάριο διερεύνησε τη σύγχρονη Αθήνα και τον πολιτισμό της σε ανταπόκριση με την ολοένα και πιο σύνθετη πολιτική και κοινωνική δυναμική της και ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αστικής κουλτούρας του 21ου αιώνα. Η Αθήνα έχει διαχρονικά θρέψει την ανθρώπινη φαντασία, συνήθως ως κέντρο του κλασικού κόσμου, ή ως τόπος όπου τα αρχαία ιδανικά αναβίωσαν στη σύγχρονη εποχή. Ενώ η Ελλάδα στον 20ό αιώνα ταυτιζόταν με ειδυλλιακά στιγμιότυπα νησιών και θάλασσας, στην Αθήνα εμφανίστηκε μια νέα, ισχυρή αστική κουλτούρα. Από το 2008 και μετά, η οικονομική, πολιτική και κοινωνική κρίση, και, πιο πρόσφατα, η προσφυγική κρίση, έχουν μετασχηματίσει ριζικά την πόλη και τον πολιτισμό που παράγει. Το σεμινάριο προσδιόρισε τα στοιχεία που συνέβαλαν σε μια ανανεωμένη πολιτισμική σκηνή. Πώς επηρεάζουν οι νέες τοπικές και παγκόσμιες συνθήκες την παραγωγή και τη διάδοση του πολιτισμού; Γιατί ορισμένα μέσα έχουν αποκτήσει νέα έλξη; Πώς έχουν αλλάξει οι χώροι και τα ακροατήρια; Το σεμινάριο αυτό διερεύνησε τη σύγχρονη πολιτισμική ζωή της Αθήνας μέσα από συγκεκριμένα έργα με διάφορα μέσα αλλά και μέσα από ιδρύματα που διαχειρίζονται και διαδίδουν τον πολιτισμό στο κοινό, τόσο παραδοσιακά όσο και νέα που προέρχονται από το σημερινό κοινωνικοπολιτιστικό τοπίο.

Στα πλαίσια του σεμιναρίου, οι Γιάννης Αίσωπος, Πάνος Δραγώνας και Αγάπη Πρώιμου, καθηγητές του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών, έδωσαν διαλέξεις με θέμα τους αστικούς μετασχηματισμούς της σύγχρονης Αθήνας.

Renzo Piano Building Workshop, Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, φωτ.: Y. Yerolymbos & ΚΠΙΣΝ, Αθήνα, 2017.
Renzo Piano Building Workshop, Stavros Niarchos Foundation Cultural Center, photo: Y. Yerolymbos & SNFCC Athens, 2017.

Athens Now: Culture and Politics in the Urban Space

Effie Rentzou
Associate Professor,
Princeton University

This seminar explored contemporary Athens and its culture as a response to increasingly complex political and social dynamics and ultimately as a characteristic example of 21st century urban culture. Athens has long nourished the human imagination, usually as a center of the Classical world, or as a place where ancient ideals were revived in modern times. While Greece in the 20th century came to be identified with idyllic snapshots of islands and the sea, a potent new urban culture emerged in Athens. From 2008 and on, the financial, political, and social crisis, as well as, more recently, the refugee crisis, have radically transformed the city and the culture it produces. The course identified the elements that have contributed to a renewed cultural scene, beyond the impact of the crisis on content of works alone. How have new local and global conditions affected the production and diffusion of culture? Why certain media have gained new traction? How venues and audiences have changed? This seminar explored Athens' contemporary cultural life through specific works in different media but also through institutions that manage and disseminate culture to audiences, both traditional ones and new ones emerging from the current sociocultural landscape.

As part of the seminar, Yannis Aesopos, Panos Dragonas and Agapi Proimou, professors at the Department of Architecture, University of Patras, lectured on the urban transformations of contemporary Athens.

Θωμάς Μαλούτας Thomas Maloutas

Πάρις Τσάρτας Paris Tsartas

Δημήτρης Πλάντζος Dimitris Plantzos

Ηλίας Ζέγγελης, James Bridle
Elia Zenghelis, James Bridle

Πάρις Πετρίδης Paris Petridis

Αγάπη Πρώιμου, Ανδρέας Νικολοβγένης, Mosè Ricci, Γεώργιος Α. Πανέτσος
Agapi Proimou, Andreas Nikolovgenis, Mosè Ricci, Georgios A. Panetsos

Els Verbakel

Μεσογειακή πόλη

Mediterranean City

Η πόλη της Μέσης Θάλασσας

Mosè Ricci
Αρχιτέκτων, Καθηγητής,
Πανεπιστήμιο Trento

Ας σκεφτούμε τη Μεσόγειο ως πόλη. Με την κυριολεκτική έννοια του όρου, παρότι δεν αναφέρεται σε έναν παραδοσιακό αστικό τύπο. Δεν είναι ένα κενό μεταξύ ηπείρων γεμάτο με νερό, αλλά μια πόλη με επιβλητικό τοπίο στο κέντρο της που μαγνητίζει. Μια πραγματική πόλη χωρίς σύνορα, οργανωμένη γύρω από το κενό κέντρο της.

Σε αυτή την πόλη της Μέσης Θάλασσας, τίποτα δεν λειτουργεί καλά. Σε αντίθεση με τη Βόρεια Ευρώπη, δεν υπάρχει διοικητική αποτελεσματικότητα. Η δυνατότητα διαχείρισης και αλλαγής διαδικασιών ή ακόμα και η πραγματοποίηση συνηθισμένων διαδικασιών της αστικής ζωής συχνά εξαρτάται από την ικανότητα διατήρησης ενός συστήματος διαπροσωπικών και ιδιωτικών σχέσεων. Η συμπεριφορά επικρατεί συχνά των κανόνων και των κανονισμών και καθιερώνει νέους αυτοματισμούς στους τρόπους διαβίωσης των κατοίκων. Η παρακμή στην πόλη είναι φυσιολογική. Αφήνει μια αίσθηση του ημιτελούς στους αστικούς χώρους η οποία συγκρούεται με τη μεγαλοπρέπεια του τοπίου και αυξάνει τη γοητεία του. Είναι έτσι. Η ελκυστικότητα της Πόλης της Μέσης Θάλασσας είναι απεριόριστη.

Η Μεσόγειος είναι ένας τεράστιος υδάτινος χώρος γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται ένα πολύπλοκο οικιστικό σύστημα, το οποίο έχει διαφορετικές εντάσεις στις εσωτερικές σχέσεις του και όπου η θεατρικότητα του τοπίου αποτελεί τον κύριο αστικό καταλύτη.

Middle Sea City

Mosè Ricci
Architect, Professor,
University of Trento

Let's think of the Mediterranean as a city in the literal sense of the term, even though not referring to a traditional urban figure. Not a void between continents filled with water, but a city with an imposing central magnetic landscape. A real borderless city organized around its empty center.

In this Middle Sea City nothing works well. As opposed to Northern Europe, administrative efficiency does not exist. The possibility to manage and change processes or even to carry out the normal procedures of urban life is often conditioned by the capacity of maintaining a system of interpersonal and private relations. Behavior often prevails over rules and regulations and establishes new automatisms in the inhabitants' life-styles. The decay of the city is physiological. It leaves a sense of the unfinished in urban spaces that clashes with the magnificence of the landscape and increments its charm. That is how it is. The attractiveness of the Middle Sea City is unlimited.

The Mediterranean is an immense aquatic space around which a complex system of settlements disposes itself. It has diverse intensities of internal relations; the theatricality of the landscape represents the main urban catalyst.

Σημεία φυγής: Σκέψεις σχετικά με την οριζοντιότητα της ισραηλινής πολεοδομίας

Els Verbakel
Αρχιτέκτων, Διευθύντρια,
Graduate Program in Urban Design,
Bezalel Academy of Arts and Design

Όταν κανείς θεωρεί, με κυριολεκτικούς όρους, την οριζοντιότητα ως την οπτική γωνία εξέτασης των σύγχρονων πόλεων, μπορεί να φανταστεί μια ομοιογενώς κατανεμημένη, εξαπλωμένη, χαμηλή σε ύψος, χωρίς σύνορα πόλη, που «σέρνεται» στη γη, ακολουθώντας τις δυνάμεις της αγοράς και αναζητώντας ευνοϊκά εδάφη για να ευημερήσει και να πολλαπλασιαστεί. Τα οριζόντια χαρακτηριστικά αυτού του τύπου πόλης γίνονται εμφανή μόνο όταν κανείς απομακρυνθεί και κοιτάξει το συνολικό πεδίο.

Ωστόσο, μια βαθύτερη κατανόηση καταδεικνύει μια διαφορετική κατάσταση οριζοντιότητας, όπου οι αστικές στρώσεις, που προστέθηκαν στα προηγούμενα στρώματα που οργάνωσαν το πεδίο, -όπως οι υποδομές, η βιομηχανία, η τοπογραφία, η γεωργία, ακόμη και οι συγκρούσεις- αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, όπως στην περίπτωση της μετατόπισης των τεκτονικών πλακών. Αυτή η βαθύτερη και πιο σύνθετη κατανόηση μας προκαλεί να αναπτύξουμε περιγραφικά μοντέλα τα οποία ερμηνεύουν λιγότερο τη σύγχρονη πόλη ως έναν ομοιογενή, χαμηλού ύψους εξαπλωμένο χώρο, αλλά μάλλον ανατέμνουν την αστική σφαίρα ως σαν να αποτελείται από οριζόντιες στρώσεις που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, είτε αμοιβαία προσαρμοζόμενες είτε αντιστεκόμενες μια στην άλλη.

Σε μια αμφιλεγόμενη περιοχή όπως το Ισραήλ, η οριζοντιότητα έχει γίνει ένα ισχυρό εργαλείο για την ανθεκτικότητα της νέας ισραηλινής πόλης, παρά τις αστικές στρώσεις που προϋπήρχαν.

Vanishing Points: Thoughts on the Horizontality of Israeli Urbanism

Els Verbakel
Architect, Director,
Graduate Program in Urban Design,
Bezalel Academy of Arts and Design

When considering in literal terms horizontality as a viewpoint by which we look at contemporary cities we may imagine a homogeneously distributed, spread out, low rise city without borders, crawling across the territory, following market forces and seeking benign grounds for it to prosper and multiply. The horizontal characteristics of this type of city become apparent only when zooming out and looking across the terrain.

Yet in parallel, a, more profound, understanding points at a different condition of horizontality, whereby urban layers, added upon previous layers that organized the territory -such as infrastructure, industry, topography, agriculture and even conflicts- interact with one another not unlike the shifting of tectonic plates. This deeper and more complex understanding challenges us to develop descriptions and models that are less literally interpreting the contemporary city as a homogeneous, low-rise and spread out space, but rather dissecting the urban realm as made up of layers that interact with one another, either by mutual adaptation or resistance.

In a contested territory such as Israel, horizontality has become a powerful tool for a new Israeli city to endure, despite the urban layers that existed before.

Μεσόγειος: Σύνορα, ταυτότητες, μετακινήσεις

Αντώνης Μόλχο
Ομότιμος Καθηγητής, Brown University, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο, Φλωρεντία

Το επίκεντρο των συζητήσεων γύρω από τη Μεσόγειο έχει μετακινηθεί από την εξέταση του φυσικού περιβάλλοντος σε αυτό της ανθρώπινης συμπεριφοράς – ατομικής ή συλλογικής. Το έργο του γεωγράφου, του κλιματολόγου, του στατιστικολόγου, και του πληθυσμιολόγου, τώρα συμπληρώνονται από αυτό του πολιτισμικού ανθρωπολόγου και, περιέργως, από αυτό του παραδοσιακού ιστορικού.

Η μελέτη των συνόρων της Μεσογείου έχει στραφεί προς μια διπλή κατεύθυνση. Από τη μια πλευρά, τώρα, ολοένα και περισσότερη προσοχή αφιερώνεται στον καθορισμό των εσωτερικών συνόρων της θάλασσας της Μεσογείου, αν και είναι κοινώς αποδεκτό ότι αυτά άλλαζαν και ήταν συχνά πορώδη. Από την άλλη, πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η Μεσόγειος θάλασσα συχνά επηρεαζόταν από εξωγενείς παράγοντες και δυνάμεις, που προέρχονταν από άλλα μέρη του κόσμου, από τη Συρία και την Ινδία ως την Αγγλία και τις Κάτω Χώρες.

Λεπτομέρεια του Καταλανικού Άτλαντα του Cresques, Μαγιόρκα, 1375.
Detail of the Catalan Atlas of Cresques, Mallorca, 1375.

Εν τέλει, για μια σωστή ιστορική κατανόηση του Μεσογειακού κόσμου, πρέπει να εξερευνήσουμε τις μορφές που πήρε η συχνά έντονη σχέση μεταξύ αυτών των ατόμων και δυνάμεων, που επιθυμούσαν να επιτρέψουν μεγαλύτερη ευελιξία στις επαφές και σε θέματα αμοιβαίας αναγνώρισης, και αυτών που προτιμούσαν να υψώσουν ή να διατηρήσουν τείχη στους άλλους. Με άλλα λόγια, χρειάζεται να υπάρξει μια αντίληψη που λαμβάνει υπόψη της τις σχέσεις εξουσίας σε διάφορα επίπεδα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

The Mediterranean: Borders, Identities, Movement

Anthony Molho
Professor Emeritus, Brown University, European University Institute, Florence

The center of discussions about the Mediterranean has shifted from an analysis of the physical environment to that of human —individual or collective— behavior. The work of the geographer, of the climatologist, of the statistician, and of the population expert is now complemented by that of the cultural anthropologist and, perhaps somewhat strangely, of the traditional historian.

The study of the Mediterranean borders now follows a double direction. On the one side, increasingly attention is devoted to the definition of the Mediterranean Sea's internal borders, even though it is generally acknowledged that these changed, and that they were often porous. On the other side, recent studies show that the Mediterranean Sea was often influenced by exogenous trends and powers, which originated in other parts of the world, from Syria and India, all the way to England and the Low Countries.

In the final analysis, a correct historical understanding of the Mediterranean world requires an inquiry into the forms of the often tense relations between those people and forces that strove toward a greater flexibility in the contacts and the mutual recognition of the region's diverse peoples, and those who preferred to raise or to maintain walls separating them from others. In other words, it is necessary to develop an understanding that takes into account the relationships of power at different levels off social and political life.

Mosè Ricci

Αντώνης Μόλχο Anthony Molho

Γιάννης Αίσωπος, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Ελένη Αδαμίδου, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Άννα-Μαρία Λιόγα, Ελίνα Ιωάννου, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Adrian Lahoud, Διεθνής Έκθεση, Τρίπολη, Λίβανος, αρχ. Oscar Niemeyer
Yannis Aesopos, Areti Vasiliki Katramadaki, Eleni Adamidou, Eleftherios Papamichelakis, Anna-Maria Lioga, Elina Ioannou, Daphne-Christina Papadopoulou, Adrian Lahoud, International Fair, Tripoli, Lebanon, arch. Oscar Niemeyer

Ηλίας Ζέγγελης, "The Dome" Experimental Theater, Διεθνής Έκθεση, Τρίπολη, Λίβανος, αρχ. Oscar Niemeyer
Elia Zenghelis, "The Dome" Experimental Theater, International Fair, Tripoli, Lebanon, arch. Oscar Niemeyer

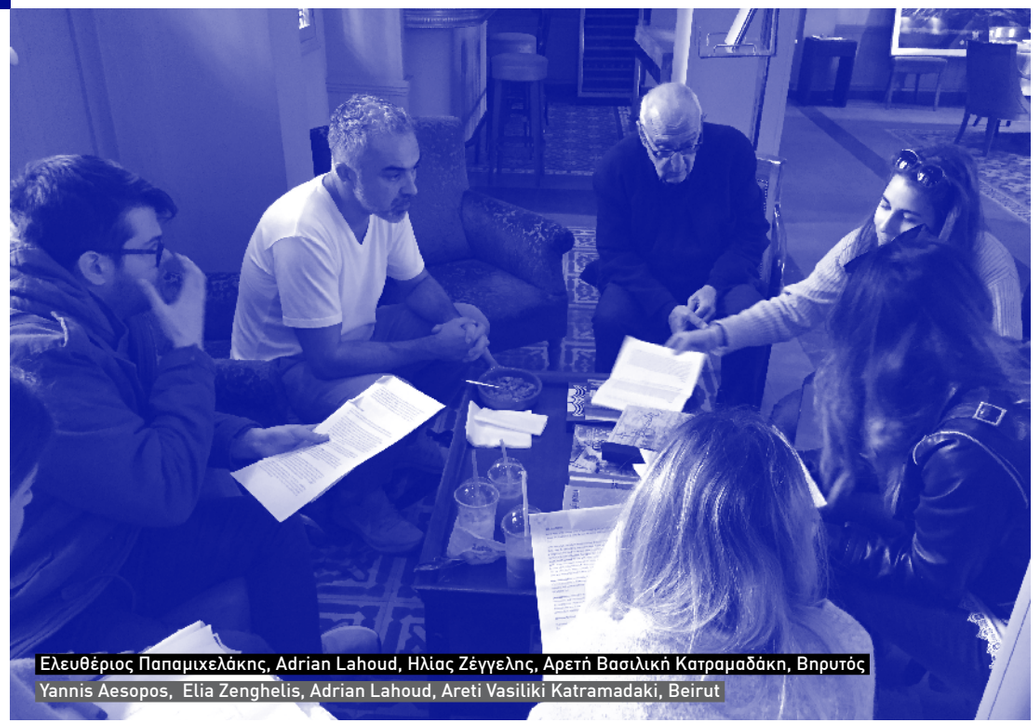

Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Adrian Lahoud, Ηλίας Ζέγγελης, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Βηρυτός
Yannis Aesopos, Elia Zenghelis, Adrian Lahoud, Areti Vasiliki Katramadaki, Beirut

Ελένη Αδαμίδου, Ελίνα Ιωάννου, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Ηλίας Ζέγγελης, Hala Younes, Maroun El-Daccache, Lebanese American University, Βηρυτός
Eleni Adamidou, Elina Ioannou, Areti Vasiliki Katramadaki, Daphne-Christina Papadopoulou, Elia Zenghelis, Hala Younes, Maroun El-Daccache, Lebanese American University, Beirut

Άννα-Μαρία Λιόγα, Ελίνα Ιωάννου, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Γιάννης Αίσωπος, Adrian Lahoud, Ηλίας Ζέγγελης, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Ελένη Αδαμίδου, Baalbek, Λίβανος
Anna-Maria Lioga, Elina Ioannou, Eleftherios Papamichelakis, Daphne-Christina Papadopoulou, Yannis Aesopos, Adrian Lahoud, Elia Zenghelis, Areti Vasiliki Katramadaki, Eleni Adamidou, Baalbek, Lebanon

Ελίνα Ιωάννου, Ελένη Αδαμίδου, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Ηλίας Ζέγγελης, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Άννα-Μαρία Λιόγα, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Γιάννης Αίσωπος, Μαρίνα Βηρυτού
Elina Ioannou, Eleni Adamidou, Daphne-Chistina Papadopoulou, Elia Zenghelis, Areti Vasiliki Katramadaki, Anna-Maria Lioga, Eleftherios Papamichelakis, Yannis Aesopos, Beirut Marina

George Arbid, Ηλίας Ζέγγελης, Arab Center for Architecture, Βηρυτός
George Arbid, Elia Zenghelis, Arab Center for Architecture, Beirut

Άννα-Μαρία Λιόγα, Ελίνα Ιωάννου, Αρετή Βασιλική Κατραμαδάκη, Ελευθέριος Παπαμιχελάκης, Δάφνη-Χριστίνα Παπαδοπούλου, Ελένη Αδαμίδου, Δανάη Βλαχάκη
Anna-Maria Lioga, Elina Ioannou, Areti Vasiliki Katramadaki, Eleftherios Papamichelakis, Daphne-Christina Papadopoulou, Eleni Adamidou, Danai Vlahaki

AREA, Architecture Research Athens

Η **Στυλιανή Δαούτη** (Αθήνα, 1978), σπούδασε αρχιτεκτονική στη σχολή αρχιτεκονικής Paris – Belleville στη Γαλλία (DPLG, 2002) και εργάστηκε σε αρχιτεκτονικά γραφεία στο Παρίσι πριν λάβει το δίπλωμα Master of Science Degree in Advanced Architectural Design στο Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης το 2005. Στη Νέα Υόρκη εργάστηκε στο γραφείο του Gordon Kipping, G-Tects LLC. Το 2004 κέρδισε το τρίτο βραβείο στο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό του Μητροπολιτικού Πάρκου και Πολεοδομικής Ανάπτυξης Ελληνικού στην Αθήνα. Επίσης έχει διδάξει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι ιδρυτικό μέλος του γραφείου AREA, Architecture Research Athens.

Ο **Γιώργος Μητρούλιας** (Αθήνα, 1978), σπούδασε αρχιτεκτονική στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (1996-2002) και ακολούθως εργάστηκε στο γραφείο Κοκκίνου-Κούρκουλας στην Αθήνα και Van de Broek en Bakema στο Ρότερνταμ. Ως υπότροφος του ιδρύματος Fullbright έλαβε το δίπλωμα Master of Science Degree in Advanced Architectural Design στο Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης το 2004, πριν εργαστεί στο αρχιτεκτονικό γραφείο του Steven Holl. Από το 2014 είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Είναι ιδρυτικό μέλος του γραφείου AREA, Architecture Research Athens.

Ο **Μιχάλης Ραυτόπουλος** (Αθήνα, 1978), έλαβε το Bachelor of Arts στην Ιστορία της Τέχνης (Αριστούχος) από το Πανεπιστήμιο του Michigan, Ann Arbor (1995-1999). Το 2002 ολοκλήρωσε το Master of Architecture στο Πανεπιστήμιο Berkeley της Καλιφόρνια όπου και συνεργάστηκε στενά με τον Greig Crysler σε ερευνητικά προγράμματα και εκδόσεις. Στη Νέα Υόρκη δούλεψε στο αρχιτεκτονικό γραφείο Jaklitsch Gardner Architects. Από το 2013 διδάσκει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι ιδρυτικό μέλος του γραφείου AREA, Architecture Research Athens.

Ο **Γιάννης Α. Αίσωπος** είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών και Διευθυντής του Π.Μ.Σ. «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός». Έλαβε το Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. (1989) και το Master in Architecture από το Πανεπιστήμιο Harvard (1991). Ήταν Επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Columbia (2015 και 2014) και στη Bartlett School of Architecture, University College London (2012–13) και Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Princeton (2009). Εργάστηκε στο γραφείο Bernard Tschumi Architects, Νέα Υόρκη (1992–95). Ήταν Εθνικός Επίτροπος και Επιμελητής της επίσημης ελληνικής συμμετοχής *Τοπία τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα* στη 14η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale Βενετίας 2014. Είναι διευθυντής του γραφείου Αίσωπος Αρχιτεκτονική στην Αθήνα.

Ο **James Bridle** είναι καλλιτέχνης και συγγραφέας που εργάζεται διεπιστημονικά και με διάφορες τεχνολογίες. Τα έργα τέχνης του αποτελούν αναθέσεις εκθεσιακών χώρων και ιδρυμάτων και εκτίθενται παγκοσμίως και στο διαδίκτυο. Το συγγραφικό του έργο, που αφορά στη λογοτεχνία, τον πολιτισμό και τα δίκτυα, δημοσιεύτηκε σε περιοδικά και εφημερίδες, σε έντυπη μορφή και στο διαδίκτυο. Δίνει τακτικά διαλέξεις σε συνέδρια, πανεπιστήμια και άλλες εκδηλώσεις. Το βιβλίο του *New Dark Age*, που αφορά στην τεχνολογία, τη γνώση και το τέλος του μέλλοντος, δημοσιεύθηκε από τις εκδόσεις Verso (Ηνωμένο Βασίλειο & ΗΠΑ) το 2018.

Ο **Πάνος Δραγώνας** είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έλαβε το Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. (1992) και το Master in Advanced Architectural Design από το Πανεπιστήμιο Columbia (1993) ως υπότροφος Fulbright. Το 2016 ήταν Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Princeton. Έχει επιμεληθεί ειδικά αφιερώματα και έχει δημοσιεύσει εκτεταμένα σε θέματα νέας ελληνικής αρχιτεκτονικής, δημοσίου χώρου και της προβληματικής της σύγχρονης πόλης. Ήταν Εθνικός Επίτροπος και Επιμελητής της επίσημης ελληνικής

AREA, Architecture Research Athens

Styliani Daouti (Athens, 1978) studied architecture at the Paris Belleville Architecture School, France (DPLG, 2002) and worked for several firms in Paris before receiving her MsAAD at Columbia University, NY (2005). In New York she worked in the office of Gordon Kipping, G-Tects LLC. In 2004 she was awarded third prize in the international competition for the Hellinicon Metropolitan Park. She has also taught a design studio at the University of Patras, Department of Architecture. She is founding member of AREA, Architecture Research Athens.

Giorgos Mitroulias (Athens, 1978) studied architecture at the National Technical University of Athens (1996-2002) and worked for Kokkinou+Kourkoulas in Athens and Van de Broek en Bakema in Rotterdam. Awarded a Fulbright Scholarship in 2003, he received his MsAAD at Columbia University, NY (2004), before working in the office of Steven Holl Architects. Since 2014 he is a Associate Professor at the University of Thessaly, Department of Architecture. He is founding member of AREA, Architecture Research Athens.

Michaeljohn Raftopoulos (Athens, 1978) acquired the Bachelor of Arts in the History of Art (Class Honors) from the University of Michigan, Ann Arbor, 1995-1999. In 2002 he completed his MArch at the University of California at Berkeley, where he collaborated with Greig Crysler in research and publication projects. In New York he worked for Stephan Jaklitsch Architects. Since 2013 he has taught architectural design at the University of Patras, Department of Architecture. He is founding member of AREA, Architecture Research Athens.

Yannis A. Aesopos is Professor of Architecture and Urban Design at the Department of Architecture, University of Patras and Director, Master in Architecture and Urban Design Program. He received the Diploma of Architecture from the National Technical University of Athens (1989, summa cum laude) and the Master in Architecture from Harvard University (1991). He was Visiting Professor at Columbia University (2015 and 2014) and the Bartlett School of Architecture, University College London (2012–13) and a Stanley J. Seeger Visiting Research Fellow at Princeton University (2009). He worked for Bernard Tschumi Architects, New York (1992–95). Aesopos was the Commissioner and Curator of *Tourism Landscapes: Remaking Greece*, the Greek participation to the 14th International Architecture Exhibition–Venice Biennale, 2014. He is principal of Aesopos Architecture in Athens.

James Bridle is an artist and writer working across technologies and disciplines. His artworks have been commissioned by galleries and institutions and exhibited worldwide and on the internet. His writing on literature, culture and networks has appeared in magazines and newspapers, in print and online. He lectures regularly at conferences, universities, and other events. *New Dark Age*, his book about technology, knowledge, and the end of the future, was published by Verso (UK & US) in 2018.

Panos Dragonas is Professor of Architecture and Urban Design at the Department of Architecture, University of Patras. He received the Diploma of Architecture from the National Technical University of Athens (1992) and the Master in Advanced Architectural Design from Columbia University (1993), as a Fulbright scholar. In 2016 he was a Stanley J. Seeger Visiting Research Fellow at Princeton University. He has edited reviews and has published extensively on contemporary Greek architecture, public space, and the contemporary city. Dragonas was the Commissioner and Curator of *Made in Athens*, the official Greek participation to the 13th International Architecture Exhibition–Venice Biennale, 2012. In 2001, he established dragonas christopoulou architects together with Varvara Christopoulou. Their design projects have won several awards and have been internationally published.

συμμετοχής *Made in Athens* στη 13η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale Βενετίας 2012. Το 2001 δημιούργησε μαζί με τη Βαρβάρα Χριστοπούλου το γραφείο dragonas christopoulou architects. Οι μελέτες τους έχουν διακριθεί και δημοσιευθεί διεθνώς.

Ο **Ηλίας Ζέγγελης** είναι αρχιτέκτων και Καθηγητής Αρχιτεκτονικής. Σπούδασε και δίδαξε στην Architectural Association School of Architecture, Λονδίνο από το 1956 έως το 1986. Είναι εκ των ιδρυτών της O.M.A. (Office for Metropolitan Architecture) σε συνεργασία με τον Rem Koolhaas έως το 1987 οπότε και ίδρυσε με την Ελένη Τσιγάντε το γραφείο Gigantes Zenghelis Architects στην Αθήνα. Διετέλεσε Καθηγητής Αρχιτεκτονικής στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Dusseldorf (1989–2002) και την Ακαδημία Αρχιτεκτονικής του Mendrisio (2002–2008). Δίδαξε μεταξύ άλλων στο Berlage Institute Rotterdam, το Πανεπιστήμιο Columbia, το Πανεπιστήμιο Princeton, το UCLA, το EPFL, το ETH και το Πανεπιστήμιο Yale. Το 2018-19 δίδαξε στην Architectural Association στο Λονδίνο.

Ο **Θωμάς Μαλούτας** είναι Καθηγητής στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου στην Αθήνα. Διετέλεσε Διευθυντής του Ινστιτούτου Αστικής & Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και Καθηγητής του Τμήματος Χωροταξίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Πρόσφατα διετέλεσε Γενικός Γραμματέας Έρευνας & Τεχνολογίας. Το έργο του αφορά στις κοινωνικές δομές στις μεγάλες πόλεις και τις μεταβολές τους κατά την περίοδο της παγκοσμιοποίησης. Επικεντρώνεται σε ζητήματα κοινωνικού διαχωρισμού σε συνάρτηση με τα στεγαστικά και ευρύτερα προνοιακά συστήματα, κυρίως στη Νότια Ευρώπη και, ιδιαίτερα, στην Αθήνα.

Ο **Αντώνης Μόλχο** είναι Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας και Πολιτισμού στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας και Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Brown, όπου δίδαξε από το 1966 έως το 2000. Ήταν Επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας, Directeur d' études invité, Ecole des hautes études en sciences sociales, Παρίσι, Directeur d' études invité, Maison des Sciences de l'homme, Παρίσι, Επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Global Distinguished Professor, New York University. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ιστορία της Ιταλίας από τον δέκατο τέταρτο έως τον δέκατο έβδομο αιώνα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορία της Φλωρεντίας κατά την Αναγέννηση, τον μεσογειακό κόσμο στην εποχή των μεγάλων αυτοκρατοριών (από τον δέκατο πέμπτο αιώνα έως την ανάδυση των εθνικών κρατών στις αρχές του 19ου αιώνα), με εστίαση στα διαπολιτισμικά εμπορικά δίκτυα, ιδιαίτερα από το δέκατο έκτο έως το δέκατο όγδοο αιώνα. Τα τελευταία χρόνια το έργο του εστιάζεται στη μελέτη των ιστοριών ευρωπαίων επιστημόνων, κυρίως Εβραίων, οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους τη δεκαετία του 1930 και να εγκατασταθούν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το 2010, ο Μόλχο τιμήθηκε με το βραβείο Galileo Galilei.

Ο **Γεώργιος Α. Πανέτσος** είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικής και Αστικού Σχεδιασμού και Πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει διατελέσει σύμβουλος του Δημάρχου Αθηναίων (1991–94), της πόλης του Ρότερνταμ (1993–95) και της ελληνικής κυβέρνησης (2003–04). Έλαβε το Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. (1984) και το Master in Architecture από το Πανεπιστήμιο Harvard (1986). Το αρχιτεκτονικό γραφείο του ιδρύθηκε το 1986 και έχει τιμηθεί με διακρίσεις για έργα αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού. Το έργο του γραφείου έχει εκτεθεί και έχει δημοσιευθεί διεθνώς. Είναι επιμελητής της διεθνούς επιθεώρησης αρχιτεκτονικής *ΔΟΜΕΣ*, ιδρυτής των Βραβείων Αρχιτεκτονικής ΔΟΜΕΣ και του ψηφιακού αρχείου ελληνικής αρχιτεκτονικής ΔΟΜΕΣ INDEX.

Ο **Κωστής Πανηγύρης** είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Έλαβε το Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. (1990), και το Master

Elia Zenghelis is an architect and teacher of architecture. He studied and taught from 1956 to 1986 at the Architectural Association School of Architecture in London. He is one of the original founders of O.M.A. (Office for Metropolitan Architecture) in partnership with Rem Koolhaas until 1987, when he established Gigantes Zenghelis Architects in Athens, Greece with Eleni Gigantes. He has been tenured Professor of Architecture at the Dusseldorf Academy of Fine Arts (1989–2002) and at the Accademia di Archittetura in Mendrisio (2002–2008). He has taught among others at the Berlage Institute Rotterdam, Columbia University, Princeton University, UCLA, EPFL, ETH, and Yale University. During the year 2018-19 he taught at the Architectural Association, London.

Thomas Maloutas is Professor at the Department of Geography, Harokopio University, Athens. He was Director of the Institute of Urban and Rural Sociology of the National Centre for Social Research (EKKE) and Professor at the Department of Planning, University of Thessaly. He recently served as General Secretary for Research & Technology. His work is related to the changing social structures in metropolitan areas in the era of capitalist globalization with a focus on issues of segregation and gentrification related to housing and broader welfare regimes. His research and published work refer mainly to the South European urban context and especially to Athens.

Anthony Molho is Professor Emeritus of History and Civilization at the European University Institute, Florence and the David Herlihy University Professor Emeritus at Brown University, where he taught from 1966 to 2000. He was Visiting Professor at the University of Florence, Directeur d' études invité, Ecole des hautes études en sciences sociales, Paris, Directeur d' études invité, Maison des Sciences de l'homme, Paris, Visiting Professor, University of Athens and Global Distinguished Professor, New York University. His scholarly interests encompass the history of Italy from the fourteenth to seventeenth centuries, with special emphasis on the history of Florence in the Renaissance; the Mediterranean world in the age of the great empires (from the fifteenth century to the rise of the national states in the early nineteenth century), with a focus on the transcultural commercial networks, especially in the sixteenth to eighteenth centuries. In recent years he has been drawn to the study of the histories of those European scholars, mostly Jews, who were forced to leave their homes in the 1930s, to settle in the United States. In 2010, Molho was awarded the Galileo Galilei Prize.

Georgios A. Panetsos is Professor of Architecture and Urban Design and Chair of the Department of Architecture, University of Patras. He has been advisor on architecture and urban design to the Mayor of Athens (1991–94), the City of Rotterdam (1993–95) and the Greek Government (2003–04). He received the Diploma of Architecture from the National Technical University of Athens (1984, summa cum laude) and the Master in Architecture from Harvard University (1986). His architecture firm, founded in 1986, has received numerous honors for design projects. His architectural and urban design work has been exhibited and published internationally. He is the editor of the international architecture review *DOMÈS*, the founder of DOMÈS Architecture Awards and DOMÈS INDEX, a digital archive of Greek architecture.

Costis Paniyiris is Professor of Architectural Design at the Department of Architecture, University of Thessaly. He received the Diploma of Architecture from the National Technical University of Athens (1990) and the Master in Architecture from Harvard University (1992). He co-founded Bertaki/ Loukopoulou/ Paniyiris architectural office in Athens (1994–2017) which has undertaken various public and private projects and has participated and received prizes and distinctions in several national architectural competitions. Their work has been shown and published in international architectural group exhibitions and publications.

in Architecture από το Πανεπιστήμιο Harvard (1992). Συνίδρυσε το αρχιτεκτονικό γραφείο Λουκοπούλου/ Μπερτάκη/ Πανηγύρης στην Αθήνα (1994–2017), το οποίο έχει εκπονήσει μελέτες ιδιωτικών και δημοσίων κτιριακών έργων και έχει τιμηθεί με διακρίσεις και πρώτα βραβεία σε πανελλήνιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Έργα του γραφείου έχουν παρουσιαστεί σε ομαδικές εκθέσεις αρχιτεκτονικής και έχουν δημοσιευτεί σε αρχιτεκτονικά περιοδικά στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ο **Πάρις Πετρίδης** σπούδασε οικονομικές επιστήμες στη Θεσσαλονίκη (ΑΠΘ) και στη Νέα Υόρκη (New York University) και φωτογραφία στο Πανεπιστήμιο του Sunderland (PhD). Η δουλειά του έχει εκτεθεί ευρέως στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχουν εκδοθεί τα βιβλία του: *Καθ' οδόν* (Ιστός, 1998), *Γαμήλιο άλμπουμ* (Ιστός, 2002), *Σημειώσεις στην άκρη του δρόμου* (Άγρα, 2006), *Τα ρωμαϊκα σχολεία της Πόλης* (Άγρα, 2007), *Εδώ: Τόποι βίας στη Θεσσαλονίκη* (με επιμέλεια κειμένων Σάκη Σερέφα - Άγρα, 2012), *Λεπτομέρειες στο κέντρο της πόλης* (Ιστός, 2016), *The Void and the Country* (Blue Sky Books, 2016), *Ατομικό αναμνηστικό* (Άγρα–University Studio Press, 2017). Η δουλειά του συμπεριλαμβάνεται σε πολλές ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές. www.parispetridis.com

Ο **Δημήτρης Πλάντζος** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι πτυχιούχος του ίδιου Τμήματος, με Μάστερ και Διδακτορικό στην Κλασική Αρχαιολογία από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Έχει δημοσιεύσει μονογραφίες, μελέτες και άρθρα πάνω στην κλασική τέχνη, την αρχαιολογική θεωρία, και τις νεωτερικές προσλήψεις της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας. Διευθύνει το Διιδρυματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διαχείριση Μνημείων: Αρχαιολογία, Πόλη και Αρχιτεκτονική», και την Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού.

Η **Έφη Ρέντζου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γαλλικών στο Πανεπιστήμιο Princeton. Μελετά τη λογοτεχνία και τη σχέση της με άλλες τέχνες, με ιδιαίτερη έμφαση στα ιστορικά πρωτοποριακά κινήματα και τον μοντερνισμό. Τα ενδιαφέροντά της περιλαμβάνουν την ποιητική, τη σχέση μεταξύ εικόνας και κειμένου, την κοινωνική ανάλυση της λογοτεχνίας, της πολιτικής και της λογοτεχνίας και τη διεθνοποίηση της πρωτοπορίας. Αφού έλαβε το πτυχίο στις Κλασικές Σπουδές από το Πανεπιστήμιο της Αθήνας, έλαβε επίσης πτυχίο (Maîtreise) στη Γαλλική Λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού IV-Σορβόννη, όπου και ολοκλήρωσε το DEA και το PhD (2002). Το πρώτο βιβλίο της, *Littérature malgré elle: Le surréalisme et la transformation du littéraire*, κυκλοφόρησε το 2010, ενώ ολοκλήρωνε το δεύτερο βιβλίο της, *Concepts of the World: The Avant-Garde and the Idea of the International*. Είναι επίσης συνεπιμελήτρια του βιβλίου *1913: The Year of French Modernism* (αναμένεται, Manchester University Press).

Ο **Mosè Ricci** είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Πολεοδομίας στο Πανεπιστήμιο του Trento. Έχει λάβει τον τίτλο του Επίτιμου από την Ιταλική Δημοκρατία για την Τέχνη και Πολιτισμό (2003). Διετέλεσε υπότροφος Fulbright στο GSD, Πανεπιστήμιο Harvard, ΗΠΑ (1996-97). Ήταν επισκέπτης καθηγητής στο U-Moderna στη Λισσαβόνα (2006-2007), στο TU στο Μόναχο (2008-2009) και στο IAAC στη Βαρκελώνη (2015). Είναι μέλος του Διεθνούς Διδακτορικού Villard. Στα βιβλία του περιλαμβάνονται τα *Νέα παραδείγματα* (2012), *UniverCity* (2010), και *RISCHIOPAESAGGIO* (Meltemi, 2003). Τα έργα του έχουν λάβει βραβεία σε διεθνείς διαγωνισμούς και συμμετείχαν στην Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας (1996, 2012). Το έργο του Ghella Headquarters στη Ρώμη κέρδισε το Ευρωπαϊκό Βραβείο Ηλιακής Ενέργειας (2015).

Η **Άλκηστις Ρόδη** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπούδασε στο ΕΜΠ (1994) και το Harvard Graduate School of Design (MAUD, 1997). Απέκτησε Διδακτορικό από το Delft University of Technology (2008). Το 2018-9 ήταν Επισκέπτρια

Paris Petridis studied economics at the Aristotle University of Thessaloniki (BA) and New York University (MA) and photography at the University of Sunderland, UK (PhD). His work has been exhibited widely internationally. He is the author of several books such as: *En Route* (Istos, Athens, 1998), *Wedding Album*, (Istos, Athens, 2002), *Notes at the Edge of the Road*, (Agra, Athens, 2006), *The Rum-Orthodox Schools of Istanbul* (Agra, Athens, 2007), *Here: Sites of Violence in Thessaloniki* (Agra, Athens, 2007), *Downtown Details* (Istos, Athens, 2016), *The Void and the Country* (Blue Sky Books, Portland, 2016), *Little Medical Story* (Agra–University Studio Press, Athens, Thessaloniki, 2017). His work is included in many private and public international collections. www.parispetridis.com

Dimitris Plantzos is Associate Professor of Classical Archaeology at the Department of History and Archaeology, National and Kapodistrian University of Athens. He received his BA in Archaeology from the same Department, and his Master and Doctorate Degrees in Classical Archaeology from the University of Oxford. He has published monographs, studies and articles on classical art, archaeological theory, and modern receptions of Graeco-Roman antiquity. He is the Director of the Postgraduate Studies Programme on "Monument Management: Archaeology, City and Architecture" and the Argos Orestikon Excavation Project.

Effie Rentzou is Associate Professor of French at Princeton University. She studies literature and its relation to other arts, with particular attention to the historical avant-garde movements and modernism. Her interests include poetics, the relation between image and text, social analysis of literature, politics and literature, and the internationalization of the avant-garde. After earning a BA in Classics from the University of Athens, she earned a second degree (Maîtrise) in French Literature at the University of Paris IV-Sorbonne, where she also completed her DEA and PhD (2002). Her first book, Littérature malgré elle: Le surréalisme et la transformation du littéraire was published in 2010, and she is currently completing her second book, Concepts of the World : The Avant-Garde and the Idea of the International. She is also the co-editor of 1913: The Year of French Modernism (forthcoming, Manchester University Press).

Mosè Ricci is Professor of Architectural Design and of Urbanism, University of Trento. He is Emeritus of the Italian Republic for Art and Culture (2003). He was a Fulbright Scholar at the GSD, Harvard University (1996-97). He was Visiting Professor at U-Moderna Lisboa (2006-2007), TU Munich (2008-2009), IAAC, Barcelona (2015). He is a member of the Villard International Doctorate. Books include *New Paradigms* (2012), *UniverCity* (2010), *RISCHIOPAESAGGIO* (Meltemi, 2003). His projects have received prizes in international competitions and participated in the Venice Architecture Biennale (1996, 2012). His project Ghella Headquarters in Rome won the European Solar Prize (2015).

Alcestis Rodi is Assistant Professor at the Department of Architecture, University of Patras. She studied architecture at the School of Architecture, National Technical University, Athens (1994), before completing her Master's of Architecture in Urban Design at the Harvard Graduate School of Design (1997). In 2008 she received her PhD in Engineering from Delft University of Technology. In 2018-9, she was offered an appointment as a Visiting Scholar in the Department of Architecture at the Massachusetts Institute of Technology (MIT). She practiced architecture and urban design in USA and Greece. Her current research and recent academic publications focus on urban morphology and contemporary urban concepts. Within this framework she introduced in 2015 the concept of 'Bricolage Urbanism'. She has published the book *Modern Architectures in History: Greece*

Επιστήμων στο Massachusetts Institute of Technology (MIT). Έχει ασκήσει την αρχιτεκτονική και τον αστικό σχεδιασμό στις ΗΠΑ και την Ελλάδα. Η έρευνά της επικεντρώνεται στην αστική μορφολογία σε σχέση με σύγχρονες αστικές έννοιες. Στο πλαίσιο αυτό εισήγαγε το 2015 την έννοια του 'Bricolage Urbanism'. Έχει δημοσιεύσει το βιβλίο Modern *Architectures in History: Greece* (Reaktion, 2013) με τον Αλέξανδρο Τζώνη και έχει επιμεληθεί και συνεισφέρει σε συλλογικούς τόμους. Το ερευνητικό και σχεδιαστικό έργο της έχει δημοσιευθεί σε διεθνή περιοδικά και έχει λάβει διεθνείς διακρίσεις.

Ο **Αθανάσιος Σπανομαρίδης** (A.ADipl (Hons) RIBA. Hons Grad Dipl.A.A), είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπούδασε και δίδαξε στην Architectural Association School of Architecture στο Λονδίνο. Ήταν Επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, στο Universidad Politecnica de Cataluña, και στο London Metropolitan University. Συνεργάστηκε με το ETH Zurich σε μεταπτυχιακά προγράμματα. Ήταν ερευνητής στο The Sir John Cass Faculty of Art, Architecture and Design. Η τρέχουσα έρευνά του «Σχηματισμοί στο τοπίο», αφορά στη συστηματική μελέτη των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι χειρίστηκαν το φυσικό τοπίο και παράλληλα το πώς το φυσικό τοπίο σχηματοποίησε την πολιτισμική τους δομή. Έχει δώσει ομιλίες σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και σε συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συμμετείχε με πολλές διακρίσεις και βραβεία σε πανελλήνιους και διεθνείς διαγωνισμούς. Το έργο του έχει εκτεθεί και έχει δημοσιευθεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ο **Πάρις Τσάρτας** είναι Καθηγητής Τουριστικής Ανάπτυξης στο Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας της Σχολής Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Διετέλεσε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αιγαίου (2010-2014), μέλος (2010-2014) και Πρόεδρος (2014) της Συνόδου των Πρυτάνεων καθώς και Πρόεδρος του Συμβουλίου Ανώτατης Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΣΑΠΕ, 2014-2015). Εκδότης του διεθνούς επιστημονικού περιοδικού *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism* και ενεργό μέλος επιστημονικών σωματείων και συλλόγων, κριτής και σύμβουλος σύνταξης σε επιστημονικά περιοδικά του τουρισμού (*AOTR*, *JOST*, *Anatolia*, *Tourism Today*, κ.ά.).

Η **Els Verbakel** είναι ιδρυτικό μέλος του γραφείου Derman Verbakel Architecture και Πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτονικής της Ακαδημίας Τεχνών και Σχεδιασμού στην Ιερουσαλήμ. Διευθύνει την έδρα Αστικού Σχεδιασμού Bezalel της UNESCO και είναι ιδρυτικό μέλος του Ιορανλινού Αστικού Φόρουμ. Ήταν Καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής και Αστικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής και Πολεοδομίας Technion, στο Πανεπιστήμιο Columbia, στο Πανεπιστήμιο Princeton, στο Πανεπιστήμιο Pratt και στο Πανεπιστήμιο της Λουβέν του Βελγίου. Έχει λάβει PhD στην Αρχιτεκτονική από το Πανεπιστήμιο Princeton, μεταπτυχιακό στην Αρχιτεκτονική και τον Αστικό Σχεδιασμό από το Πανεπιστήμιο Columbia και μεταπτυχιακό Αρχιτεκτονικής και Πολιτικού Μηχανικού από το Πανεπιστήμιο της Λουβέν στο Βέλγιο. Έχει δημοσιεύσει τα βιβλία *In Search of the Public. Notes on the Contemporary American City* (2013), *Cities of Dispersal* (2008) και *Constellations: Constructing Urban Design Practices* (2007).

Ο **Enrique Walker** είναι αρχιτέκτων, Αναπληρωτής Καθηγητής. Διδάσκει Graduate School of Architecture, Planning and Preservation, στο Πανεπιστήμιο Columbia, από το 2003, όπου διεύθυνε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Advanced Architectural Design (2008-2018). Επιπλέον, έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο του Princeton, στο Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής της Βαρκελώνης, στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας του Τόκιο, στο Ινστιτούτο Pratt, και στο Universidad de Chile. Οι δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν τα βιβλία: *The Ordinary: Recordings* (2018), *The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint* (2017), *Lo Ordinario* (2010) και *Tschumi on Architecture: Conversations with Enrique Walker* (2006).

(Reaktion Books, 2013) with Alexander Tzonis. She was the editor and a contributor to several collective volumes. Her design work and academic articles have been published in international periodicals and have received international awards.

Athanasios Spanomaridis (A.ADipl (Hons) RIBA. Hons Grad Dipl.A.A) is Professor of Architectural Design at the Department of Architecture, University of Patras. He studied and taught at the Architectural Association School of Architecture in London. He was lecturer and visiting tutor at the University of Cambridge, Universidad Politecnica de Cataluña and London Metropolitan University. He collaborated with the ETH, Zurich in various educational activities. He was a Visiting Scholar at the School of Architecture, The Sir John Cass Faculty of Art, Architecture and Design. His on-going research "Formations in the landscape" studies the ways with which people have used the natural landscape and at the same time how the natural landscape configured its cultural structure. He lectured at educational institutions and conferences in Greece and abroad. His office earned numerous distinctions and awards in PanHellenic and International Competitions. His work has been exhibited and published internationally.

Paris Tsartas is Professor of Tourism Development. He teaches Tourism at the Department of Home Economics and Ecology of the Harokopio University of Athens. He taught at the Department of Business Administration of the University of the Aegean (1997-2016) where he was twice elected as the Department Head (2001-2003, 2007-2009). Between 2010-2014 he has served as the Rector of the University of the Aegean. He was Chairman of the Board of Higher Education of Greece (2014). He is an Editor in Chief of *Tourismos: an International Multidisciplinary Journal of Tourism*", a reviewer and a member of editorial boards of scientific journals of tourism (*AOTR*, *JOST*, *Anatolia*, *Tourism Today*, etc) and also a member of a various number of scientific boards.

Els Verbakel is founding partner of Derman Verbakel Architecture and the Chair of the Department of Architecture at Bezalel Academy of Arts and Design Jerusalem. She directs the UNESCO Chair in Urban Design and Conservation Studies and is a founding member of the Israel Urban Forum. She has taught as a professor in architecture and urban design at the Technion Faculty of Architecture and Town Planning, Columbia University GSAPP, Princeton School of Architecture, Pratt Institute and the University of Leuven, Belgium. Els has a PhD in Architecture from Princeton University, MSc in Architecture and Urban Design from Columbia University and a Masters in Architecture and Civil Engineering from the University of Leuven in Belgium. She has published the books *In Search of the Public: Notes on the Contemporary American City* (2013), *Cities of Dispersal* (2008) and *Constellations: Constructing Urban Design Practices* (2007).

Enrique Walker is an architect. He has taught at the Graduate School of Architecture, Planning and Preservation, Columbia University, since 2003, and also directed the Master of Science program in Advanced Architectural Design from 2008 to 2018. In addition, he has taught at Princeton University, Barcelona Institute of Architecture, Tokyo Institute of Technology, Pratt Institute, and Universidad de Chile. His publications include, *The Ordinary: Recordings* (2018), *The Dictionary of Received Ideas / Under Constraint* (2017), *Lo Ordinario* (2010), and *Tschumi on Architecture: Conversations with Enrique Walker* (2006).

Βηρυτός, 2018
Beirut, 2018

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΜΕΛΛΟΝΤΑ II

Τα *Μεσογειακά Μέλλοντα II* καταγράφουν τη δομή, τα εργαστήρια σχεδιασμού, τα σεμινάρια, τις ερευνητικές εργασίες και τις δραστηριότητες της δεύτερης χρονιάς 2017–2018 του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός» του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών.

Mediterranean Futures II records the structure, the design studios, the seminars, the research papers and the activities of the second year 2017–2018 of the Master in Architecture and Urban Design Program of the Department of Architecture, University of Patras.

ISBN 978-618-81044-2-6

9 786188 104426 >